

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO - OBRONNY
Katedra Analiz i Prognozowania Obronnego

Stanisław DWORECKI
Tadeusz KEŚON
Marek KULISZ

KONFLIKTY ZBROJNE

Analiza punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych na świecie
w latach 1945 - 1995

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

S/3264

05-003264-002-0

WARSZAWA

69135

6.14

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO - OBRONNY

Katedra Analiz i Prognozowania Obronnego

Stanisław DWORECKI
Tadeusz KĘSOŃ
Marek KULISZ

KONFLIKTY ZBROJNE

Analiza punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych na świecie
w latach 1945 - 1995

OD AUTORÓW

Budowanie podstaw systemu bezpieczeństwa zbiorowego w Europie i w świecie nierozzerwalnie wiąże się z rozwojem stosunków międzynarodowych i międzypaństwowych. W zależności od ich stanu i tendencji rozwojowych jest kształtowana polityka bezpieczeństwa państwa. Kreowanie tej polityki pozostaje w ścisłym związku z relacjami występującymi między poszczególnymi podmiotami stosunków międzynarodowych. Inaczej jest kształtowana polityka bezpieczeństwa międzynarodowego (międzypaństwowego) jeżeli relacje między podmiotami sprzyjają tworzeniu szans pokojowego współistnienia, współpracy, partnerskiego traktowania na arenie międzynarodowej. Zupełnie inne będą stosowane metody, sposoby i środki (narzędzia) uprawiania polityki wzajemnych stosunków, gdy relacje w nich występujące wskazują na istnienie sprzeczności interesów, rozbieżnych celów (dążeń), antagonistycznych aspiracji. Wszystko to może prowadzić do eskalacji nieprzyjaznych działań i zachowań, powstawania zagrożeń, kryzysów lub konfliktów zbrojnych. Kształtowanie polityki międzynarodowej (międzypaństwowej) powinno zatem być w ścisłym związku z oceną wzajemnych stosunków i prognozą ich rozwoju. Do tego potrzebna jest wiarygodna identyfikacja faktów, zdarzeń, zjawisk i procesów konfliktogennych w przeszłości. Posiadanie zbioru informacji o zjawiskach minionych i zachodzących współcześnie (obecnie) umożliwi ustalenie prawidłowości w ich występowaniu, związków przyczynowo-skutkowych oraz tendencji zmian.

Szczególne miejsce w procesie prognozowania rozwoju stosunków międzynarodowych zajmuje identyfikacja punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych w świecie oraz określenie związków przyczynowo-skutkowych i procedury przechodzenia z jednego stanu w kolejny. Do celów poznawczo-badawczych przedstawiamy tu zbiór najważniejszych punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych jakie wystąpiły w latach 1945-1995. Powstał on w trakcie badania współczesnych konfliktów zbrojnych, prowadzonego w Katedrze Analiz i Prognozowania Obronnego WSO w latach 1994-1995, w ramach prac naukowych pk. "KONFLIKT" i "ZAGROŻENIA". Zgromadzone przez autorów informacje powinny być przydatne nie tylko w badaniach naukowych ale i w procesie dydaktycznym.

Warszawa, 12.03.1996r.

1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA DO ANALIZY IDENTYFIKACYJNEJ PUNKTÓW ZAPALNYCH I KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

1.1. Typologia konfliktów zbrojnych

Proces analizowania zjawiska konfliktu zbrojnego identyfikowania jego struktury, związków przyczynowo-skutkowych wiąże się z problemem jego typologii i kryteriów klasyfikacji. "Podobnie jak wiele jest w literaturze podejść do definicji konfliktu, tak wiele jest kryteriów klasyfikacji"¹.

Ze względu na zmianę różnorodnych czynników pośrednio lub bezpośrednio oddziałujących na podłoże (P) współczesnych konfliktów zbrojnych zmieniają się również kryteria ich klasyfikacji, a w zależności od założonych celów (E) oraz posiadanych i użytych środków walki (L), strony konfliktów zbrojnych dobierają formy i sposoby prowadzonych działań zbrojnych. Różny jest zasięg (Y), zaangażowanie stron (U), przestrzeń (O) i intensywność (I) prowadzonych działań. Podstawowa trudność tworzenia charakterystyk i wyznaczania współczynników korelacji przyczyn (G) powstawania współczesnych konfliktów zbrojnych polega na złożoności ich podłoża (etniczno-narodowościowych, etniczno-religijnych, ekonomiczno-politycznych, narodowościowo-wyzwoleńcze, ...). Różne też są symptomy pojawiania się zagrożeń militarnych w trakcie rozwoju sytuacji polityczno-militarnej na drodze od zaistnienia sprzeczności do wojny. Wieloaspektowość stosunków międzynarodowych oraz przeobrażenia polityczno-militarne powodują ewolucję celów działań zbrojnych. Jednoczesne występowanie wielu cech identyfikacyjnych, złożoność ich natury, powodują, że dokonanie klasyfikacji współczesnych konfliktów zbrojnych lub określenie ich charakterystyk może się odbywać po przyjęciu niezbędnych kryteriów podziału lub oceny.

Przyjmowane do prowadzonych badań typologie konfliktów, nie zawsze pozwalają jednoznacznie ustalić wszystkie przyczyny jego wybuchu. Szczególnie konflikty końca XX wieku wskazują na wieloaspektowość i złożoność problemu. Zjawisko to stawia przed badaczem konieczność przyjęcia kompromisowych rozwiązań, utrzymania niezbyt rozbudowanej typologii konfliktów, albo znacznego rozbudowania systemu pojęciowego i kryteriów klasyfikacji (co nie zawsze prowadzi do przejrzystości stosowanej metody).

---

¹Cytowane za S. Dworecki, *Od konfliktu...*op. cit. s. 104.

W polskojęzycznych opracowaniach spotykamy różnorodne typologie podziału konfliktów zbrojnych. Dostępne są również opracowania dotyczące teorii powstawania wojen. Nie ma natomiast opracowań poświęconych badaniom przyczyn konfliktów zbrojnych i wojen, zarówno w ujęciu retrospektywnym, czy też prognostycznym. Nie przeprowadzono też ich hierarchizacji, ani badań ilościowych.

Uwzględniając kryteria podziału konfliktów w literaturze polsko i obcojęzycznej konflikty zbrojne można podzielić ze względu na:

1) podłoże:

$$\mathbf{P} = \{ \mathbf{P}_i \}; \quad i = \overline{1, 4}$$

gdzie: P_1 - polityczne;
 P_2 - ekonomiczne (gospodarcze);
 P_3 - społeczne;
 P_4 - militarne.

2) zasięg:

$$\mathbf{Y} = \{ \mathbf{Y}_i \}; \quad i = \overline{1, 5}$$

gdzie: Y_1 - wewnętrzne bez zaangażowania sił zewnętrznych;
 Y_2 - wewnętrzne z zaangażowaniem sił zewnętrznych;
 Y_3 - międzypaństwowe;
 Y_4 - międzypaństwowe z zaangażowaniem sił zewnętrznych;
 Y_5 - międzynarodowe.

3) przyczyny wystąpienia:

$$\mathbf{G} = \{ \mathbf{G}_i \}; \quad i = \overline{1, 15}$$

gdzie: G_1 - etniczno-narodowościowe;
 G_2 - dekolonizacyjne;
 G_3 - antyreżimowe;
 G_4 - aneksyjne;
 G_5 - rewindykacyjne (rewizje granic, odzyskanie terytorium);
 G_6 - władzy;
 G_7 - systemu;
 G_8 - ekonomiczne (dostęp do surowców, rynków zbytu, ...);
 G_9 - militarne;

- G_{10} - religijne;
- G_{11} - odwetowe (zapobiegawcze akcje militarne);
- G_{12} - secesjonistyczne;
- G_{13} - wyzwolenicze (niepodległościowe);
- G_{14} - społeczne (nierównoprawne traktowanie grup społecznych, poprawa warunków egzystencjalnych);
- G_{15} - polityczne (różnice systemowe, wpływ, hegemonia, odtworzenie władzy).

4) zaangażowanie stron:

$$\mathbf{U} = \{ \mathbf{U}_i \}; \quad i = \overline{1,3}$$

- gdzie: U_1 - dwustronne;
 U_2 - wielostronne;
 U_3 - koalicyjne (sojusznicze).

5) czas trwania:

$$\mathbf{R} = \{ \mathbf{R}_i \}; \quad i = \overline{1,3}$$

- gdzie: R_1 - krótkotrwałe;
 R_2 - średniotrwałe;
 R_3 - długotrwałe.

6) przestrzeń:

$$\mathbf{O} = \{ \mathbf{O}_i \}; \quad i = \overline{1,5}$$

- gdzie: O_1 - graniczne;
 O_2 - lokalne (miniregionalne);
 O_3 - regionalne;
 O_4 - kontynentalne (makroregionalne);
 O_5 - światowe (subregionalne).

7) intensywność działań:

$$\mathbf{I} = \{ \mathbf{I}_i \}; \quad i = \overline{1,3}$$

- gdzie: I_1 - małej;
 I_2 - średniej;
 I_3 - dużej (wojna).

8) właściwości taktyczne prowadzenia działań:

$$\mathbf{W} = \{\mathbf{W}_i\}; \quad i = \overline{1,7}$$

gdzie: W_1 - operacje lądowe;
 W_2 - operacje lądowo-powietrzne;
 W_3 - operacje lądowo-powietrzno-morskie;
 W_4 - regularne;
 W_5 - manewrowe;
 W_6 - partyzanckie;
 W_7 - ogniskowe (punktowe);

9) zamiar działań:

$$\mathbf{M} = \{\mathbf{M}_i\}; \quad i = \overline{1,3}$$

gdzie: M_1 - wyniszczające;
 M_2 - nękające;
 M_3 - destabilizujące (dezorganizujące).

10) cele działań:

$$\mathbf{E} = \{\mathbf{E}_i\}; \quad i = \overline{1,2}$$

gdzie: E_1 - przejęcie władzy (utrzymanie, odtworzenie władzy, walka między różnymi frakcjami, walka o orientację polityczną, dążenie do dominacji, ...);
 E_2 - przejęcie terytorium (rewindykacje, secesje, aneksje, odparcie agresji, zapewnienie jedności terytorialnej, obrona suwerenności, obrona spójności terytorialnej, ...).

11) użyte środki taktyczno - techniczne (rażenia, walki):

$$\mathbf{L} = \{\mathbf{L}_i\}; \quad i = \overline{1,6}$$

gdzie: L_1 - konwencjonalne (klasyczna broń taktyczna);
 L_2 - ograniczone wykorzystanie broni jądrowej (taktycznej);
 L_3 - ograniczone wykorzystanie operacyjnej broni jądrowej;
 L_4 - powszechne (strategiczne) wykorzystanie broni jądrowej;
 L_5 - niekonwencjonalne (broń biologiczna, chemiczna);
 L_6 - z wykorzystaniem broni nieletalnych.

Mam świadomość tego, że przedstawione kryteria podziału nie są jedynymi i ostatecznymi. Uwzględniając jednak potrzebę prowadzenia badań ilościowych² konfliktów zbrojnych sporządzono wykaz wykazie konfliktów wybuchających i toczących się w świecie w latach 1945-1995, oraz przeprowadzono ich podział:

- zasięgu /zaangażowanych stron/ (Y);
- przyczyn wystąpienia (G);
- rozmachu przestrzennego (O);
- czasu trwania (R).

Na pewno w zależności od zainteresowań badaczy i prowadzonych analiz tworzone będą kolejne typologie pozwalające szerzej poznać problemy powstawania konfliktów zbrojnych.

1.2. Badania ilościowe współczesnych konfliktów zbrojnych

W wyniku zmian polityczno-militarnych w Europie Środkowo-Wschodniej i rozpadu ZSRR został zakończony okres konfrontacji dwóch wielkich obozów: Wschodu i Zachodu. Przesunęło to w bliżej nie określonej przeszłości niebezpieczeństwo wybuchu konfliktu zbrojnego na skalę wojny kontynentalnej lub światowej. Absolutnie nie oznacza to, że świat pozbawiony został groźby wybuchu konfliktów na większą skalę niż konflikty lokalne o małej intensywności. Ich źródła mogą tkwić w sprzecznościach narodowościowych (nacjonalizmy); problemach terytorialnych (granicznych); religijnych (fundamentalizm religijny); ekonomicznych lub politycznych (wewnętrznych lub światowych). Zmiany charakteru i form konfliktów zbrojnych wymuszają konieczność poszukiwania nowych sposobów ich prognozowania i zapobiegania im. Poznanie związków przyczynowo-skutkowych, podstawowych cech charakteru i właściwości konfliktów w zależności od kryterium celów może okazać się skutecznym narzędziem m. in. do formowania wymagań dla budowy systemu monitorowania rozwoju sytuacji polityczno-militarnej w Europie i na świecie.

Statystycy twierdzą, że praktycznie od momentu zakończenia II wojny światowej nie było dnia ani godziny, by na naszym globie nie trwały walki. Mimo przemian, jakie miały miejsce pod koniec lat osiemdziesiątych, od początku lat dziewięćdziesiątych nie obserwuje się zmniejszenia liczby konfliktów zbrojnych na świecie a raczej ich wzrost.

---

²Zob. T. Kęsoń, Współczesne konflikty zbrojne w aspekcie prognozowania zagrożeń militarnych Rzeczypospolitej Polskiej, Rozprawa doktorska, AON, Warszawa 1996r.

Prowadzenie badań ilościowych konfliktów zbrojnych i wojen nie jest możliwe bez przyjęcia ich definicji i typologii, oraz podziału ze względu na interesujące nas parametry.

W zależności od przyjętych przez badaczy problemu definicji konfliktów zbrojnych i wojny w literaturze przedmiotu badań pojawia się różna liczba konfliktów zbrojnych przyjętych do badań. Zestawienie liczby konfliktów zbrojnych i wojen analizowanych w pracach różnych badaczy problemu przedstawia tabela 1.

Tabela 1.
Liczba konfliktów zbrojnych i wojen według różnych badaczy problemu³.

Lp.	Badacz problemu	Rok ogłoszenia badań	Przedział lat	Liczba konfliktów i wojen
1	Sorokin	1959	1100 - 1925	862
2	Wright	1965	1480 - 1941	278
3	Richardson	1960	1820 - 1949	317
4	Butterworth/Scraton	1976	1945 - 1974	310
5	Kende	1978	1945 - 1974	120
6	Kende/Gantzel/Fabig	1982	1945 - 1982	148
7	Small/Singer	1982	1816 - 1980	224
8	Gantzel/ Meyer-Stamer	1986	1945 - 1894	159
9	Kęsoń	1996	1900 - 1995 1946 - 1995	475 375

Badania ilościowe mają z pewnością tyle samo zwolenników co i oponentów. Głównym zarzutem jest to, że rozpatrowane przez różnych badaczy dane liczbowe często różnią się. Związane jest to z tym, że poszczególni badacze problemu przyjmują różne definicje i typologie wojny i konfliktu zbrojnego, w różny sposób prowadzi się również kwantyfikowanie charakteryzujących je wskaźników.

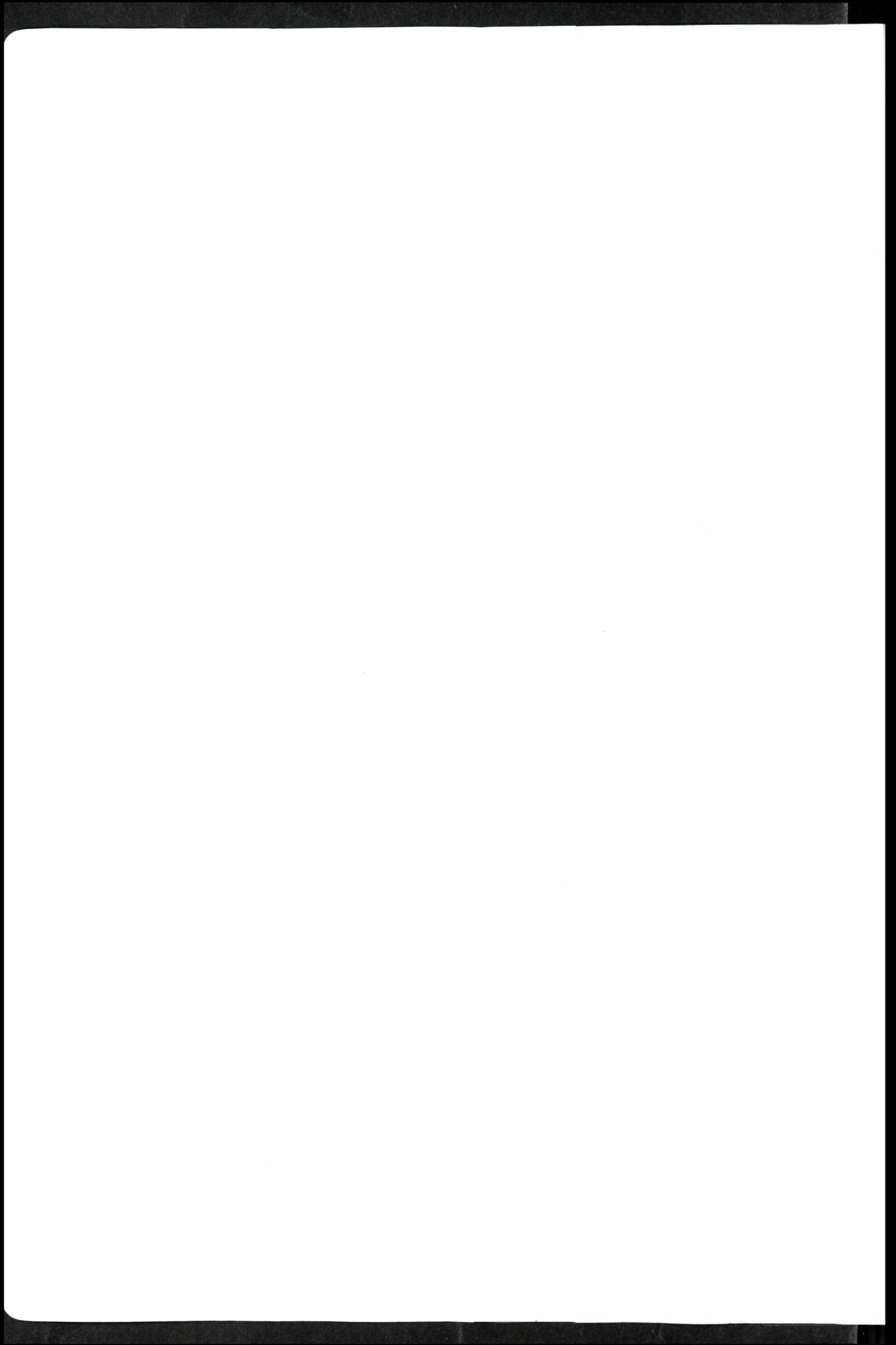
Pomimo wszechstronnego rozwoju teorii badań konfliktów zbrojnych w dalszym ciągu, ze względu na złożoność zjawiska konfliktu zbrojnego i jego polikauzalizm, nie można jednoznacznie wskazać przyczyn wystarczających czy też koniecznych do jego zaistnienia. Należy mieć jednak na uwadze to, że badania ilościowe umożliwiają określenie wielu zmiennych niezbędnych do prowadzenia analiz współczesnych konfliktów zbrojnych i są warunkiem sine qua non prognozowania.

Zestawienie punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych na świecie w latach 1946-1995, zaproponowane przez autorów, sporządzone zostało

³ A. Ferdowski, G. Greindl i inni, *Macht und Ohnmacht der Vereinten Nation*, Weltforum Verlag München, Köln, London 1987. s. 4; poz. 9 - wyliczenia własne.

wg wypracowanych w Katedrze Analiz i Prognozowania Obronnego Wydziału Strategiczno-Obronnego AON definicji konfliktu zbrojnego i wojny, oraz przy założeniu, że mają spełniać one kryteria modelu konfliktu społecznego Quincy Wrighta.

Zestawienie ma na celu stworzenie jednolitej bazy konfliktów zbrojnych i wojen w oparciu o którą istnieje możliwość prowadzenia badań problemów szczegółowych, związanych z zagadnieniami bezpieczeństwa militarnego, rozwiązywania sytuacji kryzysowych i przeciwdziałania konfliktom zbrojnym.

Zestawienie punktów zapalnych i konfliktów zbrojnych w latach 1945 - 1995.

Lp.	Lata	Rodzaj konfliktu	Kasyfikacja konfliktu	Uczestnicy	Przyczyny wystąpienia	Straty
1	2	3	4	5	6	7
1 ¹	1944 - VI 1960	Kongo Belgijskie - walki narodowo-wyzwoleńcze	Y-1, O-2, R-3, G-2	Zbuntowani żołnierze afrykańscy, Kongijski Ruch Narodowy /MNC/, Centrum Przegrupowania Afrykańskiego, Kongijska Partia Postępowa i in. Belgijskie oddziały kolonialne.	społeczno - polityczne (wystąpienie ludności murzyńskiej przeciwko władzom kolonialnym)	
2.	1 XII 1944 - 15 I 1945	Grecja - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-1, G-7	Wspierany przez Wlk. Brytanię rząd Jerosa Papandreu, brytyjski korpus ekspedycyjny; Lewicowy Front Wyzwolenia Narodowego EAM.	polityczno - militarne /problemy związane z demobilizacją lewicowych i prawicowych sił wyzwoleńczych i utworzenie jednej armii regularnej/	
3.	1945	Algieria - walki w Kabylii	Y-1, O-2, R-3, G-2	Francuski korpus ekspedycyjny; Powstańcy algierscy zwolennicy i członkowie Stowarzyszenia Przyjaciół Manifestu i Wolności.	polityczne	Ogółem ok. 40000 osób
4.	8 V 1945 - 15 VII 1946	Syria - walki narodowo - wyzwoleńcze	Y-1, O-3, R-3, G-2	Kontyngent wojsk francuskich /5 tys. żołnierzy/; Zwolennicy pełnej niepodległości Syrii.	polityczne	
5.	1945 - 1946	Liban - walki narodowo - wyzwoleńcze	Y-1, O-3, R-3, G-2	Kontyngent wojsk francuskich /5 tys. żołnierzy/; Zwolennicy pełnej niepodległości Libanu.	polityczne	

¹ Pozycje 1 i 2 uwzględniono z powodu zaistnienia konfliktu po zakończeniu działań zbrojnych II wojny światowej na tym terenie.

1	2	3	4	5	6	7
6.	1945 - 1946	Iran - wojna domowa a) walki w irańskim Azerbejdżanie;	Y-2, O-2, R-2, G-5	Azerbejdżańskie oddziały zwolenników autonomii wspierani przez stacjonujące w Iranie od 1941r. wojska Armii Czerwonej; Armia szacha Iranu.	polityczne /próba oderwania przez Stalina od Iranu północy kraju i utworzenia tam odrębnych państw: azerskiego kurdyjskiego/	W wyniku represji stracono ok. 760 bojowników azerbejdżańskich, a ponad 20 tys. zamknięto w obozie koncentracyjnym Choraszmarm.
7.	1945 - 1954	Egipt - konflikt egipsko - brytyjski o strefę Kanału Sueskiego	Y-2, O-3, R-3, G-2/G3	Członkowie organizacji "Wolnych oficerów", Fundamentalisci islamscy "Bracia Muzułmańscy", oddziały lewicowe i nacjonalistyczno-burżuazyjne; Kontyngent wojsk brytyjskich /ok. 80 tys. żołnierzy/, egipskie wojska rządowe.	polityczno - społeczne	Łącznie zginęło kilka tysięcy osób
8.	1945 - 1948	Polska - walki partyzanckie organizacji antykomunistycznych	Y-2, O-2, R-3, G-7	Wolność i Niepodległość WiN, Delegatura Sił Zbrojnych DSZ, Narodowe Siły Zbrojne NSZ, Narodowy Związek Wojskowy NZW, Narodowa Organizacja Wojskowa NOW; Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego.	polityczne	
9.	1945 - 1949	Polska - walki partyzanckie UPA	Y-2, O-2, R-3, G-5/G-7/G11	Ukraińska Powstańcza Armia; Wydzielone jednostki wojska polskiego wspierane przez jednostki NKWD.	polityczne	
10.	1945 - 1952	Hiszpania - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G7	Partyzanci i zwolennicy sił komunistycznych; Wojska rządowe i policja.	polityczne /dążenie do obalenia dyktatury/	

1	2	3	4	5	6	7
11.	17 VIII 1945 - 27 XII 1949	Indonezja - walki powstańcze prze- ciw Holendrom i angielskim oddzia- łom ekspedycyj- nym.	Y-2, O-2, R-3, G-2/G-13	Armia indonezyjska ok. 200 tys. żołnie- rzy, 500 dział, 100 samolotów; Ok. 150 tys. żołnierzy holenderskich, 450 dział, 250 czołgów, 120 samolotów, wspieranych przez angielskie oddziały ekspedycyjne.	społeczno - polityczne	Powstańcy - powyżej 1000; Holendrzy - ok. 400 żołnierzy.
12.	IX 1945 - III 1946	Wietnam - walki przeciwko wojskom interwencyjnym Francji, Anglii i Chin	Y-2, O-2 R-2, G-2/G-13	Francuski Korus Ekspedycyjny Dalekie- go Wschodu, jednostki brytyjskie i chiń- skie; Wietnamska Armia Wyzwolencza ok. 350 tys. żołnierzy.	polityczne /Narodowo - wyzwolencze/	
13.	IX 1945 - XII 1947	Birma - walki pow- stańcze przeciwko kolonizatorom an- gielskim	Y-1, O-2, R-3, G-2	Partyzanci birmańscy; Brytyjski Korpus Ekspedycyjny.	polityczne /Narodowo - wyzwolencze/	
14.	IX - X 1945	Laos - walki pow- stańcze przeciwko kolonizatorom fran- cuskim	Y-1, O-2, R-1, G-2	Francuski Korpus Ekspedycyjny Dale- kiego Wschodu /w całych Indochinach od 150 do 500 tys. w różnym czasie/; Partyzanci laotańscy (Patet-Lao).	polityczne /Narodowo - wyzwolencze/	
15.	12 IX 1945 - 15 V 1954	Kambodża - wojna wyzwolencza prze- ciw Francuzom	Y-1, O-2, R-3, G-2	Francuski Korpus Ekspedycyjny Dale- kiego Wschodu od 150 do 500 tys. w ró- żnym czasie; Partyzanci kambodżańscy (Khmers - Issaraks).	polityczne /Narodowo - wyzwolencze/	Francuzi - ok. 95 tys. zabitych 114 tys. ran- nych i 28 tys. jeńców. Wietnam 230 tys. zabitych, 400 tys. ran- nych żołnierzy. Powstańcy - brak danych;
16.	X 1945	Wenezuela - pow- stanie październiko- we	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-7	Zwolennicy Akcji Demokratycznej, po- pierani przez część wojska; Wojska rządowe.	polityczno - społeczne	

1	2	3	4	5	6	7
17.	1946 - 1947	Iran - walki w Kur- dystanie	Y-2, O-2, R-2, G-11	Kurdyjska Armia Kurdystanu ok. 12 tys. ludzi, wspierana przez stacjonujące w Iranie od 1941r. wojska Armii Czerw- nej; Armia Szacha Iranu.	polityczne /próba secesji regionu/	
18.	1946 - 1956	Filipiny - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-7	Partyzanci grup komunistycznych Huk- bala-hap; Armia rządowa członkowie organizacji paramilitarnych, policja.	społeczno - polityczne (żądania reformy rolnej oraz zmia- na przez rząd prawa wyborczego które wyeliminowało komunistów z parlamentu)	
19.	1946 - IV 1969	Jemen - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Stowarzyszenie Wolnych Jemeńczyków, Związek Wielkiego Jemenu; Armia immama Jemenu.	polityczno - społeczne	Brak danych
		1948 - 1949 walki wewnętrzne;	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Przeciwnicy rządów immama.	społeczno - ekonomiczne	Brak danych
		1949 - 1967 zbrojna interwencja w Je- mienie	Y-2, O-2, R-3, G-2/G-3/ G-11/G-15	Brytyjskie oddziały ekspedycyjne; Przeciwnicy reżimu immama Jemenu.	społeczno - ekonomiczno - polityczne	Brak danych
		1950 - 1967 anty- brytyjskie powsta- nia plemienne: 1950 - w Mukalle; 1951 - w Lahadzu; 1953 - 1954 w Za- chodnim Protekto- racie Adenu; 1955 - w Protekto- racie Wschodnim; 1957 - 1958 ponow- nie Aden Zachodni;	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13	Brytyjskie oddziały ekspedycyjne, wojska immama Jemenu; Powstancy ze zbuntowanych rejonów kraju.		

1	2	3	4	5	6	7
		IV 1959 - w Dolnej Jafie; III 1960 - w Górnej Awalice;				
		1962 -1969 Rewolucja jemeńska /parta przez Egipczyki/; 20 VI 1967 - powstanie w Jemenie	Y-1/Y-2, O-2, R-3, G-3	Narodowy Front Wyzwolenia Okupowanego Jemenu Południowego, wojska egipskie; Wojska immama Jemenu Front Wyzwolenia Narodowego, oddziały wojskowe i policyjne.		
20.	V 1946 - 1949	Irak - walki zbrojne wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3, G-7	Wspierana przez kontyngent wojsk brytyjskich iracka armia rządowa; Partyzanci lewicowego Frontu Narodowego.	polityczne	
21.	I - II 1946	Indie - powstanie antykolonialne	Y-1, O-2, R-1, G-2	Brytyjskie oddziały kolonialne; Zbuntowane jednostki indyjskiej marynarki wojennej /ok. 20 tys. marynarzy/, wojsk lądowych i lotnictwa.	polityczne	
22.	III 1946 - VII 1953	Laos - wojna wyzwoleńcza	Y-1, O-2, R-3, G-2	Partyzanci laotańscy (Patet-Lao); Francuskie wojska interwencyjne	polityczno - społeczne	
23.	VI 1946 - X 1949	Chiny - III wojna domowa	Y-3, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7	W różnych okresach: 1,2-1,8 mln żołnierzy Chińskiej Armii Ludowej; Misja wojskowa USA przy rządzie Czang-Kai-Szeka ok. 10 tys. instruktorów; 1,1-1,7 mln żołnierzy Kuomintangu.	polityczne; /przejęcie władzy/	1,5 - 2,5 mln osób; Niektóre źródła 3-3,2 mln osób.
	13 XII 1946 - 29 I 1947	Chiny - Interwencja wojsk USA w 3 fazy wojny domowej	Y-4, O-2, R-2, G-6	Wojska interwencyjne USA;	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
24.	VII 1946 - X 1949	Grecja - wojna domowa	Y-1 /Y-2, O-2, R-3, G-3	Regularna armia grecka, brytyjskie od- działy ekspedycyjne (do I 1947r.) i ame- rykańska misja wojskowa (od 1947r.) - łącznie 200 - 240 tys. żołnierzy greckich i brytyjskich; 20-30 tys. partyzantów tzw. Greckiej Ar- mii Demokratycznej pod wodzą V. Mar- kosa.	polityczne	Łącznie ok. 13 -15 tys. żołnie- rzy; Partyzanci i lu- dność cywilna - ok 154 tys. zabitych.
25.	VII 1946- 1952	Boliwia - wojna domowa - VII 1946 zamach stanu; - 1947 - 1948 pow- stania chłopskie; - IV 1952 walki zbrojne wewnę- trzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Junta wojskowa prezydenta Herzoga. Przeciwnicy rządów Herzoga z Ruchu Narodowo-Rewolucyjnego MNR; Partyzanci z MNR przeciwnicy rządów wojskowej dyktatury; Wojska rządowe.	polityczne społeczno -polityczne	Łącznie ok 1000 osób
26.	16 VIII 1946 - 1947	Indie - wojna domo- wa	Y-1, O-2, R-3, G-12	Indyjscy muzulmanie; Hindusi i Sikhowie.	polityczne /walka o podział Indii na dwa kra- je: Indie i Pakistan/	Ogółem zginęło ok 1 mln. osób, a ok. 6 mln. muzulmanów ucieкло z tere- nów dominium Indii. Z Pakista- nu uciekło ok.4 mln. Sikhów i Hindusów.
27.	IX - X 1946	Korea Południowa - powstanie zbrojne	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-7	Koreańska policja rządowa popierana przez amerykańskie oddziały ekspedy- cyjne; Powstańcy ludowego ruchu oporu.	społeczno -polityczne	Brak danych

1	2	3	4	5	6	7
28.	XII 1946 - VII 1954	Wietnam - wojna wyzwolenicza	Y-2, O-3, R-3, G-2/G-3/G-7	Francuski Korus Ekspedycyjny Dalekiego Wschodu, jednostki brytyjskie i chińskie; Wietnamska Armia Wyzwolenicza ok. 350 tys. żołnierzy.		
29.	28 II 1947	Tajwan - powstanie ludowe	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Amerykańscy instruktorzy, jednostki marynarki wojennej i lotnictwo USA; Ludowy ruch oporu.	społeczno -polityczne	Brak danych
30.	III - X 1947	Paragwaj - wojna domowa	Y-2, O-2, R-2, G-3/G-7	Wojska rządowe oddziały pomocnicze USA; Partyzanci lewicowego ruchu oporu.	społeczno -polityczne	Brak danych
31.	28 III 1947 - 31 III 1948	Madagaskar - po- wstanie Malgaszów	Y-1, O-2, R-3, G-2	Francuskie oddziały ekspedycyjne; Malgaski ruch oporu z Demokratycznego Ruchu Odrodzenia Malgaskiego MDRM	społeczno -polityczne	W walkach, w wyniku represji francuskich ekspedycji kar-nych łącznie ok. 100 tys. osób.
32.	26 X 1947 - 1 I 1949	Indie - Pakistan - pierwszy indyjsko- pakistański kon- flikt o Kaszmir	Y-3, O-2, R-3, G-5	Indie Pakistan	polityczne	Łącznie ok. 1 mln. osób, w tym ok. 1,5 tys. żołnierzy hinduskich;
33.	1948	Indie - aneksja Hyderabadu	Y-3, O-2, R-1, G-4	Indyjskie wojska rządowe; Hyderabadyjskie oddziały rządowe, członkowie muzułmańskich organizacji paramilitarnych.	polityczne /włączenie rejonu Hyderabadu do Indii/	
34.	1948	Peru - przewrót wojskowy	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Zwolennicy gen. M. Odrii. Rządzący Amerykański Ludowy Związek Rewolucyjny APRA.	polityczne	W czasie dyktatury gen. Odrii zginęło kilkanaście tysięcy ludzi

1	2	3	4	5	6	7
35.	1948 - 1949	Paragwaj - wojna domowa	Y-2, O-2, R-2, G-3/G-7	Wojska rządowe oddziały pomocnicze USA; Partyzanci lewicowego ruchu oporu.	społeczno - polityczne	
36.	1948 - 1949	Kenia - plemienne walki niepodległościowe	Y-1, O-2, R-2, G-1/G-3	Organizacja religijno-wojskowa Mau-Mau, składająca się głównie z członków plemion Kikuju, Emba i Maru; Brytyjskie władze kolonialne.	społeczno - polityczne	
37.	1948 - 1949	Kostaryka - Nikaragua - konflikt między państwami	Y-3, O-2, R-3, G-7/G-15	Garnizony przygraniczne obu państw.	polityczne /ingerencja Nikaragui przeciwko rządowi Partii Narodowo-republikańskiej w Kostaryce/	
38.	1948 - 1977	Kolumbia - walki wewnętrzne				
	1948 - 1964	Kolumbia - wojna domowa	Y-1, O-2, R-1, G-6	Zwalczające się frakcje konserwatystów i liberałów. W 1962r. w Kolumbii działało ok. 153. grupy partyzanckie, w tym: 77 liberalnych, 34 konserwatywne i 29 apolitycznych.	społeczno - ekonomiczne	Łącznie ok. 300 tys. osób
	1948 - 1977	Kolumbia - walka marksistowskich oddziałów partyzanckich z rządem kolumbijskim	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7	Partyzanci Rewolucyjnych Sił Zbrojnych Kolumbii FARC, Armia Wyzwolenia Narodowego ELN, Armia Wyzwolenia Ludu EPL, tockistowskiej Rewolucyjnej Partii Pracy PRT, łącznie kilkanaście tysięcy ludzi. Od 1970 partyzanci ruchu M-19, oraz mafia narkotykowa.	polityczno - ekonomiczne /próba zabezpieczenia utworzonej przez partyzantów centralnie administrowanej kontroli nad opanowanym przez komunistów obszarem Marguetalia/	
39.	XI 1948	Wenezuela - przewrót wojskowy	Y-1, O-2, R-1, G-7	Przeciwnicy lewicowych rządów prezydenta Gallegosa.	polityczne	
40.	24 XII 1948 - nadal	Wojna domowa w Birmie /Myanmar/*	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-13	Armia birmańska (wspierająca państwa Osi w czasie II wojny światowej); Mniejszości Karenów, Monów i Kaszinów /wspierające aliantów w czasie II wojny światowej/.	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
				* W latach 1949 do 1989 z armią birmańską walczyli partyzanci wspieranej przez Chiny Komunistycznej Partii Birmy (Kaszinowie, Wa /rozejm październik 1993/, birmańscy Chińczycy - rozpad armii po nawiązaniu stosunków rządzącej w Bir-mie od 1988r. junty wojskowej z China-mi). 1958r. - bunt Szanów (rozejm w 1989r.), w 1960 dołączają się Lahu i Pao (rozejm w marcu 1991r.); -1960 bunt plemion Naga; 1975 powstanie Palaun-gów (rozejm w kwietniu 1991); 1980 do walki włącza się partyzantka Czinów.		
41.	1 II 1948 - 31 VIII 1957	Archipelag Malajski - walka narodowo- wyzwoleńcza naro- dów archipelagu	Y-2, O-2, R-2, G-2	Wojska brytyjskie, malajskie i "łowcy głów z Borneo" /łącznie od 100 do 300 tys. ludzi/; Armia Wyzwoleńcza Narodów Malajów /do 10 tys. ludzi/.	społeczno - polityczne	Zginęło ok. 8 tys. osób. Prze-siedlono z tzw. "wsi strategicznych" ponad 400 tys. chło-pów.
42.	III - XII 1948	Kostaryka - wojna domowa	Y-2, O-2, R-2, G-3	Junta wojskowa pod dowództwem J. Fi-gureasa wspierana przez oddziały najem-ne i instruktorów z USA; Kostarykański lewicowy ruch oporu.	polityczno - społeczne	Brak danych
43.	15 V 1948 - 24 II 1949	Izrael - pierwsza wojna arabsko-iz-raelska	Y-3, O-3, R-2, G-5/G-9/G-11 G- 15	Armia Izraela /Tzeva Haganah le Israel Zahal została utworzona 28 V 1948r. z 60-cio tysięcznych oddziałów samoobro-ny, na mocy ustawy z 20 III 1948r. Po-siadła uzbrojenie dla ok. 20 tys ludzi/; Koalicja arabska:	polityczno militarne	ok. 4,5 tys. żoł-nierzy i 1,7 tys. osób; Koalicja łącznie ok. 5 -7 tys. osób.

1	2	3	4	5	6	7
		* - w nawiasach podano ogólną liczebność armii poszczególnych państw		Egipt 10(20) tys. Transjordanania ok. 4,5 (6) tys., Syria 3(7,5) tys., Liban 1(3), Irak 3(20)* tys., Arabska Armia Wyzwolenicza 6 tys. i palestyńskie siły wyzwolenicze - kilka tys. żołnierzy.		
44.	1949 - 1954	Syria - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6	Zwalczające się w kolejnych zamachach i przewrotach wojskowych różne ugrupowania polityczne.	polityczno - ekonomiczne	
45.	1949 - 1962 I 1960	Uganda - starcia zbrojne wewnętrzne Uganda - walki narodowo-wyzwolenicze	Y-1, O-2, R-3, G-2 Y-1, O-2, R-1, G-2	Zwolennicy partii Batak, od 1952r. również Narodowy Kongres Ugandy; Policja i kolonialne wojska brytyjskie Partyzanci przeciwnicy dominacji brytyjskiej; Brytyjski korpus ekspedycyjny.	polityczne	
46.	1949 - V 1950	Indonezja - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-6	Tzw. Siły Zbrojne Sprawiedliwej Królowej APRA, Armia Stanów Zjednoczonych Indonezji / wg układu z 2 XI 1949r. tworzyły je 15 państw stanów w ramach Unii Holendersko-indonezyjskiej/.		
47.	III 1949 - 1950	Korea Południowa - powstanie chłopskie	Y-1, O-2, R-3 G-8	Partyzantka chłopska ok. 90 tys. ludzi; Armia rządowa.	ekonomiczno - polityczne	
48.	1950	Peru - powstanie zbrojne w Arequipa	Y-1, O-2, R-2, G-3	Armia i policja dyktatora gen. Odrri; Powstańcy z Ludowej Rady Rządowej wspierani przez Amerykański Ludowy Związek Rewolucyjny.	polityczno - społeczne	
49.	1950	Nepal - wojna domowa	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Oddziały zbrojne nepalskiej partii kongresowej; Wojska rządowe.	polityczne /walki o system sprawowania władzy/	

1	2	3	4	5	6	7
50.	1950 - 1951	Chiny - Indie spór o Tybet /21X1950 zajęcie Tybetu przez Chiny/	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5	Wojska chińskie; Ludność Tybetu.	polityczno - militarne	
51.	1950 - 1963	Indonezja - powstanie mieszkańców wysp Moluków	Y-1, O-2, R-3, G-13	Armia rządowa; Partyzanci pod wodzą Andi Aziza i Sumokila.	polityczne /dążenia niepodległościowe, 25 IV 1950 partyzanci proklamowali ut- worzenie Republiki Południowych Moluków/	
52.	1950 - 1964	Indie - powstanie zbrojne Nagów /w Indiach żyje ok. 900 tys. Nagów/ w Assamie (wschod- nia prowincja Indii)	Y-1, O-2, R-3, G-12	Partyzantka Nagów /ok. 8 tys. ludzi/ skupiona w Socjalistycznej Radzie Naro- dowej Nagalandu NSCN buntująca się przeciwko imigracji ludności z Nepalu, Bangladeszu i Bengalu Zach., żądający statusu stanów dla zamieszkiwanych przez tubylców terenów; Armia indyjska.	społeczno - polityczne /próba secesji i utworzenia państwa Nagów/	
53.	VI 1950 - VII 1953	Korea - wojna rozpoczęta wkro- czeniem wojsk KRL-D do Korei Południowej	Y-3, O-3, R-3, G-4/G-7/G-9/ G-15	Państwa: KRL-D, Chiny, ZSRR; Korea Płd, Kanada, USA, Wlk Brytania, Belgia, Francja, Grecja, Holandia, Tur- cja Australia, Filipiny, Tajlandia, Kolum- bia, Etiopia. Wojska: 1,1-1,2 mln żołnierzy KRL-D i oddziały chińskich ochotników; 600-900 tys. żołnierzy Korei Płd, VII Flota USA., oddziały sojuszników z państw zachodnich pod flagą "Sił Zbrojnych ONZ".	polityczne *Straty państw: KRL-D - ok. 520 tys. ChRL 600 - 700 tys., ZSRR 299 żołnierzy (wg. KRL-D łączne straty ChRL i KRL-D wyniosły ok. 650 tys. żoł- nierzy). Korea Płd. 415tys., USA 475 tys., Turcja 720, Wlk. Brytania 670, Kanada 310, Australia 280, Fran- cja 29, Filipiny 90 żołnierzy i ok 3 mln. ludności cywilnej	ok. 2 mln żoł- nierzy, w tym: strona północna 1,42 mln; strona południowa 0,58 mln. Straty państw*:
54.	VI 1950	Tajwan - interwen- cja zbrojna	Y-2, O-2, R-1, G-7/G-15	Oddziały amerykańskie wspierające reżim Czang Kai-Szeka.	polityczno - społeczne	Brak danych

1	2	3	4	5	6	7
55.	X 1950	Puerto Rico - powstanie na wyspie	Y-2, O-2, R-1, G-7/G-13/G-14/G-15	Zwolennicy Partii Ludowo-Demokratycznej, Wojska USA; Puertorykańska Partia Komunistyczna i Partia Narodowościowa.	polityczno -spoleczne /dążenia niepodległościowe i przeprowadzenie przez USA mobilizacji Puertorykańczyków na wojnę w Korei/	Brak danych
56.	1951 - 1953	Iran - konflikt brytyjsko - irański	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7/G-8	Zwolennicy antybrytyjskiego Frontu Narodowego kierowanego przez Mohamada Mossaddeka; Gwardia cesarska szacha Iranu wspierana przez antykomunistyczne ugrupowania muzułmańskie, USA i Wlk. Brytanię.	polityczno - ekonomiczne /ograniczenia dominacji brytyjskiej - podział zysków z eksploatacji irańskich złóż ropy naftowej przez brytyjsko-irańskie konsorcjum ALOC/	
57.	1951 - 1962 1951 - VI 1958 VII 1956 - III 1962 8 II 1958, 29 IX 1961	Tunezja - walki wewnętrzne: Tunezja wojna narodowo -wyzwoleńcza Tunezja - starcia i interwencje zbrojne w Bizercie Tunezja: kolejne starcia zbrojne wojsk Francji i Tunezji	Y-1, O-2, R-3, G-2	Wojska francuskie; Tunezyjskie oddziały powstańcze z Partii Neo-Destur i Tunezyjskiej Partii Komunistycznej; Wojska francuskie stacjonujące w bazie w Bizercie; Ochotnicy i wojska Republiki Tunezji ok. 6 tys. żołnierzy; Wojska francuskie; Wojska tunezyjskie.	spoleczno polityczno- militarne /Francja posiadała w Tunezji liczne bazy wojskowe/ społeczno - polityczno- militarne /żądania całkowitego wycofania się Francuzów z Tunezji/ polityczno - militarne (pomoc tunezyjska dla partyzantów algierskich, oraz sprzeciw wobec obecności wojsk francuskich w Tunezji	
58.	1 XI 1951- III 1956	Maroko - wojna narodowo-wyzwoleńcza	Y-1, O-2, R-3, G-2	Wojska francuskie; Partyzanci z Armii Wyzwolenia Narodowego Maroka.	narodowościowo- polityczne	
59.	1952 - X 1955	Arabia Saudyjska - konflikt zbrojny z Wlk. Brytanią o Al-Burajmi	Y-3, O-1/O-2, R-3, G-5	Wojska saudyjskie; Wojska Omanu Traktatowego wspierane przez oddziały brytyjskie.	ekonomiczno -polityczne /spór o tereny ropoносne na granicy Arabii Saudyjskiej i protektora-tów brytyjskich Omanu Traktatowego/	Brak danych

1	2	3	4	5	6	7
60.	1952 - 1960	Kenia - wojna narodowo-wyzwolenicza (tzw. powstanie Mau - Mau)	Y-1, O-2, R-3, G-2	Oddziały brytyjskie; Antykolonialny ruch ludności murzyńskiej.		Brak danych
61.	II 1952	Kuba - przewrót wojskowy	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-7	Doradcy i instruktorzy amerykańscy wspierający reżim Batisty.	polityczne	Brak danych
62.	1953	Wyspy Św. Tomasz i Książęca - powstanie antyportugalskie	Y-1, O-2, R-1, G-2	Tubylcy - przeciwnicy panowania portugalskiego na wyspach; Wojska kolonialne.	polityczne	W czasie walk i śladowań zginęło ponad 5 tys. mieszkańców wyspy
63.	VIII 1953	Kuba - powstanie przeciwko dyktaturze Batisty	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Lewicowi partyzanci kubańscy; Doradcy i instruktorzy amerykańscy wspierający reżim Batisty.		
64.	IX 1953 - 1961	Indonezja - powstanie w Atjeh /płn-zach Sumatra/	Y-1, O-2, R-3, G-12	Powstańcy pod wodzą Daud Berema; Wojska rządowe.	polityczno - społeczne /W Atjeh powstańcy utworzyli państwo muzułmańskie Dar ul-Islam/	
65.	X 1953	Kuwejt - brytyjska interwencja zbrojna	Y-1, O-2, R-1, G-2/G13	Brytyjskie oddziały desantowe; Przeciwnicy rządów probrytyjskich.	społeczne	Brak danych
66.	1954 - 1958 1954	Chiny /ChRL/ - Tajwan /Chiny Narodowe/; - spór o wyspę Quemoy;	Y-3, O-1, R-1, G-4	Jednostki artyleryjskie ChRL; Lotnictwo Chin Narodowych /Czang Kaj Szeka/.	polityczne /próba włączenia wyspy do Chin/	

1	2	3	4	5	6	7
	1955	- walki o wyspy Grikangshan i Tachen;	Y-3, O-2, R-1, G-4	Jednostki wojsk ChRL; Jednostki wojsk Chin Narodowych .	polityczne /ekspansja chińska - włączenie wysp do ChRL i sprawdzanie stanowiska ZSRR i USA wobec ekspansyjnej polityki ChRL/ polityczne /ekspansja chińska - włączenie wysp do ChRL/ jak wyżej	
	1955 - 1958	walki na wyspach Quemoy i Macu	Y-3, O-2, R-3, G-4	jak wyżej		
	1958	walki o wyspę Tangting	jak wyżej	jak wyżej		
67.	1954 - 1955	Kostaryka - Nikaragua - konflikt zbrojny	Y-3, O-1, R-2, G-15	Armie obu państw.	polityczne /Przyczyną było zaangażowanie się obu państw w wojnę w Gwatemali. Kostaryka popierała lewicowy rząd Arbenza, Nikaragua rebeliantów płk. Armasa/.	Brak danych
68.	1954 - 1959	Tybet - powstania antychińskie	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-12/G-13	Wojska chińskie; Powstańcy tybetańscy od 20 do 100 tys. ludzi wspierani przez Indie.	społeczno - polityczne */ w powstaniu 10 - 28 III 1959 ok. 10 tys zabitych, w tym Tybetańczycy ok. 5 tys. zabitych oraz 4 tys. rannych. Do Indii, Nepalu, Bhutanu i Sikkimu zbiegło ok 100 tys. osób/ społeczno - militarno - polityczne.	Łącznie ok. 40 tys. ludzi.
69.	1954 - 1967	Francja - działalność terrorystów algierskich /podczas wojny w Algierii/, oraz działalność terrorystów z OAS	Y-1, O-2, R-3, G-11/G-15	Terrorystki algierscy; terroryści z OAS; Wojsko i policja francuska.	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
70.	17 VI 1954 VI 1954 - 1980	Gwatemala - prze- wrót wojskowy Gwatemala - woj- na domowa	Y-2, O-2, R-3, G-7 Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Prawicowi przeciwnicy rządów Komu- nistycznej Partii Gwatemali pod przy- wództwem płk. Castillo Armasa, wspie- rani przez pilotów amerykańskich. Oddziały partyzantów z Rewolucyjnej Organizacji Ludu Zbrojnego ORPA, Ar- mii Partyzanckiej Ubogich EGP, Rebel- ianckich Sił Zbrojnych FAR, Gwatemal- skiej Partii Pracy PGT Partyzanci zjedno- czyli się w 1982r. tworząc Narodową Jedność Rewolucyjnej Gwatemali URNG /ok. 2 tys. uzbrojonych partyzantów/; Wojska rządowe 43900 żołnierzy. W latach 1960 - 1972 - jednolite lewackie ugrupowania partyzanckie; Wojska rządowe i prawicowe organizacje paramilitarne.	ekonomiczno - społeczno - polityczne /obalenie rządów komunistycz- nych, ustanowienie prawicowego rządu wojskowego, wstrzymanie reform politycznych i społecznych/	W latach 1955 - 1994 zginęło ponad 150 tys. ludzi głównie zamordowanych przez siły rza- dowe
	1980 - nadal	Gwatemala - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Połączone partyzanckie siły lewackich organizacji /Narodowa Rewolucyjna Unia Gwatemalska UNRG/; Wojska rządowe, policja prawicowe orga- nizacje paramilitarne, częściowo jednostki honduraskie i salwadorskie.	ekonomiczno - społeczno - polityczne /dążenie do obalenia dyktatury wojskowej i żądania reform społe- cznych i przywrócenia demokracji/ polityczno - społeczne /żądanie reform systemowych, dą- żenie do obalenia rządów wojsko- wych i demokratyzacji życia społe- czno politycznego/	Od 1960r. zginę- ło ok 150 tys. lu- dzi, 50 tys. uz- nawo za zaginio- nych, a 500 tys. wypędzono z kraju
71.	X 1954 - III 1962	Algieria - powsta- nie przeciw koloni- zatorom francuskim	Y-1, O-2, R-3, G-2	Algierskie Armia Ludowo-Wyzwoleńcza od 150 do 250 tys. żołnierzy; Wojska francuskie od 200 do 800 tys. w różnych okresach.	narodowo- wyzwolenicze	Algierczycy: 0,6 - 1 mln. Francuzi ok. 18 tys. żołnie- rzy.

1	2	3	4	5	6	7
72.	XII 1954 - VIII 1964	Wietnam Płd - wal- ki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Wojska rządowe Ngo Dinh Diema wspie- rane przez misję USA z Doradczej Grupy Pomocy Wojskowej MAAG; Bojownicy organizacji polityczno-religijnych Hoa Hao, Cao Daj, Binh Xuyen i organizacji samoobrony.	polityczno-społeczne	Ponad 3 tys. za- bitych, ok. 1000 zaginionych, ponad 5000 rannych, 65000 aresztowanych i ponad 10000 zamkniętych w obozach kon- centracyjnych
	16 VI 1963	Wietnam Płd - pierwsze starcia partyzantów Viet- kongu z wojskami USA stacjonujący- mi na mocy poro- zumień genewskich (21VII 1954); Zamach stanu w Wietnamie Płd	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-7	Partyzanci Vietkongu; Oddziały USA.	polityczno - militarne	
73.	1955 - 1959	Oman - konflikt omańsko - maskac- ki;	Y-3, O-2, R-3, G-8/G-15	Wojska maskackie oraz brytyjskie; Wojska immama Omanu a po jego ucie- czce do Arabii Saud., oddziały partyzan- ckie związku plemiennego Bani Rubacha Frontu Wyzwolenia Omanu.	ekonomiczno - społeczno - polityczne /Immam Omanu odmówił Wlk. Brytanii udzielenia koncesji na wydobycie ropy z odkrytych w Omanie złóż/	Brak danych
74.	1955 - 1995	Sudan - wojna do- owa: Okresy nasilenia walk: - 21X1964 - 25 V 1969 - Bunt i walki między ugrupowa-	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-3/G-7	Walczące ze sobą ugrupowania ludności murzyńskiej i arabskiej; Przeciwnicy reżimu gen. Abbuda, część zbuntowanych oddziałów wojskowych; Siły wierne generałowi Abbudowi, zwo- lennicy rządów partii religijno-prawico- wych.	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
		<p>niami politycznymi</p> <p>a) 1969 - 1970 "rewolucja majowa";</p> <p>b) III - IV 1970r. rebelia Ansarów;</p> <p>c) 19 VI 1971r. próba zamachu stanu;</p> <p>d) 1974-1975 bunt jednostek wojskowych w zach. prowincjach kraju;</p> <p>e) 2 VII 1976 próba zamachu stanu;</p> <p>f) I 1982 Starcia zbrojne wewnętrzne i bunt ludności;</p> <p>g) 1983 - ... walki wewnętrzne;</p> <p>h) IV 1985 zamach stanu</p>	<p>Y-1, O-2, R-3, G-7</p> <p>G-8/G-10/G-12</p>	<p>a) Zbrojny przewrót organizacji "Wolni Oficerowie kierowani przez płk. Dżafara al-Nimejrima;</p> <p>Przeciwnicy ustroju socjalistycznego w Sudanie "Wolni Czarni" wspierani przez partię opozycyjne i burżuazyjne, Bracia Muzułmanie;</p> <p>b) Członkowie sekty Ansarów; Wojska rządowe;</p> <p>c) Grupa oficerów z b. wicepremierem Haszimeem al-Attą na czele;</p> <p>d) Wojska rządowe wspierane przez Egipt i Libię;</p> <p>e) Wspierane przez Libię i Etiopię oddziały Ansarów kierowane przez bryg. Mohammeda Nur Saada; Wojska rządowe;</p> <p>f) Niezadowolone z poziomu życia grupy mieszkańców i studentów /komuniści, liberalni demokraci, republikanie islamscy/;</p> <p>g) Lojalne wojska rządowe; partyzanci "Anya -Nya", jednostki wojsk rządowych stacjonujących w Sudanie Płd., zwplennicy ruch ow wyzwoleńczych;</p> <p>h) Przeciwnicy rządów prezydenta Nimejriego z gen. Abdulem el-Dahabem na czele.</p> <p>Partyzanci z Sudańskiej Armii Wyzwolenia Ludu SPLA /południe/;</p> <p>Muzułmańsko-arabskie wojska rządowe ok. 90 tys. żołnierzy.</p>	<p>polityczne</p> <p>f) ekonomiczno - społeczne</p> <p>g) ekonomiczno - polityczno społeczne /secesja lub autonomia Sudanu Południowego., dyskryminowanego przez rząd centralny, kontrola nad złożami ropy naftowej, projekt kanału, ideologiczno-kulturalna jedność przeciwko polityce islamizacji rządów centralnych, obalenie rządu/</p>	<p>W walkach ok. 100 tys. oraz ok. 2 mln. z głodu i chorób.</p> <p>Aresztowano ok. 3000 osób popierających zamach stanu, a przywódców rozstrzelano</p> <p>Ogółem zginęło ok. 1200 osób, w tym ok. 700 rebeliantów</p>
	1958 - 1995	<p>Sudan - konflikty między arabską Północą, a murzyńskim Południem.</p>	<p>Y-1, O-2, R-3, G-1</p>			

1	2	3	4	5	6	7
75.	1955 - 1959	Cypr - wojna narodowo-wyzwoleńcza Walki Greków cypryjskich z Turkami cypryjskimi	Y-2, O-2, R-3, G-13/G-14	Oddziały brytyjskie; Powstańcze oddziały Greków cypryjskich z Cypryjskiej Organizacji Wyzwolenia Narodowego; Turecka organizacja polityczno wojskowa VOLKAN, Turecka Organizacja Obrony.	społeczno - polityczne	Brak danych
76.	I 1955	Kostaryka - interwencja wojsk USA	Y-3, O-2, R-1, G-11/G-15	Operujące z terytorium Nikaragui jednostki amerykańskie; Wojska rządowe.		
77.	III 1955 - 1979	Laos - wojna domowa	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-7/G-9/ G-15	Oddziały amerykańskie, wojska rządowe wierne monarchii laotańskiej; Oddziały partyzanckie Patet Lao oddziały neutralistów kapitana Kong Le /dcy spadochroniarzy laotańskich, w 1960r. dokonał zamachu stanu w Laosie/.	społeczno - polityczno - militarne /rząd w Hanoi uważał Laos za obszar o kluczowym znaczeniu strategicznym, ponieważ przez jego terytorium wiódł szlak Ho Chi Minha, droga przetrzutu i zaopatrzenia dla północno-wietnamskiej partyzantki Vietcongu/	Tylko w wyniku użycia przez wojska Pathet Lao i wietnamskie gazów trujących przeciwko Hmongom zginęło ponad 20 tys. osób.
	VIII 1960 - V 1961	Laos - wojna domowa i interwencja zbrojna USA, Filipin i Płd. Wietnamu	Y-2, O-3, R-2, G-7/G-9/G-15	Komunistyczni partyzanci z Pathet Lao zbrojeni głównie przez ZSRR i Chiny, a wspierani przez armię północno-wietnamską; Wojska rządowe, głównie doborowe oddziały Hmongów gen. Vang Pao, wspierane przez grupy piechoty morskiej USA /Zielone Berety/, jednostki filipińskie i płd. wietnamskie.	polityczno - militarne	Po upadku armii królewskiej do Tajlandii uciekło ponad 100 tys. Laotańczyków.

1	2	3	4	5	6	7
	1968 - 1979	Laos - wojna domowa /wraz z wkroczeniem do Laosu armii północnowietnamskiej /1968r./ i zajęciem dużej części kraju, armia rządowa została rozbita i zmuszona do prowadzenia walki partyzanckiej/	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-7/G-9/ G-15	Komunistyczni partyzanci z Pathet Lao zbrojeni głównie przez ZSRR i Chiny, a wspierani przez armię północnowietnamską; Wojska rządowe, głównie doborowe oddziały Hmongów gen. Vang Pao, wspierane przez grupy piechoty morskiej /Zielone Berety/ i lotnictwo USA /do sprzeciwu Kongresu w 1974r./, oraz pilotów /ochotników/ z Tajlandii.	polityczno - militarne /w maju 1975r. wojska królewskie zostały rozbite przez armię wietnamską. W 1977 w ofensywie przeciwko oddziałom Hmongów użyto gazów trujących, a w 1979r. rząd w Vientiane ogłosił koniec partyzantki antykomunistycznej/	
	8 II-31 III 1971	Laos - agresja sajońska - amerykańska (chęć przecięcia głównego odcinka szlaku Ho Chi Minha	Y-4, O-3, R-1, G-9/G-11/G-15	Wydzielone siły wojsk reżimu sajońskiego oraz amerykańskie jednostki wsparcia; Oddziały LAW Laosu i Narodowego Frontu Wietnamu Południowego.	polityczno - militarne	Oddziały sajońskie - 3800 zabitych, 725 zaginionych i 5200 rannych
78.	IV - VI 1955	Pakistan - Afganistan - konflikt przygraniczny	Y-3, O-1, R-1, G-5	Jednostki garnizonów przygranicznych obu państw.		
79.	VII 1955 - 1963	Kamerun - wojna narodowo-wyzwoleńcza	Y-1, O-2, R-3, G-2	Wojska francuskie; Partyzanci grup niepodległościowych ze Związku Ludów Kamerunu UPC	społeczno - polityczne	Brak danych
80.	XII 1955 - III 1956	Jordania - walki wyzwoleńcze	Y-1, O-2, R-1, G-2	Partyzanci jordańscy; Jednostki brytyjskie.		
81.	1956 - 1960	Chiny - Birma - konflikt graniczny	Y-3, O-1, R-3, G-5			
82.	1956 - 1957	Honduras - Nikaragua - graniczne starcia zbrojne	Y-3, O-2, R-2, G-5	Żołnierze garnizonów przygranicznych obu państw.	polityczno - ekonomiczne /spór o rejony Coko i Bodega/	

1	2	3	4	5	6	7
83.	II 1956	Peru - powstanie przeciw dyktaturze gen. Odrri	Y-1, O-2, R-1, G-3	Powstańcy, przeciwnicy rządów dyktatorskich; Armia i policja dyktatora gen. Odrri.	społeczno - polityczne	
84.	VI 1956	Argentyna - powstanie peronistowskie	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-6/G-7	Wojsko i robotnicy, zwolennicy obalonego w jesieni 1955 prezydenta J. Perona; Oddziały wiernie gen. Pedro Aramburu.	społeczno - polityczne	
85.	26 VII 1956	Kuba - próba obalenia dyktatury gen. Batisty	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-6/G-7	165 osobowy oddział bojowników Fidela Castro; Wojska rządowe.	polityczne	Brak danych
86.	X 1956	Polska - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-7/G-14/G-15	Robotnicy; Milicja Obywatelska, Służba Bezpieczeństwa	społeczno-ekonomiczno-polityczne	
87.	29X - 8XI 1956	Egipt - agresja przeciwko ZRA (Egiptowi) spowodowana nacjonalizacją Kanału Sueskiego. Druga wojna izraelsko-arabska (wojna na sueska - zajęcie Synaju)	Y-3, O-3, R-1, G-5/G-11/G-15	Egipt 35 tys. żołnierzy; Koalicja: 99 tys. żołnierzy brytyjskich i francuskich, 40 tys. żołnierzy izraelskich.	ekonomiczno - polityczne	Koalicja anglo-franko-izraelska ok. 250 zabitych, w tym Izrael ok. 220, Wlk. Brytania 20, Francja 10 żołnierzy; Egipt ok. 3000 zabitych
88.	XI 1956 - 1961	Indonezja - wojna domowa na Sumatrze i Celebesie	Y-2, O-2, R-3, G-12/G-15	Prozachodnie zbuntowane jednostki armii indonezyjskiej wspierane przez lotnictwo USA, organizacje muzułmańskie i prawicowe, organizacje terrorystyczne min. Sprawiedliwa Walka /PERMESTA/; Armia rządowa.	społeczno - polityczno - ekonomiczne /próba: secesji wysp i utworzenie niezależnych państw, wyzwolenia się spod dominacji jawańskiej, przywrócenia pluralizmu demokratycznego i żądania prywatyzacji centralnie sterowanej gospodarki/	

1	2	3	4	5	6	7
89.	4XI - XII 1956	Węgry - radziecka interwencja na Węgrzech (walki w Budapeszcie do 9 XI, a na prowincji do początku grudnia)	Y-2, O-2/O-3, R-1, G-6/G-7/G-9/G-11/G-15	ZSRR ok. 80 tys żołnierzy; Węgry, około 40 tys., w tym część jednostek armii, oraz uzbrojone oddziały cywilne.	polityczne	ZSRR ok. 7500 żołnierzy; Węgry około 30 000 żołnierzy i osób cywilnych
90.	XI 1956	Kuwejt - powstanie antybrytyjskie	Y-1, O-2, R-1, G-2/G-13	Jednostki brytyjskie; Przeciwnicy zależności Kuwejtu od Wlk. Brytanii.	polityczno - militarne	
91.	2XII 1956 -1 I 1959	Kuba - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7	Armia junty wojskowej gen. Batisty - ok 40 tys; Partyzanci F. Castro - 12 tys.	polityczne	W wyniku terroru wojsk rządowych i w walkach zginęło ok 25 tys. ludzi
92.	1957 - 1958	Maroko - wojna z Hiszpanią i Francją o Saharę Zachodnią i Mauretanię.	Y-3/Y-4, O-2, R-2, G-4/G-5	Marokańska Armia Wyzwoleńcza ok. 10 tys. ludzi; Garnizon kolonialnych wojsk hiszpańskich, stacjonujące w Mauretanii wojska francuskie.	polityczne	
93.	1957	Chiny - Indie - konflikt przygraniczny	Y-3, O-1, R-1, G-4	Wojska chińskie; Wojska indyjskie.	polityczne	
94.	XII 1957	Malediwy - antykolonialne powstanie na wyspie	Y-1, O-2, R-1, G-2/G-13	Rdzenni mieszkańcy wysp; Brytyjskie wojska kolonialne.	/spór o przebieg granicy we wschodniej prowincji Indii - Assamie/	
95.	1958	Indonezja - powstanie muzułmańskie na Jawie	Y-1, O-2, R-1, G-12/G-13	Armia rządu; Islamiści jawajscy.	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
96.	1958	Irak - zamach stanu i antyreżimowe powstanie narodowe	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-6/G-7	Przeciwnicy rządów króla Fajsala II z Frontu Jedności Narodowej popierani przez część armii /Wolnych Oficerów organizację założoną przez bryg. Abdul Karima Kasema/; Zwolennicy rządu Nuri as-Saida i króla Fajsala II.	polityczne	
97.	1958 - 1961	Dominikana - walki wewnętrzne i bunt w Republice Dominikańskiej	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Zbuntowane oddziały wojska; Armia dominikańska popierająca dyktaturę rodu Trujillo; Partyzanci z Ruchu Wyzwolenia Dominikany; Armia rządowa.	polityczne	
98.	1958 - 1960	Paragwaj - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Armia rządowa kierowana przez dyktatora gen. A. Stressnera; Partyzanci z Jedynolitego Frontu Wyzwolenia Narodowego FUNL.	polityczne	Brak danych
99.	I 1958 - 1961	Wenezuela - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-8	Partyzanci partii lewicowych; Armia dyktatora gen. Jimeneza.	polityczne-ekonomiczne /próba obalenia istniejących rządów i utworzenia proscjajalistycznego, antyimperialistycznego rządu, żądanie rozwinięcia wydobycia ropy naftowej/	
100.	III 1958 - 1959	Malawi - antykolonialne powstanie w Nyasie	Y-1, O-2, R-2, G-2	Oddziały brytyjskie i kolonialne; Partyzanci ludowego ruchu oporu z Afrykańskiego Kongresu Narodowego Niassy NANC.	polityczno - społeczne	Brak danych

1	2	3	4	5	6	7
101.	V - X 1958	Liban - wojna domowa	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-6/G-7/ G-10	Muzulmanie partyzanci Zjednoczonego Frontu Narodowego; Wojska rządowe prezydenta Camille Chamouna; Zwalczające się ugrupowania milicji chrześcijańskiej i niechrześcijańskiej. Oddziały desantowe USA ok.6 tys. marines; Przeciwnicy prozachodniego rządu w Libanie.	polityczno - społeczne	
	VII 1958	Liban - amerykańska interwencja zbrojna	Y-1, O-2, R-1, G-11/G-15		polityczne	
102.	17 VII - IX 1958	Jordania - brytyjska interwencja zbrojna	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-7/G-11/ G-15	Brytyjskie oddziały desantowe; Przeciwnicy probrytyjskich rządów królewskich .	polityczne	Brak danych
103.	XII 1958 - 1969	Nowa Gwinea - walki o terytorium Irianu Jaya /Irianu Zachodniego/				
	XII 1958 - XII 1959	Irian Zachodni - walki narodowo-wyzwoleńcze	Y-1, O-2, R-2, G-2	Partyzanci Ruchu Wolnej Papui (OPM) domagający się niepodległości Irianu.	społeczno - polityczne	
104.	1960 - VIII 1962	Indonezja - Holandia - konflikt o Irian	Y-4, O-2, R-3, G-4	Holenderski korpus ekspedycyjny; Wojska indonezyjskie wspierane przez ZSRR /jeden krążownik/.	społeczno - polityczne	
105.	1962 - 1969	Nowa Gwinea /Irian Zachodni/ - Starcia zbrojne Papuasów z wojskami indonezyjskimi i mużulmańskimi osadnikami z Jawy	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13/ G-14	Holenderski korpus ekspedycyjny Partyzanci Ruchu Wolnej Papui (OPM) domagający się niepodległości Irianu; Wojska indonezyjskie, koloniści jawajscy	społeczno - polityczne /OPM żąda conajmniej autonomii i przerwania osadnictwa mużulmanów z Jawy/	

1	2	3	4	5	6	7
106.	V 1969 24 III - 15 VIII 1962	Nowa Gwinea - powstanie w Iranie Zachodnim /na mocy plebiscytu przeprowadzonego w dn. 14 VII i 5 VIII Irian włączony został do Indonezji/ Nowa Gwinea - antykolonialne wystąpienia zbrojne w Iranie Zachodnim	Y-1, O-2, R-1, G-12/G-13 Y-1, O-2, R-1, G-2/G-4	Separatystyczne ugrupowanie "Wolna Papua"; Wojska indonezyjskie. Oddziały holenderskie; Armia indonezyjska i oddziały powstańcze.	społeczno - polityczne (przylączenie do Indonezji) polityczne	
107.	1959	Kostaryka - Nikaragua - wojna między państwami	Y-3, O-2, R-1, G-15	Armie obu państw.	polityczne /Przyczyną było odmienna ocena obu państw rewolucji kubańskiej. Kostaryka - za. Nikaragua - przeciwnie/.	Brak danych
108.	1959	Tajlandia - Kambo-dża - wojna między państwami	Y-3, O-2, R-1, G-15			
109.	1959	Rwanda - walki пле- mienne	Y-1, O-2, R-1, G-1	Zwalczające się plemiona Watussi i Bahutu; Kolonialne wojska belgijskie.	polityczno - społeczne	
110.	1959 - 1964 28 III 1962 - 1963	Argentyna - walki partyzanckie z ar- mią rządową. Nasilenie walk: - 28 III 1962 zamach stanu, objęcie władzy przez J.M. Guido;	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7	Partyzanci z Peonistycznego Ruchu Wyzwolenia MPL, Partyzantki Wojsko Ludowe EGP; Armia rządowa. Zbuntowane oddziały armii; Oddziały wierne prezydentowi A. Frondizemu.	polityczno - społeczne	

1	2	3	4	5	6	7
		- 10 VIII 1963 zamach stanu gen. Montero - obalenie Guido; - 17 VIII 1963 zamach gen. Onganii - przywrócenie władzy M. Guido		Zbuntowane oddziały armii; Oddziały wierne gen. Montero; Oddziały gen. Onganii.		
111.	II 1959	Gabon - powstanie antyfrancuskie	Y-1, O-2, R-1, G-2	Przeciwnicy kolonialnej podległości Gabonu; Francuski Korpus Ekspedycyjny.		
112.	VIII - X 1959	Indie - Chiny - pierwsze starcia graniczne (na zachodzie - rejon Ladakhu, na wschodzie - spór o przebieg granicy w Himalajach - "linia Mac Mahona")	Y-1, O-2, R-1, G-5	Indyjskie i chińskie garnizony przygraniczne.	polityczno - militarne	Brak danych
113.	XII 1959 - VI 1962	Rwanda - walki niepodległościowe	Y-1, O-2, R-3, G-2	Plemiona murzyńskie; Brytyjskie wojska kolonialne.		
114.	IV 1960	Korea Południowa - powstanie kwietniowe	Y-1, O-2, R-1, G-3	Przeciwnicy dyktatorskich rządów Li Syn Mana; Siły policyjne.	polityczne	
115.	1960 - 1975	Gwinea Bissau i Wyspy Zielonego Przylądka - walki narodowo-wyzwoleńcze	Y-1, O-2, R-3, G-2	Grupy powstańcze Afrykańskiej Partii Niepodległości Gwinei (PAIGC) i ruchu niepodległościowego Wysp Zielonego Przylądka, Armii Ludowej FARP wspierane przez Libię i Gwineę; Portugalski korpus ekspedycyjny ok. 30 tys. żołnierzy.	polityczne /narodowo-wyzwoleńcze/	

1	2	3	4	5	6	7
116.	1960 - 1967 X 1963 - VI 1967 III 1960	Etiopia - konflikt somalijsko - etiopski Somalia - Etiopia - konflikty graniczne Angola - walki narodowo-wyzwoleńcze	Y-3, O-2, R-3, G-4 Y-3, O-1, R-3, G-5 Y-1, O-2, R-1, G-2	Etiopia - oddziały etiopskie; Koczownicze plemiona somalijskie w Ogadenie, wojska Somalii. Kenijskie wojska rządowe; Wojska etiopskie. Oddziały Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli (MPLA), Frontu Wyzwolenia Narodowego Angoli (FNLA) i Narodowego Związku na Rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli (UNITA); Portugalskie wojska kolonialne.	/spory terytorialne o tereny zamieszkałe przez plemiona koczownicze różnych narodowości;/ narodowo - wyzwolenicze	
118.	1960 - 1968 10 VII 1960 - 1968	Kongo - wojna domowa Kongo - początek otwartej interwencji Belgii w wojnie domowej w Kongo Belgijskim (1960-1964), secesja prowincji Kasai i Katangi	Y-2, O-2, R-3, G-12 Y-2, O-2, R-3, G-3/G-12	Wojska secesjonistów kongijskich Wojska rządowe i wojska ONZ; Wojska rządowe i belgijskie (wycofane w 1967r.), od 1964r. wojska USA (93 tys. żołnierzy ONZ). Oddziały secesjonistów kongijskich /zwolennicy secesji poszczególnych regionów Konga; min. Katangi i Kasai/ Od 1964r. w prowincji Kwilu partyzantka chłopska, w Kiwu i Katandze Kongijska Armia Wyzwolenia Narodowego.	społeczno - polityczne społeczno - polityczne polityczno - ekonomiczne	Wojska belgijskie i żołnierze ONZ - brak danych; Kongijczycy 100-300 tys. osób.
	VIII 1963 - 1968	Walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7	Wojska rządowe i oddziały najemników /ok.15 tys. ludzi/; Grupy żołnierzy dowodzeni przez mjr. Munsaka przeciwników władzy księdza Fulberta Youlou.	polityczno-ekonomiczne	

1	2	3	4	5	6	7
	X -XI 1964	Międzynarodowa interwencja zbrojna		Lotnictwo USA, Belgijskie oddziały desantowe, kongijskie oddziały rządowe; Oddziały powstańcze Komitetu Wyzwolenia Narodowego.	polityczne	
	24 XI 1965	Wojskowy zamach stanu	Y-2, O-2, R-1, G-8	Armia dowodzona przez gen. S. Mobutu.		
	1 I 1967 - XI 1967	Bunt najemników do tej pory wspierających stronę rządową		Ok. 15 tys. najemników inspirowanych przez kierownictwo koncernu Union Miniere du Haut - Katanga; Armia rządowa.	ekonomiczno - polityczne /rozwiązanie koncernu przez gen. Mobutu/	
	VIII 1968	Wojskowy zamach stanu		Zbuntowani żołnierze kierowani przez mjr. Mariena Nguabiego, zwolennicy rządów lewicowych.	polityczne	
119.	VI 1960 - 1961	Konflikt Wenezuela - Republika Dominikańska	Y-3, O-2, R-2, G-15	Bojówki prezydenta Dominikany H.B. Trujillo; Armia Wenezueli.	polityczne /próba zamachu na prezydenta Wenezueli R. Betancourta/	
120.	13 - 17 XII 1960	Etiopia - powstanie grudniowe	Y-2, O-2, R-1, G-6/G-7	Lewicowi przeciwnicy rządów cesarza Hajle Sellasjego wspierani przez zbuntowaną policję i służbę bezpieczeństwa; Wierne cesarzowi oddziały wojsk lądowych, siły pancerne i lotnictwo.	polityczno - społeczne	
121.	1961 - nadal	Hiszpania - walki w Kraju Basków	Y-1, O-2, R-3, G-13	Członkowie organizacji Wolność dla Kraju Basków - ETA /ok 1000 osób;/ Siły rządowe i policja hiszpańska.	polityczne /dążenia niepodległościowe kraju Basków/	Ok. 1000 osób
122.	1961-1993	Konflikt Erytrea - Etiopia;	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13	Antyetiopski Front Wyzwolenia Erytrei FWE; Cesarska armia etiopska ok 100 tys. żołnierzy.	polityczno - społeczne /niepodległościowe - Erytrea uzyskała niepodległość w 1993r./	W walkach partyzanckich obu ugrupowań z armią etiopską zginęło lub zostało rannych ponad 20 tys. osób

1	2	3	4	5	6	7
	XII 1974 - 26 V 1991	Erytrea - wojna państw arabskich wspierających partyzantów Erytrei w walce z wojskami etiopskimi	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-13	Partyzanci erytrejscy, Irak, Jemen Północny i Syria; Wojska etiopskie.	polityczne narodowo - wyzwolenicze	
123.	1961 - 1994	Republika Południowej Afryki - walki wewnętrzne: a) plemienne; b) przeciwko apartheidowi	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-3/G-6/ G-7/G-15	a) Zwalczające się murzyńskie ugrupowania Zulusów i popierających Afrykański Kongres Narodowy /ANC/ Nelsona Mandeli; b) Ludność murzyńska, przeciwnicy białej dominacji w RPA; Armia rządowa	społeczno - polityczne /żądania reform lub przekształcenia systemu sprawowania rządów, likwidacja rasizmu i apartheidu - zlikwidowano w 1994r./	
	1992 - 1995	RPA - plemienne walki wewnętrzne	G-1/G-15	Walczące o dominację wśród czarnej społeczności: Afrykański Kongres Narodowy /skupiający głównie członków plemienia Khosa/ - Nelsona Mandeli i Partii Wolności Inkatha /skupiający głównie członków plemienia Zulu/ - Mangosuthu Butheleziego.		
124.	1961 - 1962	Nepal - wojna domowa	Y-1, O-2, R-2, G-7	Oddziały zbrojne nepalskiej partii kongresowej; Wojska rządowe	polityczne /walki o system sprawowania władzy/	
125.	1961 - 1964	Irak - powstanie kurdyjskie	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13	Partyzanci kurdyjscy wspierani militarnie i finansowo przez Irak; Armia iracka i syryjska.	polityczno -militarne	
126.	II 1961 - VIII 1974	Angola - powstanie przeciw kolonizatorom portugalskim	Y-1, O-2, R-3, G-2	Wojska portugalskie ok. 80 tys; Oddziały Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli (MPLA), Frontu Wyzwolenia Narodowego Angoli (FNLA) i Narodowego Związku na Rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli (UNITA).	społeczno - polityczne /walki narodowo - wyzwolenicze/	Portugalczycy - 11 tys. żołnierzy. Powstańcy - brak danych.

1	2	3	4	5	6	7
127.	1961 - 1975 4 - 5 VIII 1964 VIII 1965 - 29 III 1973	Wietnam - wojna domowa o połączenie "Północy" z "Południem"; Wietnam - bombardowanie Demokratycznej Republiki Wietnamu przez USA (po incydencie w Zatoce Tonkijskiej) Interwencja zbrojna USA w Wietnamie Północy (przybycie do Wietnamu Północnego regularnych oddziałów USA; Wycofanie wojsk USA w 1973r. Układy paryskie - zawieszenie broni w 1973r;	Y-1, O-2, R-3, G-4 Y-3, O-2, R-1, G-9/G-11/G-15 Y-3/Y-4, O-3, R-3, G-9/G-11/G-15	Wietnam Północy: 600 tys. partyzantów, 300 tys. wojsk regularnych; Wietnam Północny: 700 tys. żołnierzy; Lotnictwo USA. USA 536 tys. w 1968r., Członkowie SEATO: Korea Północna, Tajlandia, Australia, Filipiny.	polityczne polityczne * - USA - 56 tys. zabitych, 308 tys. rannych i 3,5 tys. zaginionych żołnierzy. Łącznie z walkami w okresie IV 1954 - 1960. Amerykanie stracili również ok. 4900 śmigłowców i 3700 samolotów /wg Wietnamczyków - 4500 śmigłowców i 7015 samolotów/. Zrzucano ponad 6,8 mln ton bomb /2,5 raza więcej niż w II wojnie światowej/. Wojenne wydatki USA ok. 144 mld.\$, a łącznie z pomocą dla innych państw i stratami gospodarki ok. 365 mld. \$. Laos i Kambodża 650 tys. ludzi w tym ok. 250 tys. zabitych. Korea Północna - 5 tys. żołnierzy, Australia 492 zabitych żołnierzy.	Straty * : 5 973 772 zabitych i rannych /w tym 1951111 zabitych/, z czego: Wietnam Północny: 600 tys., Wietnam Północny: 750 tys. zabitych oraz łącznie 3,5 mln. rannych żołnierzy i 5 mln ofiar wśród ludności cywilnej.
128.	15-20 IV 1961	Kuba - interwencja zbrojna armii uchodźców kubańskich w Zatoce Świń	Y-2, O-1, R-1, G-3/G-7/G-15	Przeciwnicy rządów Fidela Castro wspierani przez oddziały marynarki i lotnictwa USA; Wojska Republiki Kuby.	polityczne	Łącznie ok. 1000 osób

1	2	3	4	5	6	7
129.	V 1961 - II 1962	Maroko - konflikt marokańsko-francu- ski na granicy z Al- gierią	Y-1, O-1, R-2, G-2/G-3	Marokańska Armia Wyzwoleńcza około 10 tys. ludzi; Kolonialne wojska francuskie.		
130.	VII 1961 - VIII 1979	Nikaragua - wojna domowa /17 VII 1979 dyk- tator Anastasio So- moza uciekł z kra- ju, a 18 VII podda- ła się Gwardia Na- rodowa	Y-1, O-1, R-3, G-3/G-7	Zjednoczona opozycja i partyzanci Sandinowskiego Frontu Wyzwolenia Narodowego FSLN; Gwardia Narodowa reżimu Somozów.	społeczno - ekonomiczne /dążenie do obalenia reżimu, żąda- nia reformy systemu sprawowania władzy/	Łącznie ok. 80 tys. osób
131.	27 - 28 IX 1961	Syria - zamach sta- nu i secesja ze Zjed- noczonej Republiki Arabskiej	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-12	Działacze polityczni i wojskowi zwolen- nicy Arabskiej Partii Odrodzenia Socjalis- tycznego /al-Baas/; Stacjonujące w Syrii jednostki komando- sów egipskich, zwolennicy unii z Egiptem	polityczne	
132.	17 - 19 XII 1961	Indie - przejęcie przez wojska Indii kontroli nad portu- galskimi enklawami Goa, Daman i Diu	Y-3, O-2, R-1, G-4	Wojska indyjskie; Wojska portugalskie.	polityczne	
133.	8 XII 1962 - 1963	Borneo - walki w sultanacie w Brunei /protektoracie Wlk. Brytanii/	Y-2, O-2, R-2, G-8/G-12/G-15	Partyzanci powstańczej Narodowej Armii Północnego Borneo /ok. 3 tys. ludzi/ - przeciwnicy sfederowania sultanatu z Malezją; Wojska sultanatu, wspierane przez wojska brytyjskie, w tym oddziały Gurkhów.	polityczno - ekonomiczne /bogate złoża ropy naftowej na obszarach Płn. Borneo objętych walką powstańcza/	
134.	1962	Algieria - Maroko wojna algiersko - marokańska	Y-3, O-2, R-1, G-4/G5/G-8	Siły zbrojne obu państw.	polityczne /spory o przygraniczny pas w górach Atlasu i saharijskie oazy/	
135.	1962 - 1973	Rwanda - walki plemienne	Y-1, O-2, R-3, G-1	Większość plemienna Hutu; Mniejszość plemienna Tutsi.	polityczno - społeczne /zaszczości kolonialne/	

1	2	3	4	5	6	7
136.	1962 - 1969	Wenezuela - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7	Sily Zbrojne Wyzwolenia Narodowego FALN, zbuntowane grupy wojska; Armia rządowa.	polityczne	
137.	1962 - 1963	Timor - powstanie antyportugalskie	Y-1, O-2, R-2, G-2	Partyzanci Timorskiej Rady Wyzwolenia; Kolonialne wojska portugalskie.	polityczne	
138.	Od VIII 1962 - 1983	Turcja (Kurdystan) - walki Kurdów z wojskami Turcji	Y-1, O-3, R-3, G-7/G-12/G-13	Wojska rządowe Turcji (na swoich terenach również Iraku, Iranu); Partyzanci kurdyjscy /armia kurdyjska/ pod kierownictwem demokratycznej Partii Kurdystanu/.	społeczno - polityczne (dążenia zmniejszenia autonomii Kurdów, osłabienie ich dążeń niepodległościowych)	
139.	22-28 X 1962	Konflikt karaibski	Y-5, O-3, R-1, G-9/G-15	Jednostki lotnictwa i mar. woj. USA /na południu USA ok.350 tys. żoł. w tym 100 tys. rzut inwazyjny; 180 okrętów USA, w tym 8 lotniskowców blokada wyspy/. Jednostki lotnictwa i mar. woj. ZSRR, oddziały kubańskie.	polityczno - militarne	
140.	8 IX - 21XI 1962	Chiny - Indie - walki graniczne w ptn-wsch Indiach /rejon Ladakhu, linia Mac Mahona/	Y-3, O-2, R-1, G-5/G-13	Wojska indyjskie; Wojska chińskie /łącznie po kilka dywizji, lotnictwo i artyleria/. Szkoleni i uzbrojeni w Chinach, przerzucani do Indii przez Birnę separatyści z grup etnicznych Naga, Mizo, Manipur.	polityczne /spory terytorialne, dążenia autonomiczne/	Łącznie ok.10 tys. żołnierzy w tym strona indyjska ok.1400 zabitych i ok.1700 zaginionych, oraz utrata na rzecz Chin ok.36 tys. km ² terenów Ladakhu.
141.	1963	Haiti - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Opozycjonisci przeciwnicy dyktatury Duvaliera; Wojska rządowe i policja.	polityczne /żądanie reform społecznych/	

1	2	3	4	5	6	7
142.	1963 - nadal od 1982	Syria - walki wewnętrzne Syria - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-10 Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-10	Zwalczające się prawicowe i lewicowe skrzydła Socjalistycznej Partii Odrodzenia Arabskiego; Wojska rządowe; Fundamentalści islamscy; Partyzanci fundamentalistycznych ugrupowań muzułmańskich, zbuntowane jednostki syryjskie; Lojalne wojska rządowe.	polityczne polityczno - ekonomiczne /Partyzanci - zmiany systemu sprawowania władzy, rewolucja islamska, represyjne rządy mniejszości alawitów. Rząd - utrzymanie politycznego stanu rzeczy bez wspierania Iranu w wojnie przeciwko Irakowi i niezaangażowanie się (ogłoszenie układu o przyjaźni z ZSRR)	Kilkanaście tysięcy osób
143.	1963 - 1967	Rwanda - Burundi konflikt rwandyjsko-burundyjski	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-15	Atakujące terytorium Rwandy oddziały uchodźców Watussi organizowane w obozach w Burundi; Armia Wolności Rwandy /armia rządowa/.	społeczno - polityczne /konflikt plemienny - próba odtworzenia panowania plemienia Watussi w Rwandzie/	Łącznie ponad 20 tys. osób
144.	1963 - 1973	Urugwaj - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Partyzanci z Ruchu Wyzwolenia Narodowego MLN /ludowa nazwa Tupamaros/; Armia i policja rządowa.	polityczne	
145.	21 IX 1963 - 14 VIII 1966	Indonezja - konflikt Indonezji z Federacją Malesji i północnym Borneo	Y-3/Y-4, O-3, R-3, G-15	Wojska Indonezji / skoncentrowano kilkadziesiąt tysięcy żołnierzy/; Wojska Malesji /skoncentrowano w Sarawaku, Sabahu i Brunei ok. 50 tys. żołnierzy, oddziały brytyjskie ok. 30 tys. żołnierzy, z flotą ok. 80 okrętów, oddziały australijskie.	polityczne /do konfliktu na dużą skalę nie doszło/	Indonezja - ok. 1300 osób; Malesja - ok. 200 osób; Brytyjczycy 40- 50 żołnierzy

1	2	3	4	5	6	7
146.	14 X - 1 XII 1963	Algierią i Maroko - starcia zbrojne między dzy Algierią i Maroko kiem o przygranicz- ny pas w górach At- lasu i saharijskie oazy Tawat i Tana- zruft.	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5	Siły zbrojne Algierii /ok. 50 tys. ludzi, zaangażowane również w likwidację powstania w Kabilii / wspierane przez Kubę i Zjednoczoną Republikę Arabską (Egipt) /; Siły zbrojne Maroka /ok. 35 tys. ludzi/ wspierane przez Francję.	polityczne /spory terytorialne w Biszar, Tind- żub, Tinduf/	
147.	XII 1963 - 1967	Kenia - Somalia - konflikt kenijsko - somalijski	Y-2, O-2, R-3, G-1/G-8/G14	Kenia - zwolennicy przyłączenia Północ- nego Dystryktu Kenii do Somalii, Kenij- skie siły rządowe ok. 3 tys. żołnierzy i 11 tys policjantów/ wspierane przez wojska etiopskie /3 dywizję etiopską stacjonującą w Harerze/; Powstańcze oddziały jeźdźców somalij- skich "Shifta", ok. 12 tys. ludzi.	ekonomiczno - polityczne /próby "etiopizacji" Somalów i na- rzucenia im podatków od bydła i wielbłądów/	
148.	XII 1963 - VIII 1964 VIII 1964	Cypr - konflikt między cypryjskimi Grekami i Turkami Cypr - Naloty lot- nictwa tureckiego na pozycje Cypryjskie Gwardii Narodowej	Y-2, O-2, R-1, G-4/G-14	Zwalczające się grecka i turecka współ- noty wyspiarskie. 4.03.1964r. RB ONZ podjęła rezolucję w sprawie wystania sił zbrojnych ONZ na Cypr. United Nations Force in Cyprus, ok.6 tys. żołnierzy z Australii, Kanady, Danii, Finlandii, Irland- dii, Szwecji i Wlk. Brytanii. Lotnictwo tureckie; Cypryjska Gwardia Narodowa.	społeczno - ekonomiczno - polityczne polityczno - społeczno - militarne	Łącznie ok 1000 osób
149.	1964	Gabon - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-1/G-7			
150.	1964	Sudan - Uganda - walki graniczne	Y-2, O-1, R-1, G-5	Sudańskie siły rządowe gen. Abbuda; Ugandyjskie wojska rządowe.		

1	2	3	4	5	6	7
151.	1964 - 1965	Kamerun - bunt wewnętrzny	Y-1, O-2, R-2, G-2/G-13	Wojska francuskie; Partyzanci grup niepodległościowych ze Związku Ludów Kamerunu UPC.	społeczno - polityczne	
152.	1964 - 1970	Irak - kurdyjskie walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13	Zwolennicy Kurdyjskiej Partii Demokra- tycznej żądający szerokiej autonomii dla Kurdów; Grupa Talabaniego odłam KPD aprobują- cy politykę rządu irackiego w kwestii kurdyjskiej /ok.2 tys. ludzi wspieranych przez Iran i tworzących jednostki najem- ne /jash/.	polityczne	
153.	10 I 1964	Panama - interwen- cja zbrojna USA	Y-1, O-3, R-1, G-9/G-11/G-15	Oddziały USA stacjonujące w rejonie Kanału Panamskiego; Panamscy przeciwnicy wpływów USA w tym rejonie.	polityczno - ekonomiczno - militarne /w strefie Kanału było zlokalizo- wane D-ctwo Sił Zbrojnych Obsza- ru Ameryki Łacińskiej, 14 baz wojskowych. Obecność wojskowa USA w strefie ma trwać do 31 XII 1999r.	
154.	25 I 1964	Tanganika - inter- wencja zbrojna	Y-1, O-2, R-1, G-15	Oddziały brytyjskie; Ludność Tanganiki.	społeczno - polityczne	
155.	IX 1964 - 1975	Mozambik - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-2	Portugalskie siły kolonialne ok. 60 tys. żołnierzy; Oddziały Frontu Wyzwolenia Mozambi- ku (FRELIMO) /2 - 20 tys. ludzi/	społeczno - polityczne	
	1974	Mozambik - pow- stanie białych eks- tremistów w Mapu- to	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-15	Oddziały Frontu Wyzwolenia Mozambi- ku (FRELIMO); Biali ekstremiści żądający przyznania niepodległości typu "rodezyjskiego"	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
156.	XI 1964	Boliwia - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-15	Przeciwnicy rządów prezydenta Paz Estensoro wspieranego przez Ruch Narodowo-Rewolucyjny; Junta wojskowa gen.gen. Barrientosa Ortuno i Ovando Candia.	polityczne	
157.	1965 - 1980	Tajlandia - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Komunistyczni partyzanci wspierani przez Chiny; Wojska rządowe, oddziały amerykańskie i malezyjskie.	polityczne /kształtowanie systemu władzy/	
158.	1965	Burundi - wewnętrzne walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-1	Zwalczające się ugrupowania polityczne UPRONA i PDC i plemiona Hutu i Tutsi	polityczno - społeczne	
159.	1965 - 1967 20 VI 1967- 1968	Ludowo - Demokratyczna Republika Jemenu Płd. - walki niepodległościowe Jemen Płd - antykolonialne wystąpienia i bunty w Adenie	Y-1, O-2, R-3, G-2 Y-1, O-2, R-2, G-2	Front Wyzwolenia Jemenu Płd.; Brytyjskie wojska interwencyjne. Oddziały brytyjskie; Wojska Federacji Południowo - Arabskiej.	polityczne /usunięcie dominacji kolonializmu i usunięcie wojsk brytyjskich z kraju/ polityczno - społeczne	
160.	1965 - 1975	Oman - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-7/G-8/G-12/G-15	Nacjonalistyczno- separatystyczne grupy partyzantów z prowincji Dhufar i Komunistyczno-Rewolucyjnego Frontu Partyzanckiego; Wojska rządowe sultanatu Omanu i Muskatu, jednostki brytyjskie i czasowo oddziały irańskie i jordańskie.	polityczno-ekonomiczne /proba secesji regionów, których ludność zubożała w wyniku restrykcyjnej polityki gospodarczej rządu - nieinwestowanie w wydobycie ropy naftowej. Inne cele: - brytyjskie - zabezpieczenie wpływów i strefy przed wycofaniem swoich wojsk; - irańskie - dążenie do dominacji w regionie/	

1	2	3	4	5	6	7
	1971 - 11 XII 1975	Oman - wojna domowa (prowincja Dhufar)	G-7	Wojska brytyjskie wspierające sultana Kabusa; Lewicowi partyzanci wspierani przez Iran.		
161.	1965 - I 1966	Peru - wojna domowa	Y-1, O-2, R-2, G-3/G-7	Partyzanci Ruchu Lewicy Rewolucyjnej MIR; Oddziały armii rządowej Peru ok. 800 żołnierzy i siły policji ok. 900 policjantów	polityczne	
162.	11 XI 1965 - IV 1980	Rodezja - konflikt rodezyjsko - brytyjski	Y-1, O-2, R-3, G-2/G-13	Biali osadnicy przeciwnicy dominacji brytyjskiej /proklamowali niepodległość Rodezji zrywając stosunki z Wlk. Brytanią/.	polityczne	Łącznie ok. 25 tys. ofiar
163.	30 IX - I X 1965	Indonezja - lewicowy zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Zwolennicy Komunistycznej Partii Indonezji kierowani przez dcę Gwardii Prezydencjonalnej ppłk. Untunga. . Zwolennicy Komunistycznej Partii Indonezji;	polityczne	Łącznie w walkach ok. 100 tys. osób. Przesiedlono ok. 0,5 mli. osób.
	1 X 1965 - 1968	Indonezja - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-15	Siły wierno prezydentowi A. Sukarno, pod dowództwem gen. Subarto /dca sił strategicznych wojsk lądowych KON-STRAD/.		
164.	1965	Izrael (OWP) - Ruch al - Fatah Jaseera Arafata dokonuje pierwszej operacji przeciwko Izraelowi	Y-1, O-2, R-1, G-13/G-14	Bojownicy Organizacji Wyzwolenia Palestyny (powstała w 1964); Armia izraelska.	społeczno -polityczne	
165.	III 1965	Gwatemala - Meksyk - walki graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-5	Jednostki garnizonów przygranicznych obu państw.		
166.	III 1965	Kongo - Uganda - konflikt przygraniczny	Y-3, O-1, R-1, G-5	Ugandyjskie wojska króla Edwarda Mutesy II; Wojska kongijskie.		

1	2	3	4	5	6	7
167.	IV 1965 - I 1966	Indie - Pakistan Drugi indyjsko-pakistański konflikt o Kaszmir	Y-3, O-2, R-2, G-4/G-5/G-8	Wojska pakistańskie; Wojska indyjskie.	polityczno - ekonomiczne /walka o kontrolę nad złożami surowców na spornych obszarach granicznych i terytorialnych/	Indie - 3000 żołnierzy; Pakistan - 3800 żołnierzy. Obie strony po ok. 500 czołgów i kilkadziesiąt samolotów
168.	25 IV 1965 28 IV - 6VI 1965	Dominikana - bunt w Republice Dominikańskiej; Dominikana - interwencja zbrojna USA	Y-1, O-2, R-1 G-3/G-6 Y-2, O-2, R-1, G-6	Lewicowi przeciwnicy rządów dyktatorskich /część oficerów armii/ triumwiratu Reida Cabrala; Zwolennicy reżimu - głównie wyższy korpus dowódczy tworzący juntę wojskową Oddziały desantowe USA - ok. 30 tys. żołnierzy i 1,5 tys. żołnierzy Międzyamerykańskich Sił Zbrojnych Pokoju /ewakuowane 21 IX 1966/;	polityczne przywroćenie obalonych rządów	Brak danych
169.	21 IX 1966 - 23 II 1973	Dominikana - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1 G-3	Przeciwnicy rządów dyktatorskich. Wojska rządowe; Bojownicy Dominikańskiego Ruchu Ludowego Czerwonej Linii 13 czerwca, Oddział płk. Caamano.	polityczne	
170.	X - XI 1965	Indie - Chiny - starcia graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-5	Indyjskie i chińskie garnizony przygraniczne.	polityczno - militarne	Brak danych
171.	1966 - 1994	Czad - wojna domowa /nasilenie walk w latach 1969-1972 1977-1979 i 1984 - 1985)	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-8	Partyzanci ruchów narodowo-rewolucyjnych i wojska libijskie; Wojska uzurpatorskie odłączone od ruchów rewolucyjnych, biali najemnicy Muzułmańska opozycja z Frontu Wyzwolenia Narodowego Czadu FROLINAT; Wspierane przez Libię muzułmańskie plebimiona w Tibesti; Wojska rządowe.	polityczne - społeczne /żądanie reform polityczno- socjalnych, próba obalenia neokolonialnej współpracy z zachodem, popieranie rozwoju sąsiadującej północy, rywalizacja personalna o sprawowanie władzy/	Brak danych

1	2	3	4	5	6	7
1975 - 1990	Czad - walki wewnętrzne murzyńskiego "Południa" z arabską "Północą"	Y-2, O-2, R-3, G-1/G-8	Oddziały "Południa" i "Północy" oraz 4 tys. żołnierzy libijskich wspierających do 1987r. "Północ"; W 1982r. około 3 tys. komandosów francuskiej Legii Cudzoziemskiej wspierających "Południe do 1987r., oraz (w 1982) po różnych stronach oddziały Zairu, Senegalu i Nigerii. Od 1979r. zwalczające się wojska prezydenta gen. F. Mallouma i gwardia premera H. Hobre'a. Francuskie oddziały interwencyjne Legii Cudzoziemskiej ok. 1700 żołnierzy; Przeciwnicy zachowania wpływów francuskich z FROLINAT;		Brak danych	
1979 - 1987	Czad - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-15	Ok. 15 tys. żołnierzy libijskich /wycofanych 3 XI 1981/ wspierających prezydenta Weddeie'a i armię rządową w walce z gwardią premiera Hobre'a; Korpus interwencyjny wojsk francuskich (ok 3500 żołnierzy i 50 samolotów) wspierający oddziały Hissene Habre, oddziały komandosów z Zairu; Wojska Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej.		Kilkunastu żołnierzy francuskich	
1978 - 1980	Czad - interwencja francuska	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-15	Wojoska rządowe; Partyzanci z Ruchu na Rzecz Demokracji i Rozwoju.		Zginęło ok. 10 tys. osób	
1980 - 1981	Czad - interwencja libijska;	Y-2, O-2, R-3, G-15				Ok. 300 zabitych i 1000 rannych żołnierzy libijskich
IX 1983	Czad - interwencja zbrojna Francji	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-7/G-15				
1990 - 1994	Czad - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7				
172.	Ghana - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7				

1	2	3	4	5	6	7
173.	1966 - 1994 16 I 1966 V 1966 - I 1970 7VII 1967 - 15VIII 1970 1970 - 1994	Nigeria - walki wewnętrzne Nigeria - zamach stanu Nigeria - walki wewnętrzne: a) plemienne; b) bunt wojsk. Nigeria c) wojna domowa tzw. wojna białafrań- ska /próba oderwa- nia Biafry od fede- racji/ d) walki wewnę- trzne	Y-1, O-2, R-1, G-3 Y-1, O-2, R-1, G-1 Y-1, O-2, R-3, G-7/G-8/G-12 G-3/G-7	Najwyższa Rada Wojskowa i Centralna Rada Wykonawcza kierowana przez gen. I. A. Ironsi. Wojska rządowe /głównie plemię Hausa/ gen. Ironsi. a) Członkowie plemienia Ibo; b) Głównie żołnierze z grupy Joruba c) Mieszkańcy Regionu Wschodniego plemiona Hausa i /68% Ibo/; Nigeryjskie wojska federalne; d) Armia rządowa; Prodemokratyczna opozycja, członkowie partii Socjaldemokratycznej.	społeczno - polityczne społeczno - polityczne /dekrety o rozwiązaniu wszystkich ugrupowań plemiennych i reorganizacji administracji/ ekonomiczno - społeczne /przywroćenie stanowisk ludowi Ibo, nowy podział inwestycji i obciążeń finansowych regionów /Region Wsch. - bogate złoża ropy naftowej, dawały 35 % dochodów budżetu państwa/	a) zginęło ok. 30 tys. Ibo, a ok. 1,5 mln uciekło do Regionu Wschodniego Nigerii Łącznie zginęło ok. 2 mln. ludzi, z plemienia Ibo, głównie w wy- niku klęski gło- dowej. d) Zginęło ok 2 tys. ludzi
174.	III - IV 1966	Wybrzeże Kości Słoniowej - Gwinea - konflikt przygrani- czny	Y-3, O-1, R-1, G-5	Armie obu państw.		
175.	V 1966	Uganda - starcia zbrojne wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-14/G-15	Zwolennicy króla Edwarda Mutesy II /prezydenta razem/z partii Kabaka Yekka; Zwolennicy premiera Obote, armia dowodzona przez płk. Amina.	społeczno - polityczne /król i parlament zażądał usunięcia siedzib władz centralnych z Kam- pali. Stolica miała zostać tylko sie dziwą króla. Premier oskarżył Mutesę II o spisek antypaństwowy.	

1	2	3	4	5	6	7
176.	1966 - 1989	Indie - starcia zbrojne w Assamie (wsch. Indie) - powstanie zbrojne członków plemienia Mizo	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13	Mizzowie żądający utworzenia oddzielnego buddyjskiego stanu (utworzony w 1972); Armia indyjska.	społeczno - polityczne	
177.	1970	- powstanie zbrojne członków plemienia Khazi i Garo	Y-1, O-2, R-2, G-12/G-13	Plemiona Khazi i Garo żądający utworzenia oddzielnego stanu.	społeczno - polityczne (stan Meghalaya powstał w 1970r.)	
178.	1970 - 1989	- drugie powstanie zbrojne Nagów (skupionych w Socjalistycznej Radzie Narodowej Nagalandu - NSCN) w Assamie - (wsch. prowincja); Walki wewnętrzne plemiona Nagów i Kuki	Y-1, O-2, R-3, G-13	Mniejszość Nagów buntująca się przeciwko imigracji ludności z Nepalu, Bangladeszu i Bengalu Zach., żądająca pełnej niepodległości dla utworzonego w 1963r. Nagalandu; Armia indyjska.	społeczno - polityczne	
179.	1972	- bunt wewnętrzny	Y-1, O-2, R-2, G-12/G-13/ G-14	Partyzanci rejonu Tripura sprzeciwiający się napływowi muzułmanów, żądający utworzenia samodzielnego stanu; Armia indyjska.	społeczno-polityczne (stan Tripura powstał w 1972r.)	
180.	1985 - 1989	- bunt plemienia Bodo (ok. 1,3 mln ludzi)	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13	Partyzanci z plemienia Bodo /2 - 3 tys. ludzi/ żądający odrębnego stanu; Armia indyjska.	społeczno - polityczne	
181.	26 VI 1966	Argentyna - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-14/G-15	Zbuntowane oddziały wojsk lądowych gen. Pistariniego; Wojska wierne prezydentowi Illii.	polityczno - militarne /prezydent i parlament sprzeciwiali się wysłaniu wojsk interwencyjnych do Dominikany/	

1	2	3	4	5	6	7
182.	VIII 1966 - 9 IV 1989	Namibia - wojna narodowo-wyzwoleńcza	Y-2, O-2, R-3, G-3	Oddziały Ludowej Armii Wyzwolenia Namibii (SWAPO), Oddziały wojsk Angoli i Kuby; Wojska RPA.	polityczno - społeczne	Brak danych
183.	VIII 1966	Sudan - Czad - przygraniczny konflikt zbrojny	Y-3, O-1, R-1, G-5	Armie rządowe obu państw.		
184.	7 XI 1966 - 8 X 1967	Boliwia - wojna domowa i antypartyzanckie działania zbrojne;	Y-1, O-2, R-3, G-7/G-15	Doradcy USA ds wojny partyzanckiej, rządowe wojska boliwijskie; Partyzanci Che Guevary.	polityczno - militarne (pomoc udzielona rządowi boliwijskiemu w rozbiściu partyzantki)	Brak danych
185.	VIII - X 1967	Indie - Chiny - starcia graniczne (min. o sporne obszary Aksaj Chin, strategiczną przełęcz Nathula i doliny Chumbi)	Y-3, O-1, R-1, G-5	Garnizony przygraniczne.	polityczno - militarne	Brak danych
186.	1967 - 1970	Kambodża - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Armia króla Norodoma Sihanouka, oddziały amerykańskie i pld-wietnamskie;; Partyzanci Czerwoni Khmerowie wspierani przez wojska PIn. Wietnamu.	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
187.	1970 - 1975	Kambodża - wojna domowa /17 IV 1975 Czerni Khmerowie wspierani przez wojska północnowietnamskie wkroczyli do Phnom Penh/	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-7	Wojska kambodżańskie gen. Lon Nola, wojska amerykańskie, tajlandzkie i sajskońskie w 1970r; Siły monarchistyczne - GRUNK Siły lewicowe - FUNK, Czerni Khmerowie, jednostki Vietcongu, i armii północnowietnamskiej.	/ Po zwycięstwie Czernych Khmerów resztki armii rządowej schroniły się w Tajlandii gdzie utworzyły Narodowy Front Wyzwolenia Ludu Khmerskiego /KPLNF/ Błękitni Khmerowie, kierowani przez Son Sana/	Ponad 0,5 mln osób
188.	5 - 10 VI 1967	Izrael - trzecia wojna na izraelsko-arabska (wojna sześciodniowa - Izrael zajmuje Jerozolimę, Strefę Gazy, Zachodni Brzeg Jordanu i półwysep Synaj)	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-11	Izrael; Egipt, Jordania, Syria.	polityczno - militarne	Izrael - 1700 zabitych i 5500 rannych żołnierzy i 26 osób cywilnych; Egipt - 10000, Jordania 6100, Syria - 2500 zabitych żołnierzy
189.	1968	Sudan - Uganda - wojna	Y-3, O-2, R-2, G-15	Sudańskie siły rządowe gen. Abbuda; Ugandyjskie wojska rządowe.		
190.	1968 - 1979 1968 - 1977	Argentyna - walki wewnętrzne Argentyna - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7	Ugrupowania partyzanckie: Peronistowskie Siły Zbrojne FAP, Siły Zbrojne Wyzwolenia FAL, Rewolucyjne Siły zbrojne FAR, Rewolucyjne Wojsko Ludowe ERP, Montoneros; Wojska rządowe.	polityczno - społeczne /system sprawowania władzy - rewolucja antykapitalistyczna/	

1	2	3	4	5	6	7
	1974 - 1979	Argentyna - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	Partyzanci z terrorystycznej organizacji Argentynski Sojusz Antykomunistyczny AAA; Bojownicy Montoneros, Rewolucyjne Wojsko Ludowe ERP; Wojsko rządowe.	polityczno - społeczne /system sprawowania władzy/	Terror junt wojskowych spowodował śmierć ok 30 tys. osób
191.	1968 - 1975	Sahara Zachodnia - walki narodowo - wyzwolénce	Y-1, O-2, R-3, G-2/G-13	Hiszpańskie wojska kolonialne ok. 60 tys żołnierzy i policjantów;; Front Wyzwolenia Sahary FLS., Front Wyzwolenia i Jedności, Ruch Oporu Błékitnej Ludności MOREHOB, od 1973r. Ludowy Front Wyzwolenia As-Sakja el-Hamra i Rjo de Oro Polisario;	polityczno - ekonomiczne	Brak danych
192.	20-21 VIII 1968	Czechosłowacja - stłumienie "Praskiej Wiosny" i uniemożliwienie wystąpienia strefy wpływów ZSRR i bloku państw socjalistycznych	Y-2, O-3, R-1, G-7/G-15	Wkroczenie wojsk 5 krajów Układu Warszawskiego (ZSRR, Węgry, Bułgaria NRD i Polska, bez Rumunii) do Czechosłowacji.		Armia Czerwona: zabici 87; ranni - 96 (w tym 85 straty niebojowe)
193.	1968 - IX 1993 nasilenie walk: 1968-1973 1976-1977 1979, lata 80-te, lata 90- te,	Tajlandia - wojna partyzancka na pograniczu malezyjsko - tajlandzkim o utworzenie Islamskiej Republiki Pattani obejmującej prowincje Surat Thani, Nakhon Si Thammarai, Pattani, Yala, Narathiwat i Satun	Y-1, O-2, R-3, G-10/G-12	Partyzanci Zjednoczonej Organizacji Wyzwolenia Pattani /PULO/ ok.1 tys. Wydzielone oddziały armii tajlandzkiej liczącej ok.295 tys. żołnierzy.	polityczno - społeczne PULO wzywa do oderwania regionu południowego od Tajlandii i utworzenia muzułmańskiego państwa Pattani	

1	2	3	4	5	6	7
194.	1969	Gwinea - walki narodowo-wyzwoleńcze	Y-2, O-2, R-2, G-3	Przeciwnicy rządów kolonialnych; Kolonialne wojska portugalskie		
195.	1969	Izrael - Liban - naloty lotnictwa	Y-3, O-2, R-1, G-11	lotnictwo Izraela	polityczno - militarne (zwalczanie libańskiego terroryzmu)	
196.	1969 - 1977	Jemen Płn - Jemen Płd - walki między państwami	Y-3, O-2, R-3, G-5/G-7/G-12/G-15	Wojska Arabskiej Republiki Jemenu (Płn) i grupy oporu na terenie Jemenu Płd.; Wojska Ludowo - Demokratycznej Republiki Jemenu (Płd) i grupy oporu na terenie Jemenu Płn.	polityczne /walka o system sprawowania władzy, rozszczenia terytorialne i dążenie do odzyskania wpływów na terenie drugiego państwa i wprowadzenia tam swojego systemu sprawowania władzy/	
197.	1969 - 1979	Gwinea Równikowa - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3	Gwardia przyboczna Maciasa Nguema; Siły opozycji przeciwnicy dyktatorskich rządów wspierani przez emigracyjne ugrupowania opozycyjne w Gabonie i Kamerunie.	społeczno - ekonomiczno - polityczne	Rządy dyktatorskie spowodowały śmierć ponad 50 tys. ludzi.
	II - IV 1969 3 VIII - 20 VIII 1979	- hiszpańska interwencja zbrojna - zamach stanu	Y-2, O-2, R-1, G-2/G-15 Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Oddziały hiszpańskiej Guardia Civil; Siły antykolonialne. Grupa oficerów pod przywództwem płk. Teodora Mbazogo	polityczne	Łącznie ok. 500 ofiar śmiertelnych. Prezydent Nguema został rozstrzelany

1	2	3	4	5	6	7
198.	1969 - nad	Filipiny - wojna domowa Od 1971 do 1993 wojna pomiędzy muzułmańskim Narodowym Ruchem Wyzwolenia Moros (MNLF), a armią rządową	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-10/ G-12	Maoistyczno-komunistyczni partyzanci (w miastach) muzułmańscy partyzanci (na wsi) Narodowa Armia Ludowa (NPA) i przeciwnicy rządów Ferdynanda Markosa; Armia rządowa paramilitarna policja i miejscowa milicja.	społeczno - ekonomiczno - polityczne /dążenie do obalenia klanu Markosów, żądania reform systemu sprawowania władzy, dążenie do secesji południa i konflikty religijne między chrześcijanami i muzułmanami/	
199.	23 I - VIII 1969	ZSRR - Chiny - starcia graniczne nad Ussuri i Amurem oraz w Sinkiangu	Y-3, O-2, R-2, G-4/G-5	Jednostki wojsk ochrony pogranicza armii radzieckiej; Jednostki armii chińskiej	polityczne	Łącznie ok. 1000 żołnierzy
200.	II - III 1969	Anguilla (Małe Antyle) - brytyjska interwencja zbrojna na wyspie	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-15	Brytyjskie oddziały desantowe; Murzyńska ludność wyspy		Brak danych
201.	III 1969 - 1971	Izrael - Egipt - starcia zbrojne na linii Kanału Sueskiego oraz walki powietrzne nad Synajem	Y-4, O-3, R-3, G-5/G-9/G-11/ G-15	Sily zbrojne Izraela; Wojska egipskie, wspierane przez pilotów radzieckich	polityczno - militarne /żądania restauracji terytorialnych, rewizji wyników wojny z 1967r., ze strony Izraela zabezpieczenie zdobyczy terytorialnych. Zabezpieczenie strefy wpływów ZSRR na obszar Egiptu i region Bliskiego Wschodu/	Izrael - 368 żołnierzy i kilkanaście ofiar wśród ludności cywilnej; Egipt - około 5 tys. żołnierzy
202.	III - V 1969	Wyspy St. Marten i Curacao - wojna domowa i interwencja holenderska	Y-1, O-2, R-1, G-2	Przeciwnicy dominacji holenderskiej; Wojska holenderskie.		
203.	IV - VIII 1969	Iran - Irak - graniczny konflikt zbrojny	Y-3, O-2, R-1, G-5	Armie obu państw		

1	2	3	4	5	6	7
204.	10 VI, 8 VII, 13 VIII 1969	Chiny - ZSRR - walki graniczne w rejonie Semipała- tyńska	Y-3, O-2, R-1, G-5	Jednostki wojsk ochrony pogranicza armii radzieckiej; Jednostki armii chińskiej		
205.	VI 1969 - VIII 1973	Kambodża - naloty lotnictwa amery- kańskiego	Y-2/Y-4, O-3, R-3, G-3/G-6/ G-9/G-15	Lotnictwo USA, wojska południowo- wietnamskie, lotnictwo reżimu gen. Lon Nola; Siły północno-wietnamskie w wspierane przez Tajwan, Tajlandię, Indonezję i Płd. Koreę, oddziały Czerwonych Khmerów	polityczno - militarne	Ofiary głównie wśród ludności cywilnej
	29 IV 1970 - 15 VIII 1973	Kambodża - ope- racja wojsk amery- kańsko - sajgoń- skich przeciwko bazom partyzantów Vietkongu i wojsk Demokratycznej Republiki Wietna- mu	Y-2, O-3, R-3, G-9/G-15	Amerykańsko- sajgoński korpus interwencyjny - 80 tys. żołnierzy, w tym 32 tys. Amerykanów; Oddziały Zjednoczonego Narodowego Frontu Kambodży /FUNK/, oddziały Na- rodowego Frontu Wyzwolenia Wietnamu Płd.	polityczno - militarne	
206.	14-18 VII 1969	Salwador - Hondu- ras - "wojna futbo- lowa"	Y-3, O-2, R-1, G-8/G-14	Salwador Honduras	społeczno - ekonomiczne Pretekstem do konfliktu była ry- walizacja narodowych drużyn pił- karskich a rzeczywistym powodem była emigracja zarobkowa z prze- ludnionego Hondurasu do Salwadoru	Łącznie ok. 2500 osób.
207.	VII 1969	Chiny - Indie - przygraniczny konflikt zbrojny w prowincji Uttar - Pradesz	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5	Jednostki wojsk ochrony pogranicza obu państw		

1	2	3	4	5	6	7
208.	VII 1969 - 1995	Irlandia Północna - konflikt w Ulsterze	Y-1, O-2, R-3, G-10/G-13	Wojska brytyjskie; Protestanckie organizacje paramilitarne i terrorystyczne; Katolickie org. paramilitarne i terrorysty- czne	polityczno -społeczne	W okresie 1969 -1981 poniosło śmierć 2100 osób, 33 tys. zostało rannych
209.	XI 1969 - VII 1971	Jordania - starcia zbrojne sił rządo- wych z palestyń- skimi osadnikami ok 250 tys. przesie- dleńców (ruchem oporu)	Y-3*, O-2, R- 3, G-13	Jordania - siły rządowe; Palestyńczycy: Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny LFW, Ludowo-Demokraty- czny Front Wyzwolenia Palestyny, Pales- tyńska Armia Wyzwolenia /ok.10 tys. żołnierzy i 50 czołgów i ok.10 tys. para- militarnej milicji/ podległa szefowi OWP * - w konflikcie tym OWP traktowana jest jako podmiot mający status międzynarodowy	polityczno - społeczne	Jordañczycy ok 5000 zabitych żołnierzy; Palestyńczycy - ponad 25 tys. zabitych, i ok.3 tys. dostało się do niewoli.
210.	26 XI - 4 XII 1969	Jemen Płd. - Arabia Saudyjska - starcia zbrojne w spornym rejonie oazy Al- Wadia	Y-3, O-2, R-1, G-5/G-7/G-8	Wojska Jemenu Południowego; Wojska Arabii Saudyjskiej	polityczno-ekonomiczne /spory terytorialne - złoza surow- ców, system sprawowania wła-dzy/	
211.	1970 - 1971	Boliwia: a) Zamach stanu /4 X 1970/; b) wojna domowa /1970 - 1971/ - walki z partyzanta- mi	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7	a) Przeciwnicy rządów junty wojskowej na czele z gen. Torresem; b) Armia popierana przez organizacje prawicowe /Rewolucyjny Ruch Narodowy i Boliwij- ską Falangę Socjalistyczną/; Boliwijska Centrala Robotnicza COB i organizacje lewicowe b) Wojska rządowe; Partyzanci z Armii Wyzwolenia Narodo- wego ELN	polityczne	Łącznie ponad 1000 osób.

1	2	3	4	5	6	7
212.	12 II 1970	Egipt - nalot lotnictwa izraelskiego (Zakłady metalurgiczne Abu Zabal pod Kairem)	Y-3, O-2, R-1, G-11	Lotnictwo Izraela;		Dwa oddziały fabryczne zniszczono. Zginęło 68 robotników, ok. 100 rannych
213.	21-22 II 1970	Wenezuela - Gujana - walki graniczne w rejonie wyspy Ankoko	Y-3, O-2, R-1, G-5/G-8	Wojska Wenezueli; Wojska Gujany	spory terytorialne (ekonomiczne)	
214.	21-22 XI 1970	Gwinea - agresja zbrojna	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-13	Biali najemnicy wspierani przez portugalskie siły zbrojne; Armia narodowa Gwinei	polityczne (narodowo - wyzwoleńcze)	Brak danych
215.	IX 1970 - 1981	Syria - Jordania - konflikty przygraniczne	Y-3, O-2, R-3, G-5/G15	Oddziały armii syryjskiej /ok. 50 tys. ludzi i 1200 czołgów/; Wojska jordańskiej armii królewskiej /ok. 30 tys. żołnierzy i 600 czołgów/	społeczno - polityczne	
216.	XII 1970	Polska - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-7	Robotnicy Wojsko, Milicja Obywatelska, Służba Bezpieczeństwa	polityczno-społeczno-ekonomiczne	
217.	1971 - 1979	Uganda: a) zamach stanu /25 I 1971/; b) wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3	a) Zbuntowane oddziały wojska gen. Amina; b) Ugrupowania partyzanckie pod dowództwem płk. D. Ojoka - zwolennicy obalonego prezydenta Obote /Front na rzecz Ocalenia Narodowego FRONASA ok. 2 tys. ludzi/ wspierane przez Tanzanię /ok. 20 tys. żołnierzy/, zbuntowane elitarne bataliony "Simba" /Lew/ i "Czui" /Lampart/	ekonomiczno - polityczne /Prezydent Ugandy Obote oskarżał gen. Amina o malwersacje finansowe/ b) społeczno - polityczno - ekonomiczne w latach 1971 - 1978 w Ugandzie zamordowano ok. 0,5 mln. ludzi będących w opozycji do Amina.	Dla umocnienia swojej władzy gen. Amin zamordował kilkuset oficerów i ok. 3 tys. przedstawicieli plebion /głównie Langi i Acholi/ lojalnych wobec b. szefa państwa

1	2	3	4	5	6	7
218.	1971 - 1977	Sri Lanka: a) zamach stanu; b) wojna domowa c) starcia zbrojne wewnętrzne.	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13/G-14	Tamilowie z Maoistowskiej Partii Syngaleskiej JVP, Ludowy Front Wyzwolenia /od 25 do 80 tys. partyzantów/; Armia i policja rządowa, ok. 24 tys. osób.	a) polityczne; b) polityczno - ekonomiczne c) społeczne /dyskryminacyjna polityka rządów premier Sirimy Bandaranaike w stosunku do Tamilów/	W starciach między powstańcami z LFW, a wojskami rządowymi zginęło ponad 1200 osób /ok. 100 z sił rządowych/
219.	1971 - 1981	Madagaskar - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-13	Narodowy Ruch Niepodległości Madagaskaru MONIMA, Bojownicy o Władzę Proletariatu MFH, Partia Kongresu Niepodległość i Madagaskaru AKFM; Profrancuskie wojska rządowe prezydenta Ph. Tsirinana. Od 1977 Narodowy Front Obrony Rewolucji; Malgaska Partia Socjalistyczna,	polityczno - ekonomiczno - społeczne	
220.	1971 - 1972 3-17 XII 1971	Pakistan Wsch., - Indie - Pakistan (Zach) - wojna o niepodległość Pakistan Wschodni - trzecia wojna indyjsko-pakistańska /utworzenie Republiki Bangladeszu	Y-3/Y-4, O-3, R-3, G-12/G-13 Y-3, O-2, R-1, G-12/G-13	Wojska rządowe Pakistanu (Zach); Armia Wyzwolenia /Mukti Bahini/, żołnierze jednostek "East Pakistan Rifles", "East Bengali Regiment" /razem 15 tys. ludzi i 60 tys rezerwistów/; Wojska indyjskie;	polityczne (spory terytorialne - secesja Pakistanu Wsch. i utworzenie Republiki Bangladeszu)	W wojnie straciło życie ok. 3 mln. Bangalczyków, a ok. 10 mln. schroniło się do Indii

1	2	3	4	5	6	7
221.	1971 - nadal	Trwają walki graniczne na lodowcu Siachen powyżej 4000 m npm.	Y-3, O-2, R-3, G-5	Pakistańska armia ekspedycyjna gen. Niazi, oddziały razzakarów /posiłkowych wojsk pakistańskich złożone z Biharczyków/ Wojska indyjskie, bengalska Mukti Bahini	polityczne (spory terytorialne)	Indie - ok. 8000 żołnierzy; Pakistan - ok. 3 000 żołnierzy i ok. 93 tys. wziętych do niewoli. Setki zabitych co roku oraz zmarłych z powodów atmosferycznych.
222.	15 I 1971	Liban - desant wojsk izraelskich (m. Sarefand w Libanie południowym)	Y-3, O-2, R-2, G-11	Okolo 300 żołnierzy izraelskich (desant śmigłowcowy, wspieranych od strony morza przez marynarkę wojenną Izraela; Siły Zbrojne Libanu	polityczno - militarne	Brak danych
223.	1972	Republika Kongo - wojskowy zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-3	Przeciwnicy rządów lewicowej Narodowej Rady Rewolucji kierowani przez por. Kinganga; Armia rządowa	polityczne	
224.	1972	Burundi - bunt wewnętrzny	Y-1, O-2, R-1, G-7/G14	Armia rządowa; Partyzanci z plemienia Bahutu	polityczno- społeczne	

1	2	3	4	5	6	7
225.	1972 - 1995	Bangladesz - a) wojna domowa. /Do 1983r. w Bangladeszu było 17 zbrojnych (w tym 3 udane) i 1 bezkrwawych zamach stanu/ b) bunt wewnętrzny	Y-1, O-2, R-3, G-8/G-10/G-12/ G-13/G-14	Bengalska armia rządowa ok. 40 tys. żołnierzy; Sily opozycji: muzułmańska Dżamaat a-Islami, Narodowa Partia Socjalistyczna, Partyzanci Szanti Bahini (Sily Pokoju) broniący mnichów buddyjskich i praw ludności tubylczej przesładowanej przez policję za sprzeciwianie się akcji osiedlenia na terenach Chittagongu (zamieszkiwanych min. przez hindusów i chrześcijan) muzułmanów; b) Armia rządowa; Zbuntowane jednostki policji	a) społeczno - polityczne /partyzanci żądają min.; autonomii dla 3 górskich okręgów na granicy z Indiami i Myanmar. W maju 1992 rząd Bangladeszu zawarł porozumienie z Myanmar o repatriacji 250 tys. uchodźców birmańskich, umotywowaną brakiem możliwości zakwaterowania i wyżywienia uciekinierów/ b) ekonomiczne /żądania podwyżki płac i uprawnień emerytalnych/ polityczno - militarne	W latach 1972 - 1974 dokonano ok. 15 tys. mordów politycznych
226.	17 IX 1972 - V 1979 X 1978 - IV 1979	Ugandą i Tanzanią - konflikt zbrojny Uganda - Tanzania - kolejna faza konfliktu zbrojnego	Y-2/Y-3, O-2, R-3, G-3/G-6/G-15 Y-2/Y-3/Y-4, O-3, R-2, G-3/G-15	Wojska Tanzanii popierające obalonego przez Idi Amina prezydenta Miltona Obote, Narodowy Front Wyzwolenia Ugandy; Rządowe oddziały ugandyjskie F - 1: Wojska ugandyjskie. Wojska Tanzanii, /sily uczestniczące w odsunięciu od władzy Idi Amina (opuszczyły Ugandę 30VI 1981r.); Łącznie po kilkanaście tysięcy żołnierzy każdej ze stron F - 2: Tanzańskie wojska rządowe, emigracyjne ugandyjskie oddziały opozycji emigracyjnej; Ugandyjskie wojska rządowe i wojska libijskie.	F - 1: polityczno - militarne /dążenie do uznania rządów dyktatorskich Amina przez Tanzanię i zapobieżenie rozpadowi Ugandy przez inwazję na Tanzanię/ F - 2: polityczne /polityczne restauracje, dążenie do obalenia rządów Amina i przywrócenie rządów prezydenta Oboty/	Łącznie 2-3 tys. żołnierzy

1	2	3	4	5	6	7
227.	1973	Republika Kongo - wojskowy zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-7	Zbuntowani członkowie Narodowej Rady Rewolucyjnej, przeciwnicy rządów lewi- cowych Ngouabiego kierowani przez por. Diavarre; Armia rządowa	polityczne	
228.	1973	Burundi -Tanzania - konflikt	Y-3, O-2, R-1, G-1/G-3	Atakujące z terytorium Tanzanii wojska plemienne Bahutu; Wojska burundyjskie	polityczne	
229.	1973	Afganistan - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Król Zaher Szach obalony przez Muha- mmada Dauda (kuzyn króla) wspierane- go przez obydwie partie komunistyczne Afganistanu Khalk i Parczam, armię i intelektualistów	polityczno-ekonomiczne	
230.	1973 - nadal	Francja - konflikt na Korsyce	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13/G-14	Organizacje terrorystyczne: Chłopski Front Wyzwolenia Korsyki, Sprawiedli- wość, Narodowy Front Wyzwolenia Kor- syki; Francuskie władze administracyjne	polityczno - społeczne	
231.	1973	Irak -Iran - starcia graniczne	Y-3, O-2, R-2, G-5/G-9/G-10	Garnizony przygraniczne	polityczno - ekonomiczne incydenty przerodziły się w regularną wojnę (1980-1989)	
232.	1973 - 1976	Pakistan - powsta- nie niepodległości we Beludżów /Be- ludzystan i strefa plemienna/	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-13	Powstańcy z plemienia Beludżów Armia pakietańska	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
233.	1973 - 1993	Rwanda - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-1	Wierne prezydentowi Rwandy oddziały Gwardii Narodowej /głównie z plemienia Hutu/; Bojownicy Tutsi skupieni we Froncie Patriotycznym Rwandy /FPR/ Wojska obu państw	polityczno - społeczne	
234.	II - X 1973	Rwanda - Burundi - konflikt	Y-3, O-2, R-2, G-1/G-14		społeczno - polityczne /Burundi oskarżało rząd rwandyjski o eksterminację ludu Watussi. Rwanda oskarżała Burundi o dyskryminację plemienia Bahutu/	
235.	22 III 1973	Jemenu Płd. - Arabia Saudyjska - starcia zbrojne w spornym rejonie oazy Al-Wadja	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5/G-8	Wojska Jemenu Południowego; Wojska Arabii Saudyjskiej	spory terytorialne (podłoże ekonomiczne)	
236.	11 - 15 IX 1973	Chile - pucz wojskowy;	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-15	Oddziały armii chilijskiej pod dowództwem gen. Pinocheta, wspierane przez USA;	polityczne /obawa o rosnące wpływy partii lewicowych po zwycięstwie w wyborach prezydenckich Salvatora Allende/	Łącznie w czasie dyktatury zamordowano ok. 3500 osób, a ok. 1 tys. zaginęło bez wieści
237.	IX 1973 - 1991	Walka lewicowych ugrupowań partyzanckich z dyktatorem Augusto Pinocheta	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-15	Koalicyjny rząd Frontu Jedności Ludowej z prezydentem Salvadore Allende. Armia chilijska 91,8 tys. żołnierzy; Partyzanci: Frontu Patriotycznego Manuela Rodrigueza FPMR, ok. 2 tys ludzi, Ruchu Lewicy Rewolucyjnej MIR. Wraz ze zmianą na stanowisku prezydenta część działaczy nurtów marksistowskich ogłosiła koniec walki zbrojnej.		

1	2	3	4	5	6	7
238.	1991-1995	/Po wyborach w grudniu 1989r. prezydentem został członek opozycji Patricio Aylwin. Objął urząd 11 V 1991r., a gen. Pinochet został dca armii / Zamachy terrorystyczne ugrupowań lewicowych mające na celu dezorganizację życia obywateli, gospodarki i struktur państwa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/G-15	Przeważająca część jednak z FPRM /ok. 800 ludzi/ i MIR /ok. 500/ kontynuuje walkę. Do marksistów dołączyły Rebelianckie Siły Ludowe Lautaro FRPL, a w 1992 r. ruch zbrojny Rewolucyjna Armia Ludu Zbrojnego ERPA		
239.	6 - 22 X 1973	Izrael - Egipt - czwarta wojna izraelsko-arabska (Yom Kipur - Izrael odpięra ataki Syrii i Egiptu)	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-11/G-15	Izrael; Egipt, Syria, Jordania, Irak, Arabia Saudyjska /24 X 1973 na skutek nacisków i gróźb ZSRR, że jeżeli Izrael nie wycofa się z Egiptu za linię Kanału Sueskiego, Moskwa podejmie interwencję zbrojną wykorzystując wszelkie dostępne środki, podpisano rozejm/	polityczno - militarne Sprzęt straty łącznie: 600 samolotów 3000 czołgów	Izrael - 4000 zabitych i 12000 rannych żołnierzy; Egipt i Syria 21000 zabitych i 65000 rannych, Irak 300, Arabia Saudyjska - 30 zabitych żołnierzy.

1	2	3	4	5	6	7
240.	1974-1975	Burkina Faso - Mali - starcia graniczne	Y-3, O-1, R-3, G-5	Garnizony przygraniczne		
	1974 - 1991	Irak - walki iracko - kurdyjskie	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-11/G-13	Armia iracka ; Powstańcy kurdyjscy z Persh Mergo /40 - 50 tys. ludzi/, formacji zbrojnej Frontu Patriotyczno-Narodowego, od 1975 Marksistowsko-Leninowski Komitet Kurdystanu i Socjalistyczny Ruch Kurdy- stanu /ok. 3,5 tys. ludzi/, od 1977r. Pa- riotyczna Unia Kurdystanu;	militarno - polityczne	
	1976 - 1991	Irak (Kurdystan) - walki partyzanckie	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-7/G-12/ G-13	Partyzanci kurdyjscy z Demokratycznej Partii Kurdystanu DPK i Patriotycznej Unii Kurdystanu PUK; Wojska irackie i wojska tureckie	polityczne /żądanie autonomii Kurdystanu, re- form systemu sprawowania władzy w Iraku/ militarno - społeczno - polityczne	
	1980 - 1988	Irak - niepodległoś- ciowe powstanie Kurdów na północy kraju	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-12/G-13	Dwie frakcje Kurdów: - Massuda Barzaniego, ok 30 tys - Dżalala Talabaniego, ok. 18 tys, wspierane przez lotnictwo irańskie i od- działy wojsk lądowych; Armia iracka.		
241.	5 III 1991 - XI 1991	Irak - powstanie Kurdów na północy kraju	Y-1, O-2, R-2, G-3/G-7/G-12/ G-13	Partyzanci kurdyjscy; Armia iracka.	połączono - polityczne /10 IV 1991r. USA utworzyły powyżej 36 równoleżnika strefę ochronną dla Kurdów, w której zabroniono Irakowi używania lot- nictwa 18 IV podpisano porozu- mienie o autonomii dla części Kur- dystanu irackiego.	ok. 2 mln. ucho- dźców schroniło się w górach i w Turcji

1	2	3	4	5	6	7
242.	I - II 1974	Paracele - spór Chir i Wietnamu o przynależność wysp	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5	Jednostki marynarki wojennej i lotnictwo obu państw;	W listopadzie 1991r doszło do ponownych starć, po których zapanował względny spokój, powstanie jednak nie zostało zakończone.	
243.	II 1974 - 1980	Etiopia - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-12/G-13	Armia cesarza Hajle Sellasje; Front Wyzwolenia Tigre, Etiopski Związek Demokratyczny EDU, Front Wyzwolenia Afarów; Wojskowy Komitet Koordynacyjny, Tymczasowy Wojskowy Komitet Administracyjny DERG.	polityczno - ekonomiczny /złoża surowców mineralnych/	
1977 - 1980	Etiopia: a) Walki wewnętrzne;	Etiopia: a) Walki wewnętrzne;	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7/G-15	/Przeciwnicy ustroju monarchistycznego wspierani przez naczelne dowództwo armii;	społeczno - polityczne /dążenie do secesji regionu Tigray/	
1977	b) Zamach stanu	b) Zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-7	Lojalne jednostki wojsk rządowych /	a, b) polityczne	Łącznie ok. 20 tys. ofiar
V-X 1980	c) Operacje sił somalijskich w Etiopii	c) Operacje sił somalijskich w Etiopii	Y-4, O-2, R-2, G-7/G-13	a) Pasterskie plemiona Ogadenu wspierane przez pododdziały somalijskie; b) Zbuntowane jednostki armii etiopskiej, wspierane przez naczelne dowództwo; c) Partyzanci - Oromo; Wojska etiopskie.		

1	2	3	4	5	6	7
244.	15 VII 1974	Cypr - przewrót wojskowy	Y-2, O-2, R-1, G-3/G-15	Kontyngent grecki i cypryjska gwardia narodowa obalili prezydenta wyspy pra- wosławnego biskupa Makariosa;	polityczne	
245.	20 VII - 16 VIII 1974	Inwazja turecka na Cypr	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-9/G-14/ G-15	Turcja -20-30 tys. żołnierzy; Oddziały Cypryjskiej Gwardii Narodowej dowodzone przez oficerów greckich, kontyngent wojsk greckich.	polityczno - militarne	Turcja - ok. 1000 żołnierzy; Cypr - ok. 500 żołnierzy.
246.	14-26 XII 1974	Mali i Górna Wolta - zbrojny konflikt graniczny	Y-3, O-2, R-1, G-5	Wojska Mali; Wojska Górnej Wolty.	polityczne	
247.	1975 - X 1992	Mozambik - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Mozambijski ruch oporu "Renamo" - ok. 20 tys. partyzantów, 10 tys. żołnierzy Zimbabwe i Tannzanii; Sprawująca władzę lewicowa partia Front Wyzwolenia Mozambiku FRELIMO.	polityczne	Okolo 500 tys. ludności Mo- zambiku głów- nie w skutek głodu.
248.	1975 - nadal	Kabinda /Angola/ - walki o niepodleg- łość enklawy	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13	Wojska rządowe; Partyzanci Frontu Wyzwolenia Enklawy Kabindy FLEC i Nowego Frontu Wyzwo- lenia Enklawy Kabindy FLEC - Renovada		
249.	1975-1992	Sahara Zachodnia - a) konflikt z Maure- tanią 1976-1979; b) konflikt z Maro- kiem 1976-1992;	Y-2, O-2, R-3, G-4/G-13 Y-3/Y-4, O-2, R-3, G-4	)Wojska mauretańskie; Ludowy Front Wyzwolenia As-Sakja el- Hamra i Rio de Oro - POLISARIO - /4 -7 tys. partyzantów wspieranych dostawami broni przez b. ZSRR oraz Algierię i Libię b)Wojska marokańskie; POLISARIO; /Wojska marokańskie i mauretańskie(do 1979r.) wyposażane przez USA i Francję. W grudniu 1977r. lotnictwo francuskie/.	polityczno - ekonomiczne	Łącznie około kilkanaście ty- sięcy ludzi.

1	2	3	4	5	6	7
		c) walki między Marokiem dążącego do aneksji tego terytorium i Algierią, a następnie z Mauretanią (wspieraną przez Francję)	Y-3/Y-4, O-2, R-3, G-4	c) Wojska poszczególnych państw; POLISARIO;		
250.	IV 1975 - nadal	Liban - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-1/G-5/G-7/G-10/G-14/G-15	Różnorodna milicja muzułmańska, armie prywatne, oddziały OWP Jasera Arafata; Różnorodne oddziały chrześcijańskiej milicji, armie prywatne, wojska izraelskie, oddziały syryjskie, wojska libańskie.	społeczno - polityczne /obecność Palestyńczyków i ich mieszkanie się w wewnętrzne sprawy państwa. Palestyńczycy utworzyli na południu kraju załóżek swojego państwa. Ograniczenie władzy sprawowanej przez ugrupowania chrześcijańskie, zwiększenie wpływów orientacji arabskiej (antyzachodniej), zniszczenie baz OWP, lokalne spory o władzę za- bezpieczeństwo wpływów Syrii, Izraela i USA/	Ok. 50 - 60 tys. osób.
	17-18 IX 1982	Liban - masakra ludności palestyńskiej	Y-2, O-2, R-1, G-11	Oddziały skrajnie prawicowej frakcji mjir. Haddada wspierane przez komandosów izraelskich.	polityczno - militarne	Zginęło ponad 3000 osób, mieszkańców obozów palestyńskich Sabra i Szatila pod Bejrutem
	1983	Liban Wschodni - rebelia przeciwko Arafatowi w szeregach al - Fatah	Y-1, O-2, R-1, G-6/G-15	Al - Fatah - Zwolennicy i przeciwnicy Jasera Arafata popierani przez Syrię.	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
251.	V 1975	Kambodża - Wietnam - wojska Kambodży prowokują starcia graniczne	Y-3, O-2, R-1, G-7/G-15	Garnizony przygraniczne. /Przywódcą Czerwonych Khmerów Pol Pot zerwał sojusz z Wietnamem, a zawarł porozumienie z Chinami/.	polityczno - militarne /po podboju Południa przez Północ, Wietnam był jedynym państwem wspieranym w walkach z Kambodżą przez ZSRR/	
252.	VII 1975 - III 1976	Angola - agresja RPA i Zairu	Y-3/Y-4, O-2, R-2, G-3/G-7/G-15	Wojska RPA, Zairu i ochotników portugalskich, prozachodnie oddziały partyzanckie FLNA, UNITA; Armia angielska /FRAPLA/, oddziały kubańskie.	polityczne /Zmiana systemu sprawowania władzy, dążenie do obalenia obecnego rządu, względnie uczestnictwo w rządzie o orientacji prozachodniej. Cele RPA: zabezpieczenie panowania, ograniczenie wpływów socjalizmu w Angoli, jako zagrożenia dominacji białych w RPA/	
253.	VIII 1975 - I V 1991	Angola - wojna domowa na południu kraju między MPLA, a FNLA i UNITA	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/G-15	Sily lewicowej organizacji MPLA, 50 tys. żołnierzy kubańskich; Sily organizacji prawicowych - FNLA i UNITA, Oddziały wojsk RPA (okresowo).	polityczne /walki o system sprawowania władzy/	Angolczycy - 200-250 tys. ludzi. Wojska kubańskie - brak danych. Straty RPA - kilkunastu żołnierzy

1	2	3	4	5	6	7
254.	11 VIII 1975 - 28 XI 1975	Timor Wschodni - próba zamachu sta- nu	Y-1, O-2 R-1, G-3/G-7/G-13/ G-15	Unia Demokratyczna Timoru /UDT/, Ludowe Stowarzyszenie Demokratyczne Timorczyków /APODETI/ popierane przez rząd Indonezji; Rewolucyjny Front Timorski Wolności i Niepodległości /FRETILIN/ popierany przez miejscowy garnizon portugalski.	polityczne /UDT oraz APODETI w porozu- mieniu z rządem Indonezji, zgodzi- ły się na status zależności od tego kraju w zamian za formalną nie- podległość Timoru. FRETILIN pobit puczystów, przejął władzę i 28 XI 1975 ogłosił niepodległość Timoru. Portugalia uznała niepod- ległość i ewakuowała swój garni- zon/.	
255.	7 XII 1975 - 25 XII 1975	Timor Wschodni - indonezyjska inter- wencja	Y-1, O-2, R-1, G-4	6 tys. spadochroniarzy indonezyjskich wspieranych przez okręty wojenne. Rewolucyjny Front Timorski Wojności i Niepodległości /FRETILIN/.	polityczno - militarne 14 VIII 1976 na prośbę lokalnego marionetkowego rządu w Dili, Timor Wschodni oficjalnie nazwa- ny Loro Sae stał się 27 prowincją Indonezji	
256.	XII 1975 - nadal	Timor Wschodni - wojna Indonezji z partyzantą timorską	Y-3/Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7/ G-13	a - członkowie prozachodnich ruchów wyzwoleńczych; Partyzanci z socjalistycznego ruchu FRETILIN; b - Indonezyjskie wojska rządowe; Woj- ska Ludowo Demokratycznej Republiki Timoru; c - Indonezyjskie wojska rządowe; Partyzanci z socjalistycznego ruchu FRETILIN;	polityczne /a - budowanie systemu sprawo- wania władzy - po wycofaniu się portugalskich wojsk kolonialnych, wojna domowa o ukształtowanie prozachodniego lub socjalistyczne- go kształtu państwa; b - zajęcie Timoru i włączenie go do Indonezji; c - próby secesji Timoru, żądania zmian systemu politycznego na socjalistyczny/ / max. nasilenie walk przypadło na lata 1975 - 1978/.	W wyniku pacyfikacji zginęło ok. 200 tys. osób (prawie 1/3 lud- ności wyspy)

1	2	3	4	5	6	7
257.	X 1975	Indie - Chiny starcia graniczne we wsch. sektorze rejonu Tulugu	Y-3, O-1, R-1, G-5	Garnizony przygraniczne obu państw.	polityczne	
258.	1976	Indonezja - powstanie niepodległościowe w Atjeh	Y-1, O-2, R-1, G-13	Ortodoksyjni islamiści; Wojska rządowe.	społeczno - polityczne	
259.	I - V 1976	Kambodża - Socjalistyczna Republika Wietnamu - agresja wojsk kambodżańskich	Y-3, O-2, R-1, G-9/G-15	Garnizony przygraniczne.	polityczno - militarne	
260.	I 1976	Chiny - Wietnam - agresja chińska na wietnamskie Wyspy Paracelskie na Morzu Południowo-Chińskim	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5/G-8	Jednostki chińskiej marynarki wojennej; Jednostki wietnamskie.	polityczno - ekonomiczno - militarne	
261.	23 II 1976 - 1978	Mozambik - Rodezja /RPA/ - konflikt	Y-4, O-2, R-3, G-7/G-15	Wojska rodezyjskie, oddziały specjalne, najemnicy portugalscy i członkowie byłej portugalskiej armii kolonialnej; Narodowy Ruch Oporu Mozambiku; Armia Mozambiku.	społeczno-polityczne /zabezpieczenie panowania białej mniejszości w Rodezji, oraz destabilizacja Mozambiku i przerwanie wspierania ruchów narodowo-wyzwoleńczych skierowanych przeciwko białej mniejszości. Cele Mozambiku - wspieranie ruchów wyzwoleńczych w Rodezji w celu zabezpieczenia własnej niezależności politycznej i zmian społecznych/	Straty wśród ludności Mozambiku: ok. 1350 zabitych, 1530 rannych i 750 zaginionych

1	2	3	4	5	6	7
	1978 - 1986	Mozambik - Rodezja /RPA/ - konflikt	Y-4, O-2, R-3, G-7/G-15	Wojska rządowe i specjalne RPA, jednostki i najemnicy portugalscy i mozambijscy; Mozambijskie i jeden batalion wojsk Zimbabwe.	polityczne /zabezpieczenie panowania białych w RPA, poprzez utrzymanie słabych państw sąsiednich i zmniejszenie ich współpracy przeciwko RPA, destabilizacja Mozambiku/	
262.	30 I 1981	Mozambik - agresja RPA (przedmieście Maputo w Mozambiku)	Y-3, O-2, R-1, G-11/G-15	Oddziały desantowe wojsk RPA; Uchodźcy południowoafrykańscy w Mozambiku; Lotnictwo RPA.	polityczne	W stolicy kraju Maputo zginęło 5 osób, a kilkanaście odniosło rany
263.	1977 - nadal	Indonezja (Irian Zachodni) - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-12/G-13	Separatystyczni partyzanci z Ruchu Wolnej Papui (OPM); Wojska rządowe centralnego rządu.	polityczne /secesja z Indonezji, żądania niezależnego państwa Zachodniej Papui dla pierwotnych mieszkańców wyspy/	

1	2	3	4	5	6	7
264.	1977	Pakistan - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-1/G-3/G-10/G-13	W zależności od regionu zamieszkujące mniejszości etniczne / Sindów, Pendżabczyków, Beludżów, Pusztunów, emigrantów z Afganistanu i Indii/, walczące ze sobą z pobudek religijnych /np. szyici i integraliści sunniccy/ lub dążące do autonomii np: prowincja Sind, /Sindowie i Mohadżirowie /muzułmański osadnicy z Indii;/ Armia pakistańska.	polityczno - społeczne	
265.	1977-1981 25-26 XI 1981	Republika Wysp Seszelskich - walki wewnętrzne Seszele - próba zamachu stanu	Y-2, O-2, R-3, G-6/G-15	Siły Obrony Narodu Seszelskiego, wspierane przez kontyngent wojsk Tanzanii; Najemnicy z RPA, Ruch Oporu Seszeli Najemnicy zorganizowani w RPA, popierani przez USA; Siły Obrony Narodu Seszelskiego.	polityczne	
266.	1977 - 1978 V - XII 1977; I 1978	Kambodża - wojna domowa Masowe ataki Kamboży na Wietnam	Y-2, O-2, R-3, G-3 Y-2, O-2, O-2, G-7/G-9/G-15	Wojska reżimu Pol Pota; Partyzanka komunistyczna wspierana przez Wietnam /ok. 70 tys żołnierzy/; Wojska reżimu Pol Pota; Wojska SRW.	społeczno - polityczne polityczno - militarne /Po zwycięstwie partyzantów i Wietnamu w 1978r. utworzony został rząd złożony z partyzantów walczących z reżimem, a w Kamboży pozostał 65 tys. kontyngent wojsk wietnamskich /wycofany (26 IX 1989r.)/.	Do 1978r. reżim Pol Pota wymordował ok. 2 mln. Khmerów.

1	2	3	4	5	6	7
267.	18 III 1977	Republika Kongo - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-6	Przeciwnicy rządów lewicowych Ngouabiego kierowani skupieni wokół b. prezydenta Massemny-Debata; Armia rządowa.	/prezydent Ngouabi został zabity, lecz zamachowcy nie zdolali przejąć władzy/	Były prezydent Massemba i 6 innych spiskowców zostało zlikwidowanych a represjami objęto członków organizacji przeciwnych rządowi Narodowego Ruchu Rewolucyjnego/
268.	8 IV 1977 - 12 X 1978 1977	Zair - interwencja zbrojna Francji, Belgii i Maroka w Szabie d. Katanga Zair - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-2, G-3/G-6/G-15 G-8	Armia zairska, oddziały marokańskie, francuskie, belgijskie przy materialnej pomocy USA; Siły Frontu Wyzwolenia Narodowego Kongo /FLNC/. Partyzanci ugrupowań opozycyjnych; Zairskie wojska rządowe i oddziały marokańskie.	polityczne /zachowanie kontroli nad prowincją Szaba przez zairski prozachodni rząd gen. Mobutu/ polityczne /przeciwnicy sprawowania rządów reżimu wojskowego Mobutu, próba obalenia reżimu przez zdobycie prowincji Szaba i odcięcie rządowi dostępu do bazy ekonomicznej i surowcowej /	
269.	VI 1977 - 14 III 1978	Etiopia - Somalia - konflikt o Ogaden	Y-3, O-2, R-2, G-3/G-5/G-7/ G-13	Wojska rządowe Etiopii wspierane przez pododdziały kubańskie; Oddziały Frontu Wyzwolenia Somalii Zachodniej, wspierane przez wojska somalijskie.	polityczno - społeczne /żądania autonomii dla obszaru Oromo, walka przeciwko scentralizowanemu państwu etiopskiemu, dążenie do obalenia socjalistycznej dyktatury wojskowej Derga, który wprowadził "Czerwony terror"/	

1	2	3	4	5	6	7
270.	19-24 VII 1977	Egipt - Libia - star- cia zbrojne	Y-3, O-2, R-2, G-11/G-15	Oddziały egipskie i libijskie.	polityczne (wzajemne oskarżenia o przygoto- wywanie spisku przeciw rządowi drugiej strony)	
271.	1978	Ekwador - Peru - zbrojne starcia gra- niczne	Y-3, O-1, R-1, G-4/G-5	Wojska przygranicznych garnizonów obu państw.	polityczno-ekonomiczne /spory terytorialne o niewytyczony pas granicy między tymi państwa- mi /granica między Ekwadorem i Peru w 48 milowym spornym od- cinku w górach Cordillera del Con- dor nigdy nie została wyznaczona/	
272.	1978 - 1982	Iran - wojna domo- wa - rewolucja islamska	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-10	a: Opozycyjne jednostki sił zbrojnych i różnorodne grupy oporu i milicji; Armia szacha Rezy Pahlawiego i tajne służby; b: Front Narodowy, Chomeini i zwolen- nicy rewolucji islamskiej, mudżahedini i fedajnowie; Milicka lewacka; c: Islamska Armia (wojska rządowe) Iranu i ortodoksyjna islamska milicja; Separatyści autonomiści (Kurdowie, Azerowie, Turkmeni i in.) i zwolennicy sunnickiego kierunku rozwoju Iranu; d: Islamska Armia Iranu; Zwolennicy liberalnego stosowania Koranu.	społeczno - polityczne /religijne/ a: Przemiany systemowe, obale-nie prozachodnich, autorytarnych rządów szacha Rezy Pahlawiego b: Konflikt o sprawowanie wła-dzy /wyeliminowanie lewackich rewolucjonistów/; c: Autonomia lub secesja róż-nych plemion i narodowości; d: Konflikt ideologiczno- religij- ny, wprowadzenie ortodoksyjnego kierunku sprawowania władzy i szariatu	

1	2	3	4	5	6	7
273.	1978 - 1982	Jemen Płn - Jemen Płd - walki między państwami	Y-3, O-2, R-3, G-3/G-7/G-8/ G-15	Wojska Arabskiej Republiki Jemenu (Płn) oddziały plemienne; Wojska Ludowo - Demokratycznej Repu- bliki Jemenu (Płd) i Narodowy Front Demokratyczny.	/walka o system sprawowania wła- dzy, o złączenia Jemenu pod poli- tycznym kierownictwem Południa, unia ekonomiczna/	
274.	1978 - nadal	Kolumbia - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-15	Wojska rządowe; Różnorodne lewackie ugrupowania party- zanckie /Marksistowskie Siły Zbrojne, Armia Wyzwolenia Narodowego ELN - ok. 3 tys. ludzi, Rewolucyjne Siły zbrojne Kolumbii - FARC - ok. 6 tys. ludzi/ mafia narkotykowa.	/zabezpieczenie panowania, zapo- bieżenie rozszerzania się rewolucji skierowanej przeciwko oligarchii panującej. Partyzanci - żądania re- form systemowych/	
275.	1978- nadal	Somalia - wewne- trzne starcia zbrojne	Y-1, O-2, R-3, G-3	Armia somalijska /ok. 40 tys. ludzi/ popie- rająca prezydenta Sijada Barre'a; Przeciwnicy reżimu min. Demokratyczny Somalijski Front Ocalenia, Somalijski Ruch Narodowy /łącznie ok. 5 tys. ludzi/ zbuntowane garnizony wojskowe.	polityczno- społeczno - ekonomiczne	
	1990 - 1995	Somalia: a) walki wewne- trzne;	Y-1/Y-2, O-2, R-3, G-1/G-3/ G-7/G-11/G-15	14 zwalczających się ugrupowań klano- wych, plemiennych i politycznych wal- czących o władzę /nasilenie walk po oba- leniu w maju 1992r. władzy dyktatorskiej Siada Barre/.	społeczno - ekonomiczne	W walkach ple- miennych zginę- ło ponad 100 tys. osób.
276.	1978 - 1980	Chiny - Wietnam - graniczne starcia zbrojne w następ- stwie wietnamskiej interwencji w Kam- bodży	Y-3, O-1, R-3, G-9/G-15	Chiny - 200 - 220 tys. żołnierzy; Wietnam - 160 - 180 tys. żołnierzy.	polityczno - militarne	Chiny - 13 tys. żołnierzy; Wietnam - 8 tys. żołnierzy

1	2	3	4	5	6	7
277.	14-15 III 1978	Izrael - agresja na południowy Liban	Y-3, O-2, R-1, G-11	Armia izraelska - 25 tys. żołnierzy; Oddziały palestyńskie.		Brak danych
278.	7 IV 1978 - nadal	Sri Lanka - rozpoczęcie wojny Tygrysów Wyzwolenia Tamiłskiego Ilamu LTTE pod dowództwem Velupilai Prabaharana z rządem; Sri Lanka - wojna domowa na północy /interwencja wojsk indyjskich na północy wyspy /wycofały się 31 XII 1990r./ Sri Lanka - wojna domowa na południu wyspy. /1987 - 1989, w pacyfikacji południa brały udział uzbrojone przez rząd "szwadrony śmierci"	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-9/G-13/G-15 Y-2, O-2, R-3, G-1/G-9/G-11/G-15 Y-1, O-2, R-3, G-6/G-11	Partyzanci LTTE, grupy zbrojne Rewolucyjnego Frontu Wyzwolenia Ilamu Tamiłskiego ERPLF, Organizacji Wyzwolenia Ilamu Tamiłskiego TELO, Narodowego Demokratycznego Frontu Wyzwolenia Ilamu ENDLF; Lankijska armia rządowa. 60 tys. żołnierzy indyjskich /wojska Indii pacyfikują walki między Syngalezami i Tamiłami/, lankijska armia rządowa. Partyzanci tamiłscy, a na południu kraju Maoiści z Maoistowskiej Partii Syngaleskiej JVP /ok. 2 tys. uzbrojonych bojowników/ Partyzanci z LTTE ok. 8 tys. uzbrojonych partyzantów; Armia rządowa ok. 112 tys. ludzi.	polityczne /do 1987r. Tamiłowicze zdobyli większość północnych terenów wyspy, oraz część wschodnich. Armia Sri Lanki utrzymała kilka baz w rejonie północnym oraz przesmyk Elephant Pass, łączący półwysep z resztą wyspy/ polityczne /Indie zmusiły rząd Sri Lanki do podpisania pokoju z Tamiłami. Porozumienie przewidywało utworzenie dwóch autonomicznych regionów tamiłskich, na północy i na wschodzie, w zamian za pozostawienie tych prowincji w państwie srilankijskim. LTTE nie zaakceptowało propozycji/	Indie straciły ok. 1150 zabitych i kilka tysięcy rannych Ogółem na południu zginęło ponad 31 tys. osób, w tym "szwadrony" za-biły ponad 25 tys. ludzi.
279.	27 IV 1978	Afganistan - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Komuniści i armia afgańska pod wodzą Hafizullaha Amina i Nur Mohammada obalili Muhammada Dauda; Armia rządowa.	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
280.	V 1978 - 27 XII 1979	Afganistan - Rebelie i bunty wewnętrzne	Y-1, O-2, R-2, G-14	Zbuntowana ludność i wojsko	Spoleczno (kulturowe) - ekonomiczne	
281.	XII 1978 - 26 IX 1989	Kambodża - inter- wencja wojsk DRW /wycofane w 1989r/ w celu utrzymania komunistycznego rządu Hun Sena, utworzonego po wycofaniu się Czerwonych Khmerów do dżungli i do Tajlan- dii.	Y-2/Y-4, O-3, R-3, G-3/G-6/ G-7/G-9/G-11/ G-15	a: Wojska DRW /ok. 25 - 30 tys. żołnierzy/, partyzanci kambodżańscy z utworzonego 2 XII 1978r. Zjednoczonego Frontu Ocalenia Narodowego Kambodży (FUNKS) na czele z Heng Samrinem; Kambodżańskie wojska rządowe /Czer- woni Khmerzy/; b: Kambodżańscy partyzanci /Czerwoni Khmerzy Czerwoni Khmerowie ok. 30 tys. uzbrojonych partyzantów i ok.15 tys. rezerwistów./, później partyzanci ugrupowań mieszczkańskich; Wojska kambodżańskie nowego rządu ok.111 tys.ludzi, 50 tys. milicjantów broniących lojalnych wobec rządu wiosek. Kontyngent wojsk wietnamskich /65 tys. ludzi/, oddziały laotańskie.	polityczno - społeczno - militarne /zabezpieczanie panowania, kon- flikt o sprawowanie władzy, opo- zycja prowietnamska przeciwko komunistom rządzącym. Dominacja militarna Wietnamu w Indochinach, niezależność narodowa Kampuczy /Kombodży/ polityczno - społeczno - militarne /ponadto przeciw armii rządowej walczyła Królewska Armia Siha- noukistyczna ok 18 tys. ludzi /Biali Khmerowie/, pozostałości chro- niącej się w Tajlandii b. armii rzą- dowej pod dowództwem Son Sana /Błękitni Khmerowie/ tworzący Front Wyzwolenia Ludu Khmer- skiego KPLNF ok.12 tys.ludzi.	Reżim Czerwo- nych Khmerów wymordował ok. 2 mln osób
282.	XII 1978 - I 1979	Wietnam -nasilenie się incydentów gra- nicznych z Chinami w związku z konfli- ktem kambodżań- sko-wietnamskim	Y-3, O-1, R-1, G-9/G-15	Żołnierze chińscy; Żołnierze wietnamscy.	polityczne	
	17 II 1979 - 16III 1979	Wietnam - chińska agresja	Y-3, O-2, R-1, G-9/G-11/G-15	Żołnierze chińscy ok. 20 dywizji; Żołnierze wietnamscy.	polityczno - militarne	

1	2	3	4	5	6	7
283.	1979 - nadal	Iran - kurdyjsko- irańskie walki w Kurdystanie irańskim	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-10/ G-13	Ok. 150 tys. żołnierzy i pasdaranów /stra- żników islamskiej rewolucji/ wspieranych lotnictwem czołgami i artylerią; Partyzanci kurdyjscy z Demokratycznej Partii Irańskiego Kurdystanu /DPIK/ i Kurdyjskiej Partii Komunistycznej Iranu /KOMALA/ wspierani przez Irak.	polityczno - militarne /Pacyfikacja irańskiego Kurdysta- nu po upadku reżimu szacha Iranu Rezy Pahlawiego przez Chomeinie- go, rozpoczęła trwający do dziś konflikt zbrojny/	
284.	1979 - 1980	Arabia Saudyjska - walki wewnętrzne	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-10	Saudyjskie wojska rządowe i częściowo jednostki francuskie; Jednolite ugrupowania muzułmańskie i szyickie, pozasaudyjscy secesjonści, pra- cownicy pól naftowych, częściowo "Biała Gwardia" Saudyjska.	polityczne /system sprawowania władzy - utrzymanie dotychczasowych rzą- dów autorytarно-monarchistycz- nych. Utrzymanie jedności pań- stwowej Arabii Saudyjskiej i przy- wódctwa religijno-politycznego do- mu panującego/	
285.	IV 1979 - 1980	Iran - walki wewne- trzne w Chuzestanie	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-10/G-13	Ludowy Front Wyzwolenia AI - Ahwazu na czele z szejkem Mohhamedem al- Hakani, Ruch Mudżahedinów Arabskiego Ludu Muzułmańskiego oraz Organizacja Polityczna Arabskiego Narodu Arabista- nu; Rządowe wojska Chomeiniego.	ekonomiczno-religijno-polityczne	Łącznie ponad 1000 osób.
286.	VII 1979	Nikaragua - incy- denty przygranicz- ne z Kostaryką i Hondurasem	Y-3, O-1, R-1, G-7/G-14/G-15	Oddziały antysandinowskie wspierane przez USA; Siły rządowe Nikaragui.	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
287.	VIII 1979 1995	Nikaragua - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-13	Organizujące się w Hondurasie grupy con-tras z niedobitków Gwardii Narodowej, pod nazwą Narodowy Ruch Oporu /RN/ wspierane przez USA, grupy indian, członkowie Demokratycznego Ruchu Nikaragui, czasowo jednostki honduraskie; Wojska sandinistów wspierane przez ZSRR i Kube.	/dążeniedo obalenia lewicowego rządu Sandinistów, żądania autonomii dla mniejszości narodowych;/ /24 II 1994r. większość contras przyjęła warunki złożenia broni zaproponowane przez rząd, a 25 I 1995r. Humberto Ortega sandinowski dowódca armii podał się do dymisji co poprawiło sytuację polityczną w kraju i stosunki między skłóconymi siłami politycznymi.. Walkę z armią rządową /15200 żołnierzy/ prowadziła jedynie szacowane na ok.1 tys. ludzi resztki contras/.	polityczne
288.	X 1979 - 16 I 1992	Salwador - wojna domowa	Y-2, O-3, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-7/G14	Front Wyzwolenia Narodowego im. Farabundo Marti i Front Demokratyczny Rewolucyjny /wspierane przez Kube/; Armia i policja salwadorska /wspierane przez USA/, członkowie prawicowych ugrupowań paramilitarnych, jednostki Hondurasu i Gwatemali.	polityczno - ekonomiczne /żądania reform systemowych, społeczno-ekonomicznych, kryzys struktur władzy, obalenie karteli wojskowych i posiadaczy. Grupy średnie żądają demokratycznych reform na korzyść warstw uboższych/	
289.	27 XII 1979 - III 1989	Afganistan - interwencja wojskowa ZSRR	Y-2/Y-3, O-2, R-3, G-9/G-15	Wojska radzieckie - 130 tys., wojska rządowe Afganistanu - 120 - 160 tys.; Siły Sojuszu Islamskiego Mudżahedinów Afganistanu.		ZSRR- zabici - 14751, ranni 469685 żołnierzy, wojska rządowe ok.60 tys. żołnierzy.

1	2	3	4	5	6	7
290.	1980	Vanuatu (archipelag Nowe Hebrydy) - próba secesji wyspy Espiritu Santo	Y-1, O-2, R-1, G-12	Secesjonści z wyspy Espiritu Santo; Armia rządowa.	polityczno - społeczne	Straty Mudżachedinów - nieznane
291.	1980 - 1983	Rodezja Płd. (Zimbabwe) - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Reżim Johna Smitha - wojska rządowe, policja, członkowie paramilitarnych organizacji południowo-afrykańskich Murzyni - przeciwnicy reżimu tworzący Rewolucyjną Armię Ludową Zimbabwe ZIPRA, Afrykańska Narodowa Armia Wyzwoleńcza ZANLA, wojska Mozambiku.	polityczne	
292.	1980 - 1992	Surinam - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-14	Partyzanci z Jungle Commando wywodzący się głównie z "Murzynów z lasu" /potomkowie niewolników/, kierowani przez Ronnie Brunswijka /zbuntowanego ochroniarza dyktatora Surinamu, Desi Bouterse/ - ok. 300 ludzi, od 1989r. również Indianie z organizacji Tucayana Amazonia /ok. 100 ludzi/, domagający się zmian systemowych w kraju i ograniczenia wpływów armii. Armia rządowa 1800 żołnierzy.	polityczne - społeczne	
293.	1980-1984	Nigeria - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-10	Armia nigeryjska; Fundamentalności islamscy z sekty Yan Izallah.	społeczno - polityczne /walki głównie na religijnym/	Łącznie zginęło ponad 2,5 tys. ludzi

1	2	3	4	5	6	7
294.	1980 - nadal	Laos - wojna partyzancka monarchistów, neutralistów i Hmongów z komunistyczną armią rządową	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-12	Armia Wyzwolenia Laosu /LLA/ ok. 7 tys. uzbrojonych partyzantów i kilkanaście tys. rezerwistów, dowodzona przez gen. Vang Pao, zbrojne ramię Zjednoczonego Narodowego Frontu Wyzwolenia Laosu /ULNLF/, armia powstańcza Hmongów ok 3 tys. ludzi, dowodzona przez Pa Kao Hera; Armia rządowa ok 37 tys. ludzi i ok 100 tys. członków paramilitarnej organizacji samoobrony - głównie w wioskach	/pomimo że partyzanci walczą razem to armia powstańcza Hmongów walczy o odrębne państwo, a LLA opowiada się za jednością Laosu/	
295.	1980 - 1981	Uganda - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-7/G-14	Zwolennicy Ludowego Kongresu Ugandy /UPC/ i armia rządowa /15 tys. żołnierzy, 8 tys. policjantów, 5 tys. milicjantów i 5 tys. w oddziałach specjalnych/; Ugrupowania opozycji politycznej: Ruch Walki o Prawa Polityczne MOSPOR kierowany przez gen. Museweni, Ludowa Armia Rewolucyjna /ok. 3 tys. partyzantów, zbrojne ramię MOSPOR/, Ruch na Rzecz Wolności Ugandy, Ruch Wyzwolenia Ugandy; Oddziały wojsk rządowych	polityczno - społeczne /zbrojny opór przeciwko rządowi prezydenta Oboty, któremu zarzucono fałszowanie wyborów, wyprzedzaż majątku na zachód, łamanie praw człowieka /	
296.	1980 - 1981	Gambia - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-7/ G-8/G-14/G-15	Partyzanci z Gambijskiej Socjalistycznej Partii Rewolucyjnej, Ruchu na Rzecz Sprawiedliwości w Afryce /ok. 400 osób/ Armia rządowa /ok. 600 żandarmów i 500 żołnierzy obrony terytorialnej/ wspierana przez wojska Senegalu;	ekonomiczno-polityczne /żądanie reform politycznych, ekonomicznych i społecznych, konflikt o władzę, brak zgody na federację z Senegalem/	Łącznie ok. 500 ofiar wśród żołnierzy i ludności cywilnej

1	2	3	4	5	6	7
297.	1980 - VII 1982	Indie - stan Manipur - starcia zbrojne wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-12	Armia rządowa; Ugrupowania Ludowej Armii Wyzwolenczej /PLA/ wspierani przez Chiny i birmańskich rebeliantów z Niezależnej Armii Kaczin, Rewolucyjna Ludowa Armia Kanglepak, oraz tzw. Armii Czerwonej	polityczne /dążenia separatystyczne/	
298.	1980 - nadal	Indie /głównie stan Bihar/- wewnętrzne starcia zbrojne	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-7/G-8/G-14/G-15	Bojownicy maoistowskiej partyzantki (naxaliści) z MCC - Maoistycznego Centrum Komunistycznego, małorolni i bezrolni chłopi; Prywatne armie posiadaczy ziemskich	ekonomiczno - społeczne	
299.	I 1980	Tunezja - walki wewnętrzne w Gafse	Y-1, O-2, R-1, G-4/G-5/G-6/G-15	Komandosi zwolennicy opozycji antyrządowej wspierani przez Libię; Wojska rządowe wspierane przez Francję i USA	polityczne /dążenie do obalenia rządu i przejęcia władzy, w Tunezji, zmian terytorialnych - połączenia Tunezji z Libią/	Zginęło ok. 200 osób
300.	24 IV 1980	Iran - próba uwolnienia zakładników amerykańskich	Y-3, O-2, R-1, G-11	Grupa komandosów USA	społeczno - polityczne	
301.	VI - VIII 1980	Irak - Iran - graniczne starcia zbrojne	Y-3, O-1, R-1, G-8/G-9/G-10/G-15	Irackie i irańskie garnizony przygraniczne	polityczno - społeczno - ekonomiczne	
302.	4IX 1980 -VIII 1988	Iran - Irak - wojna	Y-3, O-2, R-3, G-8/G-9/G-10/G-15	Armie irańska i iracka po kilkaset tys. żołnierzy	polityczno - społeczno - ekonomiczne	Iran - 620 - 650 tys. żołnierzy; Irak - 350 - 380 tys. żołnierzy
303.	1981	Ekwador - Peru - wojna między państwami	Y-3, O-1, R-1, G-5	Wojska przygranicznych garnizonów obu państw	polityczno- ekonomiczne /spory terytorialne o niewytyczony pas granicy między tymi państwami	

1	2	3	4	5	6	7
304.	1981 - 1982	Etiopia - Somalia - starcia graniczne	Y-3, O-1, R-2, G-7/G-12/G-13	Wojska etiopskie; Partyzanci Frontu Wyzwolenia Somalii Zachodniej - OROMO.	/żądania niepodległości dla obszaru Oromo, walka przeciwko scenaralizowanemu państwu etiopskiemu/	
305.	1981 - 1994	Indie - wojna domowa w Pendżabie	Y-1, O-2, R-3, G-10/G-12/ G-13/G-14	Zwolennicy nacjonalisty sikhijskiego Dżarnaila Sigh Bhindrawale (zabity w czerwcu 1984 podczas trzydniowej bitwy w Aristarze) żądający utworzenia niepodległego państwa Sikhów -Khalistanu; Armia i policja indyjska - ponad 250 tys. żołnierzy.	polityczne /W czerwcu 1984 podczas bitwy w Aristarze, zniszczono i zbeszczeszczono także święte miejsce Sikhów, tzw. Złotą Świątynię, co wywołało ich powstanie;/ /31.X.1984r. dwaj Sikhowie z ochrony premier Indii Indiry Ghandii w odwecie za szturm na Złotą Świątynię zastrzelili panią premier, wywołało to masakry ludności sikhijskiej. Łącznie zginęło ponad 4000 tys. osób/	Terror partyzantów wobec ludności cywilnej innych wyznań spowodował migrację setek tysięcy osób. W czerwcu 1984r. w Aristarze zginęło ponad 1400 osób.
306.	7 VI 1981	Irak - izraelski atak lotniczy na Bagdad (instalacje atomowe)	Y-3, O-2, R-1, G-11	21 samolotów bojowych Izraela		Zniszczono urządzenia reaktora Osirak
307.	X 1981 - nadal	Peru - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-3/G-7	Partyzanci komunistycznej partii Rewolucyjny Front Świetlistego Szlaku Mariategui ok. /8 - 20 tys. ludzi/, od 1984r. również członkowie Ruchu Rewolucyjnego Topac Amaru MRTA /3 - 4 tys ludzi/; Armia rządowa /115 tys. ludzi/ i jednostki samoobrony	polityczno - społeczne /partyzantka popierana jest przez część mieszkańców dzielnicy słamsów/	Łącznie zginęło ponad 30 tys. ludzi

1	2	3	4	5	6	7
308.	13 III - 11 VII 1982	Argentyna - Wielka Brytania - konflikt o Falklandy	Y-3, O-2, R-1, G-5/G-9/G-15	Argentyna - 10 tys. żołnierzy. Wielka Brytania - 15 tys. żołnierzy, zes- pół operacyjny nawodnych sił Wlk. Bry- tanii	polityczno - militarne /Straty sprzętu: Argentyna - krażownik "General Bergano", okręt podwodny "Santa Fe" i kilka mniejszych jednostek; 80 - 90 sa- molotów, 15 śmigłowców, 48 po- jazdów opancerzonych i ok. 60% sprzętu artyleryjskiego; Wielka Brytania - niszczyciele ra- kietowe "Sheffield" i "Coventry", fregaty rakietowe: "Aident", "Anfi- lope", okręt desantowy "Sir Tris- ten" i transportowiec "Atlantic Conveyar", 9 samolotów Harrier, 26 śmigłowców/.	Argentyna - 700-800 zabitych i 1000 rannych żołnierzy; Wielka Bryta- nia 256 zabitych i 244 rannych żołnierzy;
309.	5 VI 1982 - II 1985 23 X 1983	Liban - izraelska agresja na południu (piąta wojna izrael- sko-arabska) Liban - zamach bombowy terrorys- tów libańskich na kwaterę wojsk ame- rykańskich i fran- cuskich w Bejrucie	Y-3, O-2, R-3, G-11/G-15 Y-3, O-2, R-1, G-11/G-13	Armia izraelska w sile ok. 60 tys. żołnierzy, Armia Południowego Libanu; Oddziały OWP lewicy libańskiej i wojska syryjskie Terrorysty libańscy; Kontyngent wojsk USA i Francji wcho- dzące w skład tzw. wielonarodowych sił pokojowych;	polityczno - militarne polityczno - militarne	Izrael - 200 żołnierzy i 60 czołgów; Liban - 12 -14 tys. mieszkań- ców Zginęło ok. 300 żołnierzy amerykańskich i francuskich

1	2	3	4	5	6	7
	X 1983	Liban - militarne zaangażowanie się USA w konflikcie	Y-3, O-2, R-1, G-9/G-11	Kontyngent wojsk USA i Francji wchodzące w skład tzw. wielonarodowych sił pokojowych; Wojska syryjskie wchodzące w skład arabskiego korpusu bezpieczeństwa, pododdziały Druzów i lewicy libańskiej	polityczno - militarne /ochrona własnych wojsk po zamachu na kwatery wojsk USA i Francji w Bejrucie (23 X 1983) i zwalczanie międzynarodowego terroryzmu/.	
310.	9 XII 1982 - III 1983	Lesotho - ataki lotnicze i wojsk lądowych RPA	Y-3, O-2, R-1, G-11/G-15	Samoloty i śmigłowce i wojska lądowe RPA	polityczne /Odwet RPA za pomoc udzielaną partyzantom Afrykańskiego Kongresu Narodowego/.	Zginęło kilkudziesięciu mieszkańców stolicy kraju Masern
311.	25 X-2 XI 1983	Grenada - inwazja USA i 6 państw karaibskich (obalenie popieranej przez Kubę Wojсковej Rady Rewolucyjnej)	Y-3, O-2, R-1, G-6/G-7/G-15	Oddziały desantowe i piechoty morskiej USA w sile ok. 6000 żołnierzy i 350 żołnierzy z 6 innych państw basenu Morza Karaibskiego; Siły Wojskowej Rady Rewolucyjnej Grenady	polityczno - militarne	USA 18 żołnierzy zabitych i 97 rannych; Grenada - 69 zabitych
312.	15 VIII 1984 - nadal	Turcja - kurdyjskie powstanie	Y-1, O-2, R-3, G-3/G13	Partyzanci Partii Pracy Kurdystanu PKK / 1988r. ok. 5 tys., 1995r. ok.10 tys. ludzi i ok.100 tys. sympatyków/ wspierani przez Syrię, ZSRR i Liban. W 1988r. bojownicy z marksistowskiego ruchu Dev Sol, a w 1994r. TIKKO - Armia Wyzwolenia Robotników i Chłopów i Front Islamskich Bojowników Wielkiego Wschodu IBDA-C włączyli się do walki z armią; Armia turecka w 1984r. ok 800 tys. ludzi, wspierana przez 75 tys żandarmerii i oddziały milicji kurdyjskiej (1994r. armia liczyła 480 tys. żołnierzy, 70 tys. żandarmerii i ok.1 tys. straży przybrzeżnej).	społeczno - polityczne	Zginęło ponad 15 tys. Kurdów

1	2	3	4	5	6	7
20 III 1995 - IV 1995	Turcja - operacja wojsk tureckich w irańskim Kurdysta- nie	Y-1, O-3, R-1, G-11/G-15	35 tys. żołnierzy armii tureckiej, wspiera- nych przez lotnictwo czołgi i śmigłowce; Partyzanci kurdyjscy	polityczno-militarne /po zamachu na patrol wojsk turec- kich 18 III 1995r., Turcja rozpo- częła operację "Stal", mającą na celu oczyszczenie z partyzantów kurdyjskich pasa o głębokości 40 km. wzdłuż całej granicy Turcji z iraackim Kurdystanem/	Zginęło ok. 555 Kurdów. Operacja ko- sztowała ok. 66 mln. dolarów.	
313.	Nowa Kaledonia - wewnętrzne incy- denty zbrojne	Y-1, O-2, R-1, G-2/G-13	Ludność melanezyjska protestująca prze- ciwko francuskiej podległości wyspy; Wojska rządowe	społeczno - polityczne		
314.	Indie - bunt ple- mion Munda i Santal /ok.5mln osób/ w stanie Bihar	Y-1, O-2, R-3, G-8/G-12/G-13/ G-14	Plemiona Munda i Sandar domagające się autonomii i oddzielnego stanu Dżarhan- dem /Kraj Lasów/; Władze lokalne	społeczno - ekonomiczno - polityczne społeczności Munda i Sandar prze- ciwstawiają się wycinaniu lasów i zabieraniu ziemi przez rolników z innych grup etnicznych		
315.	Pakistan - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-1/G-10/G-12	W zależności od regionu zamieszkujące je mniejszości etniczne / Sindów, Pen- dżabczyków, Beludżów, Pusztunów, emi- grantów z Afganistanu i Indii/, walczące ze sobą z pobudek religijnych /np.szyici i integralności sunniccy/ lub dążące do auto- nomii np: prowincja Sind, /Sindowie i Mohadżirowie /muzułmańscy osadnicy z Indii/;	społeczno - polityczne		

1	2	3	4	5	6	7
	XI 1994	Pakistan - powstanie fundamentalistów islamskich w regionie Malakand w Prowincji Północno-Wschodniej	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-10	Armia pakistańska ok. 577 tys. ludzi Fundamentalisti islamscy; Armia pakistańska	społeczne /islamiści domagają się prawa do stosowania szariat /prawa islamskiego/ na terenie regionu/	
316.	25 XII 1985	Burkina Faso - Mali - starcia graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-5	Garnizony przygraniczne		
317.	1986 - 1988	Indie - bunt Gurkhów /ok. 700 tys. ludzi/ w Darjeelingu /tereny leżące między Bangladeszem, a indyjskim Sikkimem/	Y-1, O-2, R-3, G-13	Narodowy Front Wyzwolenia Gurkhów - GNLF dowodzony przez Subisza Geisintorium; Armia indyjska	polityczno - społeczne /zawieszenie broni podpisano w 1988r., a w 1991r. region uzyskał autonomię i nazwę Gurkhaland nie utworzono jednak nowego stanu co od 1991r. jest powodem kolejnych starć zbrojnych/	
318.	14-15 IV 1986	Libia - naloty lotnictwa USA na obiekty wojskowe	Y-3, O-2, R-1, G-11	Lotnictwo USA	polityczno - militarno - społeczne (oskarżenie Libii o wspieranie międzynarodowego terroryzmu)	
319.	8 XII 1987 - 1995	Izrael - wybuch powstania palestyńskiego (intifady) w stolicy Gazy	Y-1, O-3, R-3, G-5/G-13	Organizacja Wyzwolenia Palestyny; Izrael	społeczno - polityczne /Na mocy porozumień izraelsko-palestyńskich, Palestyńczycy uzyskali autonomię na części obszarów okupowanych przez Izrael. W styczniu 1996 w autonomii palestyńskiej przeprowadzono pierwsze demokratyczne wybory prezydenckie i parlamentarne. Zwycięstwo odniosła partia al - Fatach Jasera Arafata/	ok.1000 Palestyńczyków zabitych i ponad 5 tys. trwale okaleczonych; ok. 100 żołnierzy izraelskich i osób cywilnych
320.	16 XII 1987	Uganda - Kenia - starcia graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-1/G5	Plemiona zamieszkujące tereny przygraniczne	społeczno - polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
321.	1988	Chiny - Wietnam - agresja chińska na Wyspy Spratly na Morzu Południowo-Chińskim	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-8/G-9/G-15	Jednostki chińskiej marynarki wojennej; Jednostki wietnamskie	polityczno - ekonomiczno - militarne /Wyspy posiadają znacznie strategiczne dla rejonu Morza Płd. Chińskiego, znajdują się na nich bogate złoża ropy naftowej i gazu ziemnego. Roszczenia do wysp zgłasza 6 państw: Brunei, Chiny, Filipiny, Malezja, Tajwan, Wietnam. Za wyjątkiem Brunei pozostałe państwa posiadają na wyspie swoje instalacje wojskowe/	
322.	1988	Nowa Kaledonia - wewnętrzne incydenty zbrojne	Y-1, O-2, R-1, G-2/G-13	Ludność melanezyjska protestująca przeciwko francuskiej podległości wyspy; Wojska rządowe	społeczno - polityczne	
323.	II 1988	Wenezuela - starcia zbrojne wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-8/G-14	Protestująca ludność ubogich dzielnic; Wojsko i policja	ekonomiczno społeczne	ponad 1000 osób
324.	28 II 1988 nadal	Armenia - Azerbejdżan - wojna o Nagorno Karabach - ormiańską enklawę na terytorium Azerbejdżanu	Y-3, O-2, R-3, G-4/G-5	Armenia; Azerbejdżan	polityczno - społeczne	
325.	1989 - IX 1990	Kambodża - walki wewnętrzne przechodzące w wojnę domową między trzema kambodżańskimi orientacjami politycznymi;	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-15	"Czerwoni Khmerzy" (Narodowa Armia Kampuczy) - zwolennicy Pol Pota; Narodowa Armia Sihanouka; Narodowo - Wyzwoleni Front Ludu Khmerskiego, lewica wspierana przez ZSSR (uzbrojenie) i Wietnam.	polityczne	Straty ogólne - 25-35 tys. ludzi do 1989 r.

1	2	3	4	5	6	7
326.	1990 - nadal	Kambodża - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-7/G-15	Armia rządowa złożona z dawnych party- zantów Sihanouka i Son Sana, oraz b. armii komunistycznej, oficjalnie ok. 120 tys. ludzi /w rzeczywistości liczebność szacuje się na ok. 80 tys. ludzi, oraz ok. 220 tys. słabo bądź wogóle nie uzbrojonej milicji; Czerwoni Khmerowie ok. 20 tys. ludzi.	polityczne /nasilenie ataków zorganizowa- nych dużych grup partyzanckich nastąpiło prawie natychmiast po wycofaniu się z Kambodży wspie- rających komunistyczny rząd pre- miera Hun Sena żołnierzy wiet- namskich - 26 IX 1989r./	
327.	1989 - nadal	Kaszmir - powsta- nie zbrojne w doli- nie Szrinagaru; Ataki muzułmanów przeciwko mniej- szości wyznającej hinduizm	Y-1, O-2, R-3, G-10/G-12/ G-13	Muzułmański Front Wyzwolenia Dżammu i Kaszmiru -JKLF /ok.20 tys. ludzi/ zwolennicy przyłączenia Kaszmiru do Pakistanu, a następnie niepodległości prowincji; Armia i policja indyjska.	polityczno - społeczne	Ponad 10 tys. osób
328.	1989 - nadal	Liberia - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7	Wojska rządowe; Narodowy Front Patriotyczny Liberii NPFL; Walczące o władzę w stolicy ugrupowa- nia polityczne: NPFL i Zjednoczony Front Wyzwolenia Liberii ULIMO	polityczne	
329.	Od III 1989	Afganistan - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-15	Zwalczające się ugrupowania Mudżache- dinów	społeczno - polityczne	
330.	Od 1989	Północna Osetia - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-5/G-12	Iguszowie; Czeczeńcy	społeczne	
331.	Od 1989	Gruzja - wojna w Osetii Południowej -autonomiczny okręg	Y-1, O-2, R-3, G-12/G-13	Zwolennicy przyłączenia do Rosji i Zjed- noczenia z Osetią Północną; Armia gruzińska.	polityczno - społeczno - militarne	

1	2	3	4	5	6	7
332.	16 VII 1989 - 27 VII 1993	Gruzja - wojna w autonomicznym okręgu - Abchazji (porozumienie z 27VII1993 jest nieprzestrzegane)	Y-1/Y-2, O-2, R-3, G-12/G-13	Abchazowie popierani przez Rosję; Wojska gruzińskie.	polityczno - społeczno - militarne	
333.	22 XI 1989 - nadal	Papua Nowa Gwinea - wojna secesyjna na wyspie Bougainville	Y-1, O-2, R-3, G-12	Partyzanci z Armii Wyzwoleńczej Bougainville BRA /ok.1000 ludzi/ kierowani przez Francisa ; Wojska rządowe ok. 3800 ludzi.	ekonomiczno - społeczno - polityczne	Do 1995r. zgineńło ok.3 tys. ludzi
334.	XII 1989	Rumunia - wojna domowa	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-7	Przeciwnicy reżimu Ceausescu; Wojsko i policja.	polityczne /obalenie ustroju komunistycznego i dyktatury Ceausescu/	Według danych rumuńskiej Prokuratury Generalnej - 1038 zabitych i około 2 tys. rannych
335.	20-25 XII 1989	Panama - interwencja zbrojna USA	Y-3, O-2, R-1, G-11/G-14/G-15	USA - 24 tys. żołnierzy	społeczne /zwalczanie karteli narkotykowych	USA - 30 żołnierzy ; Panama - 900-1000 osób
336.	1990	Indonezja (Sumatra) - rebelia Aczyńców prowincji Atjeh w zachodniej Sumatrze wobec rządu	Y-1, O-2, R-1, G-8/G-13/G-14	Działacze ruchu niepodległościowego Gevekan Atjeh Merdeka /GAM/ ok. 1000 osób (powstał w 1989r.); Armia rządowa.	ekonomiczne /mieszkańcy Atjeh, zasobnej w gaz ziemny prowincji zarzucają rządowi, że nie wpłaca na ich rzecz niezależnej części dochodów z jego wydobycia. Ponadto powstanie spowodowane było kampanią niszczenia pól na których tradycyjnie w Atjeh uprawiano marihuanę/	
337.	1990	Trynidad i Tobago - próba zamachu stanu	Y-1, O-2, R-1, G-7	Organizacja islamskich integrystów wspierana przez Libię; Armia rządowa.	polityczne	

1	2	3	4	5	6	7
338.	1990	Kanada - starcia zbrojne między wojskiem i policją, a Indianami z plemienia Mohawk	Y-1, O-2, R-1, G-1/G-8/G-14	Wojsko i policja kanadyjska; Indianie Mohawk wspierani przez inne narody indiańskie.	społeczne	
339.	1990 - 1994	Indie - niepodległościowe wystąpienia zbrojne w Assamie	Y-1, O-3, R-3, G-12/G-13	ULFA Zjednoczony Front Wyzwolenia Assamu /ok.6 tys. osób/ domagający się niepodległości dla wszystkich 7 stanów północno wschodnich Indii (Arunaszal Pradesz, Assam, Nagaland, Manipur, Mizoram, Tripura i Meghalaya); Armia indyjska.	polityczno - społeczne	
340.	1994 - nadal	Indie - walki wewnętrzne	G-12	Ludowa Armia Wyzwolenia Assamu (PLA) dążąca do oderwania się wszystkich północnowschodnich stanów (Arunaszal Pradesz, Assam, Nagaland, Manipur, Mizoram, Tripura i Meghalaya) od Indii; Armia indyjska.	polityczno - społeczne	
341.	2-4 VIII 1990	Agresja Iraku na Kuwejt- aneksja Kuwejtu	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-8/G-15	około 100 tys. żołnierzy irackich.	polityczno - ekonomiczne	Nieznaczone po obu stronach
342.	2 VIII 1990 - 28 II 1991	Zatoka Perska - wojna koalicji anty-irackiej z Irakiem	Y-4, O-3, R-2, G-3/G-11/G-15	Koalicja antyiracka; Wojska irackie.	polityczno - militarne	

1	2	3	4	5	6	7
343.	19 IX 1990 - nadal	Bhutan - wojna domowa (Nepalczyki domagają się utworzenia nepalskiego regionu autonomicznego w południowej części kraju).	Y-1, O-2, R-3, G-13	Bhutańska Partia Ludowa skupiająca Nepalczyków (w tym Gurkhów); Armia i policja Bhutanu wspierane przez rząd Indii.	społeczne	Ponad 100 żołnierzy i policjantów bhutańskich. Ponad 100 tys. Nepalczyków emigrowało do ptn. Indii i Nepalu
344.	1991	Birma /Myanmar/- Bangladesz - starcie graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-3/G-6/G-14	Armia rządowa Birmy; Wojska bengalskie;	społeczno - polityczne /w 1991 reżim birmański spacyfikował po zamieszkach antyrządowych Arakan, masakra Rohingiów i ucieczka ok. 250 tys. muzułmanów do Bangladeszu/	
345.	1991 - nadal	Indie - zbrojne wystąpienia Gurkhów /ok. 700 tys. ludzi/ w Darjeelingu /tereny leżące między Bangladeszem, a indyjskim Sikkim/	Y-1, O-2, R-3, G-13	Narodowy Front Wyzwolenia Gurkhów - GNLF dowodzony przez Subisza Geisinga, żądający niepodległości Gurkhalandu; Armia indyjska.	polityczno - społeczne /Gurkhaland powstał w 1991r. na mocy porozumienia podpisanego w 1988r. Region uzyskał autonomię, nie utworzono jednak nowego stanu co jest przyczyną starć zbrojnych/	
346.	3 III 1991 - 26 III 1991	Irak - powstanie Szytów na południu kraju	Y-1, O-2, R-3, G-3/G-13	Ludność szyicka; Armia iracka.	polityczno - społeczne /opanowanie sytuacji przez wojsko w marcu 1991r. nie zakończyło powstania. Walki na południu trwają do dziś/	Zginęło ok.50 tys. szytów, a 60 tys. ludzi uciekło do Iranu
347.	27 VI - 18 VII 1991	Była Jugosławia - wojna w Słowenii	Y-1, O-2, R-1, G-12/G-13	Oddziały jugosłowiańskiej Armii Ludowej /ok. 3 tys. żołnierzy/; Oddziały Obrony Terytorialnej Słowenii.	polityczno - społeczno - militarne	W ciągu tygodnia walk zginęło ok.100 osób głównie żołnierzy federalnych

1	2	3	4	5	6	7
348.	3VII 1991 - 3 I 1992	Była Jugosławia - wojna w Chorwacji /trwające od początku lipca incydenty doprowadziły do wybuchu 15 VII 1991r. otwartej wojny, 30 IX 1992 wojska federalne wycofały się z Chorwacji kończąc wojnę chorwacko-serbską/	Y-1, O-2, R-2, G-1/G12/G13	Serbowie chorwaccy i wojska federalne; Chorwacka milicja; /w 1993r. siły chorwackie oceniane były na 50 tys. ludzi, ok. 50 czołgów i 500 dział, moździerzy i wyrzutni raketowych	polityczno - społeczno - militarne	
349.	XII 1991	Mołdawia - wojna domowa /secesja położonego na lewym brzegu Dniestru Naddniestrza i miasta Bendera (prawy brzeg Dniestru)	Y-2, O-2, R-2, G-12	Armia mołdawska /w 1994r. liczyła 9300 żołnierzy i 900 policjantów, oraz ok. 300 tys. rezerwistów. Posiada silne lotnictwo - pułk myśliwców Mig-29, liczący 21 maszyn/, Wojska separatystów wspierane przez ochotników ukraińskich i rosyjskich /ok. 10 tys. ludzi, w tym batalion gwardii republikańskiej "Dniestr", oraz ok. 1000 Kozaków (najemników) z Ukrainy i Rosji, a od maja 1992 wspierane przez stacjonującą na Zaddniestrzu XIV armię rosyjską gen. Lebedzia *	społeczno - polityczne /*Ok 20 tys. żołnierzy, 120 czołgów, 180 bwpio, 120 dział, moździerzy i wyrzutni raketowych o kalibrze > 100 mm, 12 wyrzutni rakiet Z-Z typu Scud i 10 śmigłowców szturmowych/.	
350.	1992	Osetia Północna - walki z Inguszetią	Y-3, O-2, R-2, G-5	Armia inguszetyska /kilka tys. słabo uzbrojonych lecz walecznych żołnierzy;/ Osetia popolite ruszenie, wspierane przez regularne oddziały armii rosyjskiej	polityczne /Inguszetia zgłasza roszczenia do części ziem Osetii Płn./	Ok. 1000 Ingu- szów

1	2	3	4	5	6	7
351.	1992	Zair - walki wewnętrzne: a) dążenie do autonomii prowincji Shaba; b) bunty jednostek wojskowych	Y-1, O-2, R-2, G-8/G-13	a) Członkowie Konferencji Narodowej; Wojska rządowe dyktatora Mobutu. b) Zbuntowane jednostki rządowe; Gwardia Prezydencka.	a) polityczno - ekonomiczne /dążenie do secesji bogatej prowincji Shaba/ b) ekonomiczne /niewypłacanie żołdu, a następnie nie przyjmowanie przez właścicieli sklepów w Kinszasie banknotów wydrukowanych przez rząd dla opłacenia żołnierzy/	
352.	1992	Komory - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-8	Wojska rządowe; Zbuntowane, niezadowolone z sytuacji ekonomicznej kraju jednostki wojskowe.		
353.	I 1992 - nadal	Algieria - zamach stanu i wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-7/G-10	Armia rządowa i siły bezpieczeństwa sprzeciwiające się islamizacji kraju po wy-graniu przez Islamski Front Ocalenia prze-prowadzonej w 1991r. I tury wyborów.	polityczne	
354.	4 II 1992	Wenezuela - próba przewrotu wojskowego	Y-1, O-2, R-1, G-3	Żołnierze zbuntowanych pułków pod przywództwem ppłk. Hugo Chaveza, skupieni w organizacjach: Narodowy Rewolucyjny Ruch Boliwaryński 2000 /MNR 2000/, Boliwaryńskie Siły Wyzwolenia FBL, Wenezuelscy Bojownicy o Sprawiedliwość.	społeczno - polityczne	Zginęło ok 73 osób.
355.	III 1992 nadal	Tadżykistan - wojna domowa	Y-2, O-2, R-3, G-6/G-15	Wojska rządowe, armia rosyjska (popierane przez Uzbekistan); Muzulmanie wspierani przez Afganistan	polityczno - społeczno - militarne	Ok. 50 tys. zabitych, głównie w masakrach ludności cywilnej, a ok. 60 tys. ludzi przebywało w obozach dla uchodźców

1	2	3	4	5	6	7
356.	1 III 1992 -14 XII 1995	Bośnia i Hercegowina - wojna	Y-1, O-2, R-3, G-5/G-9/G-10/ G-13	Bośniacy Serbowie /w 1993r. Serbowie dysponowali 80 tys. armią, 330 czołgami, 400 bwp i o, 800 działami, moździerzami i wyrz. rakietyowymi, kilkaset działkami plot, 40 samolotami, 25 śmigłowcami lek-kimi i 12 transportowymi. wspierani przez armię federalną; Bośniacy Muzułmanie i Chorwaci. Siły muzulmańskie oceniane były na 60 tys. ludzi i 120 tys. pospolitego ruszenia, 20 czołgów, 30 bwp i o, kilkanaście dział i moździerzy i kilkadziesiąt działek plot.	polityczno - społeczno - militarne	
357.	IX 1992 - XI 1994	Angola - wojna domowa	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-15	Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli MPLA; Narodowy Związek na Rzecz Całkowitej Niepodległości Angoli UNITA.	polityczne /Powstańcy UNITA nie uznali zwycięstwa w wyborach lewicowej partii MPLA, uznając że wybory zostały sfalszowane/	
358.	IX 1992	Arabia Saudyjska - Katar - walki o poszerzenie graniczny Al - Khafus	Y-3, O-1, R-1, G-5	Żołnierze garnizonów przygranicznych.		
359.	30 IX 1992 - 16 X 1994	Haiti: a) wojskowy zamach stanu; b) walki wewnętrzne	Y-1/Y-2, O-2, R-3, G-3/G-6/G-15	a) Junta wojskowa pod przywództwem gen. Raoula Cedrasa; b) Ugrupowania lewicowe, zwolennicy obalonego prezydenta Jeana Bertranda Aristide'a. /19 IX 1994r. na wyspie wyładowały jednostki interwencyjne - 10 tys. osób - złożone z żołnierzy amerykańskich i 7 państw rejonu Morza Karaibskiego, kładc kres rządów dyktatorskim/; Wojska rządowe.	polityczno - ekonomiczne /obawa i utracenie wpływów oligarchii przemysłowo-wojskowej/ b) polityczne /przywrócenie władzy obalonego prezydenta Aristide'a/	

1	2	3	4	5	6	7
360.	X 1992 - nadal	Egipt - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-7/G-10	Armia rządowa; Terrorysty Al Dzamaa al-Islamija i innych organizacji muzułmańskich.	polityczne	
361.	17 X 1992 - 2 III 1994	Bośnia i Hercegowina - wojna między Chorwatami i Muzułmanami*	Y-1, O-2, R-2, G-5/G-13	Bośniacy Chorwaci; Bośniacy Muzułmanie *3 VII 1992 Chorwaci bośniacy ogłosili utworzenie własnego państwa w Bośni, tzw. Herceg-Bośni ze stolicą w Mostarze/	polityczno - społeczno - militarne	
362.	27 XI 1992	Wenezuela - próba puczu wojskowego	Y-1, O-2, R-1, G-3/G-8	Zbuntowane jednostki wojsk lądowych pod przywództwem gen. Francisco Efraina Viscontiego, elitarna jednostka policji "Zeta", marksistowskie grupy zbrojne Bandera Roja i Tercer Camino, obie po ok. 200 ludzi; Armia rządowa - 75 tys. żołnierzy.	społeczno - polityczne /na apel puczystów o przyłączenie się ludności do powstania odpo-wiedzieli jedynie mieszkańcy ubo-gich dzielnic Caracas i Maraca-ibo/.	Łącznie zginęło ok. 300 osób
363.	1993 - 1995	Erytrea - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-3, G-6/G-7/G-13/	Zwalczające się ugrupowania polityczne: FWE i Erytrejskie siły Wyzwolenie złączone w Erytrejski Front Wyzwolenia - Rada Rewolucyjna / łącznie ok. 16 tys. ludzi/, a Sekretariat Generalny Osmana Ali Sabeha i Ludowe Siły Wyzwolenie złączone w Ludowy Front Wyzwolenia Erytrei LFWE /ok. 25 tys. ludzi/; Zwalczająca oba ugrupowania armia etiopska.	polityczno - społeczne /niepodległościowe - Erytrea uzyskała niepodległość w 1993r./	
364.	I 1993	Walki chorwacko - serbskie o tereny łączące centrum re- publiki z Dalmacją	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-5/G-9/ G-13	Wojska chorwackie i bośniackich Chorwatów; Wojska Serbów bośniackich		

1	2	3	4	5	6	7
365.	1 I 1994 - 2 III 1994 XII 1994 - II 1995	Meksyk - powstanie Indian w stanie Chiapas; Ponowne starcia między zapatystami, a armią, kiedy EZLN nie uznał wyników wyborów na stanowisko gubernatora Chiapas oraz zarzucił rządy nierealizowanie zawartych w marcu porozumień/	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-8 G-14	Partyzanci z Frontu Wyzwolenia Narodowego im. Zapaty /EZLN/ ok. 3 tys. ludzi; Oddziały armii rządowej ok. 12 tys. ludzi	społeczno - ekonomiczne	Zginęło ok. 50 partyzantów
367.	7/8 IV 1994 - 4 VII 1994	Rwanda - wojna domowa	Y-1, O-2, R-2, G-1	Gwardia prezydencka i milicja /głównie członkowie plemienia Hutu/; Batalion Rwandyjskiego Frontu Patriotycznego /głównie Tutsi/	społeczno - polityczne	Hutu wymordowali do 500 tys. Tutsi
368.	28 IV 1994 - 7 VII 1994	Jemen - wojna domowa /dążenie do secesji południa/	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-12	Zwalczające się wojska: - prezydenta Alego Abdullaha Saleha /połnoc - ok. 38 tys. żołnierzy + 100 tys rezerwistów/; - wiceprezydenta Alego Salema Al Bajda /południe ok. 27 tys. żołnierzy + 40 tys rezerwistów/, wspieranego przez lokalnych przywódców plemiennych.	polityczno-ekonomiczne	Zginęło od kilku do kilkunastu tysięcy ludzi.
369.	13 VI 1994	Rosja - wybuch wojny domowej w Czeczenii	Y-1, O-2, R-3, G-12	Wojska prezydenta Dudajewa /w 1963r. armia czeczeńska liczyła 62 tys. ludzi oraz 300 tys. uzbrojonego pospolitego ruszenia/; Wojska opozycji Łabzanowa, Od XII 1994 armia rosyjska.	polityczne /Czeczenia ogłosiła niepodległość 7 XI 1991r./	

1	2	3	4	5	6	7
370.	1995	Somalia - operacja wojsk amerykańskich przeciwko gen. Aididowi	Y-1/Y-2, O-2, R-3, G-1/G-3/G-7/G-11/G-15	Żołnierze amerykańscy prowadzący w Somali ONZ-owską operację "Przywrócić Nadzieję"; Zwolennicy kierowanej przez Mohameda Faraha Aidida frakcji Somalijskiego Soju-szu Narodowego Kongresu Somalijskiego /USC/.	społeczno - ekonomiczne	Zginęło 30, a 175 żołnierzy amerykańskich zostało rannych
371.	30 I 1995 - 17 II 1995	Peru - Ekwador - konflikt o sporne tereny graniczne	Y-3, O-1, R-1, G-5	Żołnierze armii obu państw łącznie ok.4 tys. żołnierzy.	ekonomiczno - polityczne /granica między Ekwadorem i Peru w 48 milowym spornym odcinku w górach Cordillera del Condor nigdy nie została wyznaczona/	Peru: 36 zabitych i 600 rannych; Ekwador: 17 zabitych i 37 rannych
372.	II - III 1995	Irak - atak wojsk irackich na Kurdów	Y-1/Y-3, O-2, R-1, G-11/G-15	Piechota iracka wspierana przez czołgi; Patryzanci kurdyjscy.	polityczno - militarne /dążenie do zniszczenia państwa kurdyjskiego/	
373.	I - 4 V 1995*	Chorwacja - a) ofensywa wojsk chorwackich w zachodniej Sławonii /Serbska Krajina - tereny enklawy serbskiej w Chorwacji okupowane przez Serbię od 1991r./ b) ofensywa wojsk chorwackich w Krajinie	Y-1/Y-3, O-2, R-1, G-5	Oddziały wojsk chorwackich; Serbowie Krajińscy. * Zawieszenie broni podpisano 2 V 1995, ale niedobitki oddziałów serbskich walczyły jeszcze przez dwa dni. b) Oddziały wojsk chorwackich ok. 120 tys żołnierzy; Serbowie Krajińscy ok 50 tys żołnierzy.	polityczno - militarne a) /odzyskanie terenów Sławonii okupowanych przez Serbów, otwarcie autostrady E-70 /Zagrzeb-Belgrad/ i zmiana stosunku sił na korzyść Chorwacji/. b) odzyskanie terenów samozwańczej Republiki Serbskiej w Krajinie która ogłosiła secesję z Chorwacji i proklamowała niepodległość 26 III 1991r./	a) Serbowie - zginęło ok. 400 osób cywilnych, a ok. 6 tys. opuszczyli swoje domy b) Chorwaci - zginęło 118 żołnierzy, 620 zostało rannych
	4 - 8 VIII 1995		Y-1/Y-3, O-2, R-1, G-5			

1	2	3	4	5	6	7
374.	15 VIII 1995	Wyspy Św. Tomasz i Książęca - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-8	40 zbuntowanych młodych oficerów kierowanych przez por. Manuela Quintasa de Almeida, liczącej 600 żołnierzy armii, niezadowolonych z rządów skłóconych ze sobą prezydenta Miguela Trovoady i premiera Carlosa Graca. (po 4 dniach prób sformowania nowego rządu i wobec potępienia przewrotu przez Angole, USA i Unię Europejską, które zagroziły że nie przekażą żadnej pomocy finansowej rebeliantom, zgodzili się oni oddać władzę pod warunkiem, że parlament uchwali dla nich ustawę amnestijną /podjęta ona została 21 VIII 1995/.	ekonomiczno- polityczne /żołnierze nie otrzymywali od pół roku żołdu, od początku 1980r. sytuacja gospodarcza państwa pogarszała się /spadek cen kakao, głównego surowca eksportowego i malenie wpływów z turystyki/	
375.	28 IX 1995	Komory - zamach stanu	Y-1, O-2, R-1, G-7	Biali najemnicy; Wojska rządowe.	polityczne	
376.	4 X 1995	Komory - zbrojna interwencja Francji	Y-1, O-2, R-1, G-11/G-15	Francuski korpus ekspedycyjny /600 żołnierzy wspieranych okrętami wojennymi/ Sprawy zamachu stanu i podporządkowane im oddziały wojskowe.	polityczne	
377.	15 -18 XII 1995	Erytrea - Jemen - spór o wyspy Mały i Duży Hanisz na Morzu Czerwonym	Y-3, O-2, R-1, G-4/G-8/G-9	Komandosi erytrejscy /zajęcie wyspy/; Stacjonujący na wyspie żołnierze jemeńscy.	polityczno-ekonomiczno- militarne /Posiadanie wysp zapewnia kontrolę nad żeglugą w cieśninie Bab el Manbed. Na wyspach znajdują się złoża ropy naftowej i gazu, które Jemen chciał zagospodarować (koncesje na eksploatację rząd Jemenu obiecał koncernom włoskim)	Z obu stron zginęło ponad 10 żołnierzy a kilkunastu zostało rannych. Erytrejczycy wzięli do niewoli ok 200 żołnierzy jemeńskich

1	2	3	4	5	6	7
378.	1 1996	Bahrajn - walki wewnętrzne	Y-1, O-2, R-1, G-8/G-10/G-14	Opozycja szyicka inspirowana przez duchownych szyickich; Wojska rządowe.	społeczno-ekonomiczno-polityczne /Władzę w Emiracie Bahrajnu sprawują sunnici, w stosunku do których szyici pozostają w opozycji. Obie religie są odłamem islamu. Przyczyną napięć jest głównie wysoki poziom bezrobocia i antysunnicka agitacja duchownych szyickich/	Władze aresztowały 8 duchownych szyickich i 174 osoby, oskarżone o wzniesienie zamieszek
379.	27 I 1996	Niger - przewrót wojskowy	Y-1, O-2, R-1, G-7/G-8/G-15	Armia pod przywództwem szefa sztabu generalnego pułkownika Ibrahima Bare Mainassara aresztowała prowadzących między sobą walkę polityczną prezydentów Mahamane Ousmane i premiera Hama Amadou. /Zostali oni wybrani na swoje urzędy w przeprowadzonych w 1993r. pierwszych w Nigrze wyborach powszechnych i prezydenckich. Do 1960r. Niger był kolonią francuską. W 1990r w kraju wprowadzono system wielopartyjny wcześniej rządzili wojskowi/.	polityczno - społeczne /Wg przywódców celem przewrotu było zabezpieczenie kraju przed chaosem i przeciwstawienie się zagrożeniu nieprzeprawadzenia reform gospodarczych /zagrożenie dla reform stanowiły wg puczys-tów spory między prezydentem a premierem/. Powstała 12 osobowa wojskowa Rada Ocalenia Narodowego pozbawiła władzy prezydenta, zawiesiła konstytucję, rozwiązała rząd i parlament i zakazała działalności partiom politycznym	W walkach w stolicy kraju Niamej zginęło conajmniej 5 osób.

BIBLIOGRAFIA

- [1]. BALCEROWICZ B. i inni, *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 1996.
- [2]. BIELECKI R., *Pustynna Burza*, Bellona, Warszawa 1991r.
- [3]. *Bliski Wschód dokumentacja konfliktu*, PAP, Warszawa 1983.
- [4]. CESARZ Z., *Współczesne problemy polityczne świata*, Wyd. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1993.
- [4]. CHARISIUS A., *Weltgendarm USA*, Militärverlag der DDR, Berlin 1993.
- [6]. DINGEMANN R., *Bewaffnete Konflikte seit 1945*, ECON Taschenbuch Verlag, Düsseldorf 1983.
- [7]. DUPUY T. N., *International Military and Defense Encyklopedy*, Washington 1993.
- [8]. DWORECKI S., *Współczesne konflikty zbrojne*, AON, Warszawa 1994.
- [9]. DWORECKI S., *Od konfliktu do wojny*, Wyd. BUWIK, Warszawa 1996.
- [10]. DWORECKI S., KĘSOŃ T., STĘPAK J., *Modelowanie charakteru i właściwości konfliktów zbrojnych w Europie*, AON, Warszawa 1994.
- [11]. DWORECKI S., KĘSOŃ T., STĘPAK J., *Modelowe badania zagrożeń bezpieczeństwa Polski*, AON, Warszawa 1994.
- [12]. DWORECKI S., KĘSOŃ T., *Współczesne konflikty zbrojne w Europie i na Bliskim Wschodzie. Analiza i komentarze*, WLOP, Warszawa 1996.
- [13]. DWORECKI S., KĘSOŃ T., *Współczesne konflikty zbrojne w Azji. Analiza i komentarze*, Wyd. ATKA, Warszawa 1996.
- [14]. FERDOWSI A., GREINDL G., i inni, *Macht und Ohnmacht der Vereinten Nationen*, Weltforum Verlag München, Köln, London 1987.
- [15]. GAŁGANEK A., *Empiryczne badania przyczyn konfliktów międzynarodowych [w:] Problemy badań nad konfliktami i pokojem*, PISM, Warszawa 1990.
- [16]. GANTZEL K. J., MEYER-STAMER J., *Die Kriege nach dem Zweiten Weltkrieg bis 1984. Daten und erste Analysen*, Weltforum Verlag, München-Köln-London. 1986.
- [17]. GAŚIENICA-STASZECZEK B., *Konflikty międzynarodowe, wojny i walki rewolucyjno-wyzwoleńcze po II wojnie światowej 1944 - 1982, Cz. I i II*. WAP, Warszawa 1987.
- [18]. *Janes Defence Weekly*, Vol 17, No. 8, 1992.

- [19]. GÓRALSKI W., *Problemy pokoju i bezpieczeństwa Azji*, MON, Warszawa 1979.
- [20]. HLIWA R., WIERUSZEWSKI R. (red), *Raporty Tadeusza Mazowieckiego z byłej Jugosławii*, Fundacja "Promocja Praw Człowieka - Badania i Nauczanie", Poznań - Warszawa 1993.
- [21]. KENDE I., *Kriege nach 1945. Eine empirische Untersuchung*, Frankfurt, Militärpolitik Dokumentation, Heft 27, Frankfurt 1982.
- [22]. KENNEDY P., *Mocarstwa świata: narodziny, rozkwit, upadek i przemiany gospodarcze i konflikty zbrojne w latach 1500-2000*, K i W, Warszawa 1995.
- [23]. KĘSOŃ T., *Charakter współczesnych konfliktów zbrojnych*, w: *Problemy techniki uzbrojenia i radiolokacji - Materiały z IV Konferencji Naukowo-Technicznej - Rynia 1995, Zeszyt 54*, WITU 1995.
- [24]. KĘSOŃ T., *Współczesne konflikty zbrojne w Europie i Azji*, AON, Warszawa 1995.
- [25]. KĘSOŃ T., *Współczesne konflikty zbrojne na świecie (z wyłączeniem Europy i Azji)*, AON, Warszawa 1995.
- [26]. KISIELEWSKI T. A., *Nowy konflikt globalny*, PAN-INSP, Warszawa 1993.
- [27]. KLATKA N., *Konflikt i gra*, Wyd. MON, Warszawa 1971.
- [28]. KOWALCZYK A., *Afganistan*, Altair, Warszawa 1994.
- [29]. *Kryzys cypryjski*, Centralny Ośrodek Dokumentacji Prasowej PAP, Warszawa 1975.
- [30]. KUCZYŃSKI M., *Konflikty zbrojne i punkty zapalne w Afryce*, MON Departament Stosunków Społecznych, Warszawa 1995.
- [31]. KUCZYŃSKI M., *Konflikty zbrojne w Azji, Ameryce, Australii i Oceanii*, MON - DSS, Warszawa 1995.
- [32]. KUCZYŃSKI M., *Konflikty zbrojne i punkty zapalne w Europie*, MON - DSS, Warszawa 1995.
Warszawa 1992.
- [33]. *Military Balance 1992/1993*, International Institute For Strategic Studies.
- [34]. MILLER D., *Współczesna wojna lądowa*, Warszawa 1993.
- [35]. MLICKI M. K., *Konflikty społeczne. Pułapki i dylematy działań zbiorowych*, IF i S PAN, Warszawa 1992.
- [36]. MOSER B., *Etnischer Konflikt und Grenzkriege Ursachen innen- und außenpolitischer Konflikte in Afrika*, Verlag Rüegger, Diessenhofen 1983.
- [37]. MULTAN W., *Bezpieczeństwo międzynarodowe ery nuklearnej*, PISM, Warszawa 1991.

- [38]. PROKOPCZUK J., *Konflikty w Trzecim Świecie*, Wyd. MON, Warszawa 1989;
- [39]. SCHLICHTE K., *Das Kriegsgeschehen 1995*, Duisburg - Bonn 1996.
- [40]. SHILIN P. A., *NATO-Staaten und Militärischer Abriß*, Militärverlag der DDR, Berlin 1988.
- [41]. SIPRI - *Yearbook (od 1989 do 1995)*, Oxford, Londyn.
- [42]. SZAWROW I. E. i inni, *Łokalnyje wojny istorija i sowrjemjennost*, MON ZSRR, Moskwa 1981.

